

CETM ALBAMONT

Arii Protejate în Munții Trascău și împrejurimi, județul Alba

2002

Cuprins

Mulțumiri
Prezentarea proiectului
Munții Trascăului - privire generală
Poiana cu narcise de la Negrileasa
Calcarele de la Ampoița
Calcarele de la Valea Mică
Cheile Caprei
Piatra Bulbuci
Piatra Corbului
Iezerul Ighiel
Cheile Ampoiței
Piatra Varului
Piatra Boului
Piatra Poienii
Piatra Grohotișului
Piatra Craivei
Poiana cu narcise de la Tecșești
Cheile Întregalde
Cheile Văii Cetii
Cheile Găldiței și Turcului
Piatra Cetii
Bulzul Gălzii
Cheile Gălzii
Cheile Tecșeștilor
Cheile Râmețului
Cheile Pravului
Cheile Piatra Bălții
Cheile Geogelului
Cheile Mănăstirii
Cheile Vălișoarei
Pârâul Bobii
Pădurea Sloboda
Cheile Plaiului
Cheile Siloșului
Vânăturea Ponorului
Huda lui Papară
Laricele de la Vidolm
Poarta Zmeilor
Șesu-Craiului - Scărița-Belioara
Cheile Poșegii
Cheile Runcului
Cheile Pociovașiței
Alpinism și escaladă în Munții Trascăului
Prezentarea Albamont
Bibliografie

Prezentarea proiectului

Județul Alba are un număr de 93 de arii protejate dintre care 83 de interes național, care însă sunt cunoscute doar de oamenii de specialitate sau de alte persoane interesate, și foarte puțin cunoscute publicului larg și persoanelor de decizie din administrație, instituții și societăți comerciale. Se cunoaște tot atât de puțin despre ce trebuie făcut și ce nu trebuie făcut într-o zonă declarată arie protejată. În această situație, riscul de degradare a ariilor protejate este foarte ridicat, pentru că, la cei care din interese personale meschine și mărunte nu conservă ariile protejate, se adaugă cei care nu o fac din necunoștință de cauză și care sunt covârșitor de mulți. În consecință, nu este de mirare că au fost propuneri de realizarea a unui drum forestier în Cheile Râmețului sau de a se permite pășunatul liber în Șesul Craiului - Scărița Belioara, rezervație botanică foarte importantă.

Pentru a elimina aceste pericole care planează asupra ariilor protejate din județ, Consiliul Județean Alba, Inspectoratul de Protecția Mediului Alba, Clubul de Ecologie și Turism Montan Albamont și alte organizații neguvernamentale de mediu și primăriile din localitățile în care sunt arii naturale protejate au demarat un plan de acțiune comun. C. J. Alba a comandat Academiei Române un studiu al ariilor protejate. Pe baza acestui studiu, zonele protejate din județ au fost prinse în Legea nr.5 - privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - zone protejate. Acest plan prevede marcarea ariilor protejate, informarea și avertizarea tuturor actorilor implicați în activități în zonele protejate și supravegherea acestor zone.

În planul activităților concrete de conservare a ariilor protejate nu s-a făcut decât foarte puțin și aceasta în principal din lipsă de resurse financiare. Clubul de Ecologie și Turism Montan Albamont și alte organizații neguvernamentale de mediu au împrejmuit rezervația botanică Șesu Craiului Scărița Belioara și au asigurat patrularea în Cheile Întregalde și Poiana cu Narcise de la Negrileasa în perioada înfloririi florii de colț, respectiv a narciselor. Asociația de Turism Montan "Feroviarul" Cluj Napoca a făcut lucrări de marcaje în Cheile Râmețului.

Acest proiect, pentru care solicităm o finanțare parțială, este o parte importantă din acest plan, nu atât prin valoarea lui, cât mai ales pentru că asigură protecția pentru ariile naturale protejate din Munții Trascău: Cheile Vălișoarei, Cheile Siloșului, Cheile Plaiului, Cheile Râmețului, Cheile Gâlzii, Cheile Întregalde, Cheile Caprei, Cheile Ampoitei, Cheile Văii Cetii, Cheile Mănăstirii, Cheile Găldiței și Turcului, Cheile Tecșeștilor, Cheile Pravului, Cheile Piatra Bălții, Peștera Poarta Zmeilor, Peștera Vânătorii Ponorului, Laricetul de la Vidolm, Poiana cu Narcise de la Negrileasa, Poiana cu Narcise din Tecșești, Pădurea Sloboda, Iezerul Ighielului, Calcarele de la Ampoita, Calcarele cu Orbitoline de la Piatra Corbului, Calcarele de la Valea Mica, Piatra Cetii, Piatra Bulbuci, Piatra Varului, Piatra Boului, Piatra Poienii, Piatra Grohotișului și Bulzul Gâlzii.

Proiectul urmărește conservarea ariilor protejate din Munții Trascăului. Pentru aceasta, vor fi instruiți 20 de gardieni ecologici voluntari care vor supraveghea ariile protejate. De asemenea, vom susține o campanie de informare, conștientizare și avertizare a membrilor comunităților locale, investitorilor și turiștilor din Munții Trascău, prin intermediul a 8 conferințe în care ariile protejate vor fi prezentate de către specialiști, și în cursul cărora 1000 de broșuri de prezentare a ariilor protejate și 6000 de fluturași vor fi distribuiți, și va fi prezentat un film de circa 15 minute, alături de o expoziție foto cuprinzând circa 100 de poze prezentând ariile protejate. Ariile protejate și traseele turistice vor fi marcate și vor fi montate panouri de informare pentru ariile protejate. Activitățile în teren vor fi realizate în șase tabere de câte 8 zile fiecare, cu participarea a aproximativ 20 de voluntari în fiecare tabără.

Munții Trascăului

Privire generală

Ca unitatea estică a Munților Apuseni, M-ții Trascăului cu o lungime de cca 70 km orientați nord-sud la nord încep cu Cheile Turului și ține până în Valea Ampoiului (Alba Iulia), la sud. Zonele limitrofe sunt: Câmpia Transilvaniei la est, M-ții Gilăului la nord-vest și M-ții Metaliferi la sud-vest. Până ce în M-ții Bihorului și în M-ții Pădurea Craiului cele mai însemnate obiective turistice sunt peșterile (Cetățile Ponorului, Ghețarul de la Scărișoara, Cetățile Rădesei, respectiv Depresiunea Trascăului, Abruptul Bedeleului, Peștera Huda lui Păpară, Peștera Vântului, Peștera de la Vadul Crișului), în M-ții Trascăului turiștii sunt atrași în primul rând de chei și defilee (Cheile Turzii, Cheile Râmețului, Cheile Întregaldei, Defileul Arieșului etc). Prin partea de sud a munților înțelegem zona sudică de Cheile Râmețului (Valea Mănăstirii).

Obiectivele cele mai atrăgătoare și mai cunoscute ale zonei sunt: Cheile Râmețului, Piatra

Cetii, Cheile Întregalde, Piatra Craivei, Iezerul Ighiu în categoria peisagistică, iar din cele arhitecturale: Cetatea din Alba Iulia, Cetatea de la Aiud și Mănăstirea Râmeț.

Relieful zonei este foarte variat, iar diferența de nivel depășește 1100 m: de la câmpia Mureșului la 230 m, până la cel mai înalt vârf 1369 m. Circa 70 % din suprafață este ocupată de munți cu o înălțime între 800-1300 m, brăzdată de văi adânci sau de chei. Cea mai mare lățime a creștelor se află în dreptul platourilor carstice: Ciumerna, respectiv Muntele Cetii, cu o mulțime de doline și chiar câteva uvale (depresiuni) mai mici. Culmile sau versanții împăduriți în mai multe locuri sunt împodobiți cu turnuri și crește (custuri) calcaroase. Cea mai mare diferență de nivel se găsește în dreptul Văii Feneșului, unde, pe o distanță mai mică de 2 km, ajunge la 800 m. Relieful actual este rezultatul unui proces foarte îndelungat (sute de milioane de ani): mișcări tectonice, erupții vulcanice, sedimentări marine etc.

Alcătuirea geologică prezintă de asemenea o asemănare în timp. Pe un fond de șisturi cristaline și roci eruptive (bazalt) s-au depus roci sedimentare relativ mai noi, cum sunt calcare, gresii sau conglomerate, dintre care în zona noastră domină calcarele, cărora se datorează aspectuoasele chei și formațiunile stâncoase ca Piatra Cetii, ce domină partea sudică a masivului și se vede de la distanțe mari și de pe șosele. Prezența acestor roci sedimentare divulgă faptul, că și acest teritoriu al Transilvaniei cândva a fost acoperit de mări, când cu ape calde (depunerea calcarelor), când cu ape mai reci. Aceste diferite straturi de roci au fost între timp ondulate de mișcările tectonice și ulterior 'finisate' (adâncite) de eroziune, în primul rând de pâraie.

Clima ținutului este continentală, influențată foarte mult, în primul rând de altitudine, și apoi de expunerea versanților. Această influență este foarte semnificativă în valorile temperaturilor medii anuale, care în piemontul Trascăului dealurile viticole spre Valea Mureșului are valoare de +8°C, iar în zona vestică, cu înălțimi de peste 1000-1200 m, este numai +4°C. În unele depresiuni s-au înregistrat valori extreme, ca de exemplu la Lacul Ighiu (Iezerul), unde a fost înregistrat și -32°C (În ianuarie), dar și +38°C (în iulie 1968). Precipitațiile atmosferice variază de asemenea cu altitudinea și scad treptat spre periferia masivului. Astfel, pe culmile înalte valorile anuale ating chiar 1000 mm, iar la marginea estică, la altitudini joase (sub 500 m) scad chiar sub 650 mm. Pe versanții estici care sunt la extremitatea Munților Apuseni se simte și influența vântului foehn (ce are un efect de uscare).

Vegetația masivului prezintă o mare varietate dată de diferențele de altitudine (etajare pe verticală), de expoziția versanților, de natura solului (a rocii) etc. La poalele munților, mai ales pe versanții sudici, în formă de petice apar păduri de gorun, stejar, cer întrerupte de fânețe sau terenuri agricole. Deasupra acestora, și mai ales pe versanții nordici, se întind făgetele pure sau în amestec cu carpen, frasin etc, ce urcă până pe culmi. La limita superioară apare bradul și molidul, dar nu domină. Pe versanții însoriți, calcaroși se găsesc pajiști calcifile și xerofile. Dintre plantele ocrotite trebuie să amintim floarea de colț, ce se găsește în zona Cheilor Întregalde, la o altitudine de numai 550 m, unde trăiește în condiții naturale la cea mai joasă altitudine din Europa. De asemenea, trebuie să amintim, fiind tot ocrotite, poienile cu narcise de la Piatra Cetii și de la Negrilești. La poalele sud-estice ale munților, pe versanții însoriți ale dealurilor, lângă câmpia Mureșului, cultivarea viței de vie are o tradiție de peste 2000 de ani. Încă în epoca imperiului roman zona dintre Alba Iulia și Teiuș era renumită pentru soiurile bune de vin. Vinul a fost transportat cu alte bogății din Dacia ocupată, cu plutele pe Mureș în zonă centrală a imperiului. Chiar și denumirea localității Bucerdea Vinosă indică vechimea acestor culturi.

Fauna zonei este cea obișnuită pentru pădurile de foioase. Se găsesc cerbi, căprioare, mistreți, vulpi, iepuri și mai rar lupi și s-au mai văzut și câteva pisici sălbatice. Dintre păsări amintim graurul, ciocănitorea, privighetoarea, ghionoaia sură, mierla, ciocârlia de pădure, sturzul de vase, cucul etc. iar în stâncăriile calcaroase ca și în chei, apar câteva specii de păsări mai rar întâlnite, cum sunt: presura de stâncă, mierla de piatră, fluturașul de stâncă sau lăstunul de stâncă. În Cheile Râmețului mai trăiește și acvila de munte. Din fauna acvatică se pot aminti păstrăvul, mai ales în pâraiele Ighielul, Ampoița, Galda, Râmețul. Mai apare boișteanul și zglăvoaca, iar în apele Ampoiului și Galdei se găsește lipanul și moioaga.

Arii naturale protejate din zona sudică a Munților Trascăului se pot enumera: Cheile Întregalde, Cheile Râmețului, Piatra Cetii, Calcarele de la Ampoița, Piatra Corbului, Iezerul Ighiel, Punctul fosilifer Gârbova de Sus, Poiana cu Narcise și altele. Din păcate, ocrotirea acestor locuri, deosebit de importante din punct de vedere științific, nu sunt asigurate și respectate.

Descrierea zonei

Căile de acces. Munții Trascăului aparțin în întregime județului Alba. Pe cale rutieră ne putem apropia de ei pe șoseaua DN1 (E81), atât din spre nord, din direcția Cluj-Turda-Aiud, cât și din spre sud, prin Sibiu-Sebeș-Alba Iulia. Din spre est, din direcția Sighișoara-Blaj-Teiuș, pe șoseaua DN14,

respectiv DN14B, iar din spre vest, din direcția Abrud-Zlatna, pe șoseaua DN74. Pe cale feroviară sunt indicate pentru abordarea zonei stațiile Teiuș sau Alba Iulia. Pentru a apropia obiectivele turistice din interiorul masivului, putem folosi drumurile: din Valea Geoagiului (Teiuș-Stremț-Mănăstirea Râmeț, asfaltat); din Valea Gâlzii (Galda de Jos-Întregalde-Mogoș, asfaltat numai 14 km); vechiul drum Via Magna sub poalele munților (Galda de Jos-Cricău-Ighiu, asfaltat); prin Valea Ighiu (Ighiu-Ighiel-Lacul Ighiu, asfaltat numai 4 km); și prin Valea Ampoiului (Alba Iulia-Zlatna, DN74).

Înainte de a prezenta turistic peisajele zonei, să trecem în revistă, foarte pe scurt, câte ceva din istoria ținutului. Prima mențiune scrisă despre aceste meleaguri provine de la Ptolemeios, care a pomenit de așezarea dacică, numită Apoulon. După extinderea Imperiului roman, pe malul Mureșului (în zona Alba Iuliei de acum) a fost dezvoltat un port fluvial important cu numele de Apulum. De aici au fost încărcate plutele cu mai multe produse din provincia dacică, cum au fost: grâu, sare (extrasă din salinele de la Turda și Ocna Mureș), vin, cât și argint, aur extrase din zona Zlatnei. Plutele urmau cursul Mureșului și Tisei până la Dunăre. În Apulum a funcționat și un centru însemnat de evidență (de înregistrare) a produselor obținute (și expediate) din provincia Dacia Superioară. După retragerea legiunilor romane, au urmat valurile popoarelor migratoare. Dintre acestea au fost așezări mai îndelungat pe teritoriul Transilvaniei slavii, dintre care au fost cei mai însemnați bulgarii. Așezarea în locul Alba Iuliei a fost numită de ei Belgrad (Beograd - Cetatea Albă). Din această denumire s-a moștenit indicativul (atributul) de Alba. Tot de origine slavă din acea vreme sunt și toponimele ca Zlatna (însemnând aur), Lunca, Cerna (negru), Poiana și altele. După extinderea regatului maghiar în Transilvania, și organizarea administrativă a teritoriului, regele Ștefan I (cel Sfânt), aici, în Alba Iulia a întemeiat una din cele 10 episcopate din Ungaria. În sec. 12 regele Gheza al II-lea a colonizat mineri sași în Zlatna (și în Abrud). În secolele XIII-XVII populația ținutului (mai ales cea de pe Lunca Mureșului) a suferit mult de năvălirea tătarilor și turcilor. Ioan Corvin, după victoria lui asupra turcilor din 1422, de lângă Sântimbru, a construit 4 biserici, din care 3 sunt și azi (în Teiuș, în Sântimbru și în Alba Iulia). În urma ocupării Ungariei de către turci, în Transilvania a luat ființă Principatul Transilvaniei, care a fost un stat autonom, dar parțial supus Turciei. Alba Iulia a devenit capitala principatului. În anul 1599, Mihai Viteazul, domnitor al Munteniei (apoi și al Moldovei), ajutat de puterile europene antiotomane (Liga Sfântă), a ocupat Ardealul, preluând conducerea principatului în numele împăratului german (Habsburgic). Prin acesta, pentru un scurt timp, s-a realizat unirea celor trei principate române. Ajungând în conflict cu generalul austriac Basta, mercenarii acestuia l-au ucis pe Mihai Viteazul în anul 1601. Au urmat apoi câțiva ani de teroare habsburgică. O înflorire economică și culturală s-a realizat în perioada domniei lui Gabriel Bethlen, în timpul căruia a fost înființat Colegiul Academic la Alba Iulia (mutat ulterior la Aiud) și tot el a asigurat tipărirea pentru prima dată a Noului Testament în limba română. După extinderea imperiului habsburgic, și asupra Transilvaniei (1690), pentru consolidarea militară a lor, în anul 1715 a început construirea (fortificarea) cetății actuale în stil Vauban. Exploatarea feudală a populației a crescut și a provocat în anul 1784 răscoala țărănească condusă de Horea, Cloșca și Crișan, care apoi a fost înăbușită în sânge. Exterminarea lui Horea a fost făcută chiar în Alba Iulia. În amintirea lui, la locul respectiv, ulterior, a fost ridicat un obelisc. În timpul războiului de eliberare a Ungariei de sub jugul habsburgic după revoluția din 15 martie 1848 populația românească din Munții Apuseni, în urma promisiunilor primite de a li se satisface revendicările naționale, condusă de Avram Iancu, a luptat de partea trupelor împărătești împotriva armatei revoluționare maghiare. Politica de dezbinare a diferitelor naționalități a dus la multă vărsare de sânge nevinovată și de asemenea inutilă. După înfrângerea revoluției maghiare (cu ajutorul trupelor țariste), românii tot n-au obținut drepturile promise. În anii 1870 a urmat o dezvoltare economică, care a avut influență și asupra acestui ținut (de ex. construirea căii ferate Arad-Alba Iulia). Tot de Alba Iulia se leagă realizarea obiectivului luptei naționale a românilor, prin hotărârea Marii Adunări Naționale din 1 decembrie 1918, pentru unirea Transilvaniei cu România. Tot aici a avut loc încoronarea regelui Ferdinand I, în anul 1922.

Municipiul Alba Iulia este reședința județului Alba, un centru administrativ, economic și cultural, cu 71.000 de locuitori (în 1992). De aici se ramifică șoseaua DN74, ce asigură legătura spre Abrud, și mai departe, spre Brad sau spre Câmpeni, pe Valea Ampoiului. Cea mai însemnată unitate industrială este fabrica de ceramică. Centrul civic are majoritatea instituțiilor administrative: prefectura, primăria, poliția, poșta centrală, băncile, sediile firmelor particulare, gara CFR, autogara etc. care se află în orașul de jos, iar monumentele istorice, ca obiective turistice cu foarte puține excepții, se găsesc în Cetate. Dintre monumentele istorice mai însemnate din Cetate amintim următoarele: Catedrala arhiepiscopală romano-catolică, construită în sec 13 în stil roman, apoi refăcută și lărgită în sec. 14 în stil gotic, iar și mai târziu, și-au fost adăugate elemente în stilul renașterii și în stilul baroc. În catedrală se află mormintele lui Ioan Corvin (de Hunedoara), al principelui Ioan Sigismund, al reginei Izabella și altor personalități; Catedrala ortodoxă (din 1922), în care a fost încoronat regele Ferdinand I; Sala Unirii unde a fost declarată unirea Ardealului cu România; clădirea Babilon (din 1888), în care se află

muzeul arheologic, istoric și etnografic; Biblioteca Batthyaneum (din 1719), una din cele mai renumite biblioteci din țară, cu renume european, cu foarte valoroase manuscrise religioase, codexuri foarte rare, și tot aici se păstrează Palia de la Orăștie, cea mai veche carte tipărită în limba română; statuia lui Mihai Viteazul; porțile Carol (superioară și inferioară) bogat ornamentate în stil baroc; obeliscul lui Horea, Cloșca și Crișan și altele.

Descrierea traseelor rutiere

Alba Iulia - Șard - Zlatna (36 km). Ieșim din Alba Iulia spre nord-vest, pe DN74, trecând prin Micești, după 8 km ajungem în Șard. De aici un drum se ramifică spre nord spre Ighiu, iar drumul principal cotește spre sud-vest și urmează cursul Ampoiului, spre amonte.

După 3 km se ajunge la confluența Ampoitei, de unde, spre dreapta se văd Pietrele Ampoitei (rezervație geologică), ca trei căpițe uriașe. Pe valea Ampoitei urcă un drum pietruit spre Lunca Ampoitei, pe care urcă și traseul marcat cu cruce galbenă, ce trece prin Cheia Ampoitei și care duce spre Lacul Ighiu. Urmând DN74, în continuare, atingem localitățile Tăuți, apoi Meteș. Între acestea, spre sud, pe un vârf ascuțit, se află ruinele unei cetăți medievale. Din Meteș se poate vizita, pe jos (În 2 ore), o mică cheie din Valea Albinei. Versanții munților, în mai multe locuri, sunt împodobiți cu formațiuni stâncoase albe, din calcar, cum este și Piatra Corbului, imediat după Poiana Ampoiului, pe stânga (tot un obiectiv geologic ocrotit). Continuăm pe șosea spre Zlatna, înaintea localității Presaca Ampoiului, trecem pe lângă monumentul celor 700 de maghiari refugiați din Zlatna, uciși în 24 oct. 1848. După Presaca, ajungem în Feneș, de unde se poate urca pe un drum asfaltat de pe valea cu același nume, circa 7 km, unde era proiectată construirea unui baraj, pentru un lac mare de acumulare. Tot aici se găsesc 2 turnuri imense de calcar, înalți de peste 70 m. De la capătul localității, o potecă ne conduce spre vârful Dâmbău (1369 m), cel mai înalt punct al Munților Trascăului, de unde se deschide o panoramă formidabilă. Șoseaua DN74, după încă 7 km ajunge în centrul orașului Zlatna, vechiul centru minier al aurului. Pe vremea romanilor, aici, în Ampelum a avut sediul *procuratorul aurului*, care a dirijat mineritul și transportul aurului.

Alba Iulia - Teiuș - Aiud. Din direcția sud, fie că venim din Alba Iulia, fie dinspre Blaj, trecem prin orașelul Teiuș, important nod de cale ferată și de căi rutiere. De la Teiuș până la Aiud avem de parcurs 11 km. La 5 km se ramifică spre stânga drumul comunal spre Gârbova de Jos, după care, trecând peste Dealul Cocoșului, coborâm spre Aiud.

Teiuș - Geoagiu de Sus - Cabana Râmeț (19 km). Orașelul Teiuș cu 10.000 de locuitori este un nod de circulație atât rutier, cât și feroviar. Numele lui în limba germană (Dreikircher = trei biserici) indică că are trei biserici ca monumente istorice. Cea mai veche (din sec. 13) este cea reformată, construită în stil roman, apoi cronologic urmează cea romano-catolică, construită de Ioan Corvin în sec. 14 în stil gotic, și biserica ortodoxă, construită în sec. 16. Traseul pornește din centrul localității, unde o tablă indicatoare arată spre vest, spre mănăstirea Râmeț. Drumul asfaltat trece prin localitatea Stremț, și după 8 km, ajunge în satul Geoagiu de Sus, unde se află o biserică ortodoxă din sec. 16, întemeiată de Radu de la Afumați, care a înființat tot acolo și un episcopat. După ieșirea din sat începe peisajul montan. Parcurgând încă 10 km, ajungem la renumita Mănăstire Râmeț, ce se află într-o zonă atât de pitorească, încât nici nu se poate imagina una mai frumoasă. (Bineînțeles numai cui îi place un peisaj montan stâncos). Mănăstirea, unde trăiește și lucrează peste o sută de călugărițe, are o biserică veche, construită încă din sec. 15. În ultimele decenii, mănăstirea este în continuă dezvoltare, construind mai multe clădiri, în care au amenajat ateliere de țesut manual covoare, de broderie și alte anexe gospodărești și cămine. Merită neapărat să fie vizitată atât curtea mănăstirii, bisericile, cât și atelierul de covoare, unde eventual se poate și cumpăra unele produse mai mici, dar foarte frumoase. Din păcate drumul este asfaltat numai până aici. Continuăm pe drum pietruit, și după 1,5 km, ajungem la Cabana Râmeț, unde putem fi cazați, atât în camerele cabanei, cât și în căsuțele din lemn de pe lângă cabană. Aici funcționează și un bufet. Până aici se poate veni și cu autobuse, iar în continuare pe vale în sus, încă 2,5 km, numai cu autoturisme sau pe jos, până la cea mai sălbatică cheie din M-ții Trascăului (Cheile Râmețului). De lângă mănăstire, mai nou se poate urca cu autoturisme până la comuna Râmeț, aflată pe drumul comunal Aiud-Mogoș, deasupra mănăstirii. Descrierea Cheilor Râmețului o vom face la prezentarea traseelor marcate.

Galda de Jos - Întregalde (25 km). La 3 km sud de Teiuș, de pe șoseaua E81 se ramifică spre vest un drum asfaltat, pe care, după 1,5 km, urmează comuna Galda de Jos. În centrul comunei este o biserică veche și o stație de benzină. La 3 km de la șosea, se află ramificația drumului spre Cricău, Ighiu (spre stânga). Continuăm drumul spre nord-vest, trecem prin Mesentea, după care urmează satul Benic. De aici, un drum spre nord, duce în satul Cetea, de unde, pe jos, urmând un marcaj cu triunghi roșu spre vest, se poate ajunge la

"Băile Romane" și apoi pe Piatra Cetii. De la Benic, continuând drumul tot spre nord-vest, pe

Valea Galdei, urmează Galda de Sus. La 3 km de aceasta, urmează Cheile Gălzii, scurtă și foarte îngustă, după care trecem prin satul Poiana Gălzii, de unde se vede deja nu numai creasta Piatra Cetii, pe dreapta, dar și Piatra Bulzului, de pe stânga drumului. La 3 km de la Poiana Gălzii, trecând de muchia Piatra Bulzului, pe o vale îngustă, urcă spre sud marcajul cu banda roșie spre Piatra Craivei, marcaj, care coboară din spre Piatra Cetii, mai spre vest, la circa un km. Cu puțin mai departe se termină asfaltul și continuăm drumul pe un drum de macadam. După câteva minute, zărim tabla indicatoare care ne arată că urmează Cheile Întregaldei. Pe partea dreaptă a drumului putem admira mai ales pereți și formațiuni stâncoase foarte aspectuoase. La cătunul Modolești, unde ieșim din chei, coboară marcajele din spre nord: triunghiul roșu de pe Piatra Cetii și triunghiul albastru din Cheile Râmețului. După încă 2 km urmează comuna Întregalde, unde există o cabană turistică foarte frumoasă, dar care din păcate, de 12-13 ani, stă închisă. Continuând drumul, după 1,5 km ajungem la o bifurcație. Drumul din dreapta, prin localitățile Ivăniș și Ghioncani, duce la Mogoș (până unde circulă și autobus din Alba Iulia), iar cel din stânga duce la Necrilești și Sfârcea, prin Cheia Găldiței, iar din Necrilești, pe jos, se poate urca pe platoul carstic Ciuernă și mai departe la Iezerul Ighiu.

Galda de Jos - Cricău - Ighiu - Iezerul Ighiu (16 km). Acest vechi drum, sub poalele munților (până la Alba Iulia), în epoca romanilor, a fost numit drumul vinurilor (Via Magna). Urmând acest drum spre vest, după 1,5 km se ramifică un drum pietruit spre Tibru, iar după încă 2 km se ajunge la Cricău, o veche așezare viticolă. Comuna se întinde lung pe valea cu același nume, mărginită pe ambele părți de vii. De pe drumul forestier, ce urcă pe vale, pe o potecă se poate urca pe Piatra Craivei. Drumul asfaltat din Cricău continuă spre sud-vest, și după 1,5 km, trece prin satul Craiva. Această așezare până în anii 1980 a fost cu 3 km mai sus, pe valea cu același nume. Pe vechiul loc a rămas numai vechea biserică și doar 3-4 căsuțe. Drumul asfaltat, după 3 km, ajunge în Bucurdea Vinoasă, unde și numele așezării indică vechea preocupare a localnicilor. Din capătul superior al satului, în 2 ore se poate urca pe jos pe Piatra Craivei. După 10 km din Galdea de Jos, drumul asfaltat ajunge la Ighiu. Tot aici se mai poate ajunge și din Alba Iulia, prin Micești și Șard. Din Ighiu, un drum spre nord-vest duce la Țelna, la o altă așezare viticolă, unde este și o renumită pivniță de vinuri, chiar din trecut (Teleki). Din Ighiu, pe un alt drum, de pe Valea Ighiel, prin satul Ighel se poate ajunge (după 16 km) la frumosul Lac (Iezer) Ighiu. Drumul este asfaltat numai până în Ighiel. Lacul și împrejurimile lui, cu o pădure de fag curat (360 ha.) este o arie protejată. În apa lacului trăiesc păstrăvi, iar în păduri, cerbi. Aici conduc și marcaje turistice. De la Ighiu, continuă spre sud-est și după 3 km ajunge în Șard, la capătul căruia întâlnește drumul DN74.

Aiud - Cabana Sloboda - Râmeț - Brădești. Din centrul orașului pornim spre vest, pe drumul care duce la Buru. Trecem prin partea nord-vestică a orașului, care până nu demult era o localitate de sine stătătoare, sub denumirea de Aiudul de Sus, care în prezent aparține de Aiud. Aproape de capătul localității, un indicator ne atrage atenția la derivarea drumului județean spre Râmeț-Abrud. La 2 km de oraș, ajungem la liziera Pădurii Orașului sau Slobodei. Aici, la o curbă accentuată la dreapta, o săgeată indică popasul Izvorul de Aur, aflat la câteva sute de metri, lângă un mic lac artificial. Drumul continuă în pădure și, după 5 km, ajungem la Cabana Sloboda, cu câteva căsuțe de camping, un loc de agrement al aiudenilor. Din păcate, drumul este asfaltat numai până aici. În continuare, drumul pietruit urcă vertiginos, prin serpentine lungi, și, după 4-5 km, atinge o altitudine de 750 m. După ieșirea drumului din pădure, urcând în continuare, ajunge pe o creastă care este principala cumpănă a apelor între bazinele hidrografice ale Mureșului și Arieșului. Drumul pe creastă ne asigură o largă și splendidă priveliște, putând zări culmile Piatra Cetii, Piatra Craivei, Cheile Râmețului și multe alte zone din Munții Trascăului, și chiar din alți munți învecinați. Drumul trece pe la marginea superioară a comunei Râmeț, de unde avem drum de acces către Valea Mănăstirii, pe urmă ocolește muchia stâncoasă a Vârfului Pleșii (1250m) și, rămânând la o altitudine între 900-1000m, trece deasupra obârșiiilor văilor Uzei și Inzelului, apoi străbate satul Brădești, după care continuă spre Mogoș și Abrud.

Cluj-Turda-Aiud. Acest traseu pătrunde în zonă dinspre nord pe șoseaua E81 (DN1). Părăsind municipiul Turda, după 7 km șoseaua modernizată coboară în bazinul hidrografic al Mureșului. Trecând pe lângă ramificațiile ce duc spre satele Stejeriș, Măhăceni și Dumbrava, la 20 km de Turda intrăm în Unirea. Prima atestare documentară a localității datează din 1291. aici se ramifică spre stânga șoseaua care duce la Ocna Mureș, renumită pentru exploatarea de sare și mai nou pentru Uzina Chimică. După Unirea, la 5 km urmează satul Inoc. După încă 2 km ajungem la Decea. Comuna este cunoscută în urma descoperirilor arheologice, obiecte neolitice de mare valoare, constând din unelte, bijuterii, arme, obiecte de cult etc, determinând un tip de cultură denumită „cultura Decea Mureșului”. În evul mediu, sarea extrasă la Turda a fost transportată cu căruțele până aici, unde s-a încărcat pe plute, cu care a fost transportată pe Mureș până la Seghedin, pentru desfacere în centrul Europei. După ce am părăsit comuna Decea, la 2 km urmează ramificația spre satul Ormeniș. Urmând șoseaua de-a lungul Mureșului, după încă 4 km ajungem în dreptul comunei Mirăslău. Numele localității se trage din prenumele Miroslav, de origine slavă. Pe teritoriul comunei s-au descoperit urmele epocii romane.

Prima atestare documentară datează din 1219 cu denumirea Myroslau. Colinele înconjurătoare sunt acoperite de plantații de viță de vie și de livezi. Comuna este cunoscută și în istorie, ca locul în care Mihai Viteazul a purtat o bătălie împotriva generalului austriac Basta, în anul 1600. Cu toate că Mihai avea o poziție strategică mai bună, generalul Basta a simulat o retragere, ceea ce l-a determinat pe voievod să înceapă urmărirea austriecilor, părăsind pozițiile avantajoase. Fiind atacat din flancuri, a fost nevoit să cedeze terenul, trecând Mureșul. Lupta de la 18 septembrie 1600 a fost immortalizată printr-un monument în formă de obelisc, situat în stânga șoselei, iar pe partea dreapta a șoselei se află un alt monument în amintirea celor căzuți în septembrie 1944 în al II-lea război mondial. Imediat după ramificația spre Mirăslău, urmează o nouă ramificație, tot în dreapta, în direcția satului Lopadea Veche. De aici, după 5 km, ajungem în Aiud. La intrarea în oraș, pe stânga, se află o stație de benzină, iar după 1 km, deja în oraș, găsim o altă benzinărie, pe partea dreaptă.

Valea Arieșului - Buru - Rimetea - Aiud. Din șoseaua națională DN75, la Buru (21 km de la Turda), se ramifică spre sud drumul interjudețean 107M de o calitate inferioară, care asigură o legătură mai scurtă între valea Arieșului și Valea Mureșului, prin depresiunea Trascăului la numai 33 km distanță. Drumul la ieșirea din Buru urcă pe valea Trascăului, unde după 4 km apare colțul stâncos, impozant al Pietrii Secuiului (1119m). Trecem pe lângă o mănăstire recent construită, apoi după câteva case de odihnă, apare un hotel turistic și după încă 2 km intrăm în comuna Rimetea. Localitatea în evul mediu (secolele XIV-XVII) a avut titlul de oraș, ca centru de prelucrare a fierului. Rimetea, datorită păstrării nealterate a unei bune părți a caselor în stil inițial, multiseclar, a fost inclusă recent în evidența Patrimoniului Mondial. Peisajul care înconjoară depresiunea este de o frumusețe de excepție: spre stânga (spre est), masivul calcaros Colții Trascăului și Piatra Secuiului, iar spre vest, versanții împăduriți ai dealului Băieșilor, a Pădurii Oprită, muchia stâncoasă a Ardașcheii, iar spre sud poarta stâncoasă a Cheii Aiudului (sau Poienii). Între acești munți se întinde în direcția nord-sud Depresiunea Trascăului, de 2 km lățime și 11 km lungime. După Râmetea, la 3,5 km, urmează satul Colțești, de unde, spre dreapta, pe o culme stâncoasă, se pot vedea ruinele cetății medievale a familiei Thorockai (vicevoievod al Transilvaniei), cetate care a rezistat mai multor atacuri otomane și care a fost distrusă în cele din urmă în 1704 de trupele austriece. În centrul satului, lângă biserica unitariană, se află casa unde s-a născut savantul Samuil Brassai. Continuând drumul spre sud, la 3 km de Colțești, se bifurcă drumul de acces spre satul Izvoarele. După încă 1 km, urmează satul Vălișoara, după care, la 2 km, începe defileul Cheii Aiudului (sau Poienii), unde se află o cabană în construcție și un mic camping (popasul turistic Cheile Aiudului). Ieșind din strâmtoarea stâncoasă, urmează localitatea Poiana Aiudului, unde valea Răchișului din stânga, și valea Inzelului din dreapta își varsă apele în valea Aiudului (care până aici a avut denumirea Pârâul Colțeștilor, și mai în amonte Siloș). În continuare, drumul trece pe lângă o carieră de calcar și după 2 km ajunge în Livezile, apoi după 3 km urmează Măgina, după care la încă 3 km ajungem în Aiud.

Buru - Lunca Arieșului - Sălciua. Dacă din Turda urcăm pe Valea Arieșului, pe șoseaua DN75, după 20 km ajungem la ramificația drumului spre Aiud, prin Râmetea și Cheile Poienii (sau Aiudului). După încă 1 km ajungem la o altă ramificație, spre Băișoara - Luna de Sus (pe Valea Ierii). Continuând pe șosea (DN75), după 6,5 km trecem prin Lungești, iar după încă 4,5 km ajungem în dreptul satului Vidolm. La 3 km de aici, urmează ramificația drumului secundar spre Ocoliș, pe care putem ajunge în Cheile Runcului și mai departe la Scărița-Belioara (rezervație botanică și peisagistică). După alți 4,5 km ajungem la Lunca (sau Lunca Arieșului, sau, mai demult, Lunca Largă). În continuare, la 2 km urmează ramificația, tot spre dreapta, spre Poșaga și Poșaga de Sus. Acest drum este cel mai folosit spre Scărița-Belioara, și, mergând pe acest drum, putem vizita și o mănăstire construită din lemn. Continuând pe șosea, la 2,5 km de la ultima ramificație, unde șoseaua trece peste calea ferată îngustă, la stânga, pe versantul opus, se zărește o frumoasă cascadă, a cărei apă provine din izvoarele carstice de la Șipote. Șoseaua care până aici a avut o direcție generală spre sud, de aici urmează direcția spre vest, iar pereții de calcar ai Bedeleului se continuă spre sud. După circa 2 km de la această cotitură, aproape de marginea comunei Sălciua, pe partea dreaptă se află un loc de parcare, în dreptul căreia o punte suspendată asigură trecerea pietonală peste Arieș. Dacă vrem să vizităm peștera Huda lui Papară, se poate ajunge cu autobuze numai până în acest loc, iar mai departe, pe jos, pe marcajul cruce albastră, trecând peste această punte. Cu autoturisme, mai ales pe timp uscat, putem apropia peștera la câteva sute de metri (până la o mănăstire recent construită), ocolind prin Sălciua și urcând pe Valea Morilor.

Descrierea traseelor turistice marcate

Cabana Râmeț - Piatra Cetii - Piatra Craivei - Platoul Ciumărna.

Marcaj: banda roșie; *lungime:* 28 km; *diferența de nivel:* 1550 m ; *timp de mers:* 11-12 ore.

Traseul acesta este o porțiune a așa-numitei Magistrala Apusenilor, care, la rândul ei, face parte din unul dintre traseele europene. La noi în țară, trece peste M-ții Bihor, Vlădeasa și peste întreaga lungime a Munților Trascău. De la cabana Râmeț, marcajul coboară pe drumul carosabil circa 700 m, și după o muchie stâncoasă, urcă pe un drum de care spre dreapta-înainte (între case), care suie spre cătunul Fața Pietrii. Drumul, cam abrupt, urcă până pe creasta Prisecii, apoi coboară în Valea Cetii. Pe această vale, în amonte, la circa 600 m se află Cheia Tecșeștilor. Marcajul traversează valea și urcă printre casele cătunului Răicani, până în șaua Doștina (890 m), aflată la est de vârful Piatra Cetii. Aici intersectăm marcajul triunghi roșu (traseul nr.3), ce urcă din Cetea și merge spre Întregalde. Dacă avem timp și energie, putem escalada Piatra Cetii (1233m) cam într-o oră, de unde avem o priveliște cuprinzătoare, care răsplătește efortul depus. Marcajul traseului nostru însă coboară spre sud, pe un bot de deal, până în Valea Galdei, în aval de Cheile Întregalde. Ajungând pe drumul carosabil, îl urmăm pe acesta spre stânga, în aval, cam 1 km, și după al doilea pod, traversăm pârâul pe o punte (cioplită dintr-un trunchi de copac) și urcăm pe prima vale laterală spre sud, pe un drum de tractor, până în creastă, între Piatra Bulzului și Dealul Tibrului. De aici se vede foarte bine atât Piatra Cetii cât și Piatra Craivei. În continuare, pe teren deschis, ocolim spre sud-vest obârșia Văii Tibrului, apoi coborâm în Valea Cricăului, unde traversăm un drum forestier, ca apoi să urcăm pe Piatra Craivei (1078 m). La nord-nord-est de vârf, se găsesc ruinele unei cetăți medievale, care la rândul ei, a fost construită pe ruinele unei cetăți dacice, probabil Apoulon. După ce admirăm priveliștea largă de pe vârf, urmăm marcajul spre vest și ocolind Vf. Fabian spre sud, pe creasta deschisă ajungem sub Vf. Sfredelașu (1133 m), pe care îl ocolim tot spre sud. După acest vârf, banda roșie o ia spre vest, ocolește obârșiile văii Bucerdei, continuă pe fânețe, apoi traversează o pădure de foioase. În continuare trece peste o șa, și ajunge sub vârful Hurmurilor, de unde, păstrând nivelul, avansăm spre vest și ajungem pe Poiana Ascunsă. Traversăm poiana, apoi o pădure spre vest, ajungem pe poiana platoului carstic Ciumerna, cu un relief haotic, cu multe doline și câteva uvale (depresiuni) și cu un ponor. Pe acest platou mai întâi traversăm marcajul cu cruce galbenă, ce vine din valea Găldiței și coboară spre Lacul Iezer (Ighiu) și apoi spre valea Ampoitei.

Cabana Râmeț- Întregalde - Lacul Ighiu -Valea Ampoitei.

Marcaj: cruce galbenă; lungime: 40 km, diferența de nivel: 1250 m; timp de mers: 15 ore.

Traseul este indicat de a fi parcurs în două zile, cu înnoptare la Întregalde. De la cabană, marcajul pornește pe drumul carosabil în amonte, împreună cu marcajele triunghi albastru și cruce albastră, iar de la capătul drumului carosabil urcă pe stânga (spre sud), pe un bot de deal, pe un drum de care, ce duce la Tecșești. De aici, traseul urcă tot spre sud, până în șaua dintre Piatra Cetii și Muntele Cetii, unde se intersectează cu marcajul triunghi roșu (traseul nr. 3), după care coboară în Valea Galdei, pe drumul carosabil, la doi km de începutul Cheilor Întregalde. Traseul în continuare urmărește acest drum spre vest (spre dreapta), trece prin frumoasa cheie și după circa o oră ajunge în comuna Întregalde. Traseul (deocamdată slab marcat), de la Întregalde, continuă pe drumul carosabil în amonte (spre sud-vest) până la bifurcația drumului auto, de unde marcajul vechi continuă pe un drum de care, între cele două drumuri carosabile, însă noi propunem continuarea traseului pe drumul din stânga, pe Valea Găldiței, că așa avem ocazia să trecem și prin scurta Cheia Găldiței. La 700 m de la bifurcație, ajungem la confluența Pârâul Turcului, în dreptul căruia trece marcajul triunghi roșu spre Piatra Craivei. Urmând traseul nostru, rămânem pe drumul carosabil, care duce spre Necrilești și apoi spre Sfârcea. Din satul Necrilești urcăm în direcția generală sud vest. Aceasta o putem realiza în două variante. O variantă este urcarea pe un drum de tractor, încă de la începutul satului, spre sud-est, care după doi km ne scoate în Poiana Ascunsă, unde apucăm un marcaj vechi cu banda roșie, ce ne conduce spre vest, pe Platoul Ciumerna. Cealaltă variantă este de a urca pe un drum forestier, ce începe din capătul superior al satului în direcție est-sud-est, și apoi după un km de pe aceasta să trecem pe o potecă ce urcă spre sud-vest, care ne scoate pe platou, sub vârful Piatra Arsă. Acolo intersectăm marcajul banda roșie al traseului nr. 1, apoi traversând platoul carstic Ciumerna, spre sud între doline și lapiezuri urmăm o vale, ce ne duce până la frumosul lac Iezerul Ighiu. Pe lângă lac urcăm spre sud pe lângă o vale mică, până în Vârful Prislopului (1032 m). De aici coborând spre sud-est, apoi spre sud, ajungem în Lunca Ampoitei. În continuare, deja pe drum carosabil, coborâm prin Cheile Ampoitei și după 11 km ajungem pe șoseaua DN74 (Alba Iulia - Zlatna).

Cabana Râmeț - Cheile Râmețului -întregalde.

Marcaj: triunghi albastru; lungime: 14 km; dif. de nivel: 460 m; timp de mers: 5-5,5 ore.

Porțiunea traseului care trece prin chei este foarte dificilă, grea, deci se recomandă numai celor antrenați și obișnuiți și cu cățărățile pe stânci. De la cabană, marcajul urmărește drumul carosabil

spre dreapta, în amonte, împreună cu marcajele cruce albastră și cruce galbenă. Pe o distanță de 2,5 km, drumul trece printre câteva case țărănești și o mulțime (circa 80) de cabane particulare, unele chiar vile. La capătul drumului carosabil (numai pentru autoturisme), marcajul cu cruce galbenă urcă spre stânga, pe un bot de deal, și peste Muntele Cetii duce la Întregalde. Celelalte două marcaje continuă pe un drum de care, apoi pe potecă, iar după 200-300 m, începe strămoarea Cheii și nu mai rămâne loc nici pentru o potecă. Urmează două porțiuni de câte 10 m, unde, numai ținându-ne de un cablu de oțel, putem înainta, sau trecând prin apă. Pe această porțiune traseul nostru cu triunghi albastru continuă pe malul opus, începând cu o cățărare în sus. La început, o tablă ne avertizează că traseul este periculos și este indicat numai turiștilor experimentați, obișnuiți și cu cățărări pe stânci și ne atrage atenția să nu călcăm pe iarbă uscată, deoarece se alunecă. Marcajul conduce pe versantul stâncos al cheii, circa 1200 m, urcând pe alocuri și la 100 m deasupra pârâului, apoi coboară din nou pe malul apei, întâlnind din nou marcajul cruce albastră, care a urmat cursul pârâului, pe care se poate parcurge, numai pe timp de vară în costum de baie, trecând prin apă, în mai multe locuri până la brâu. În continuare, cele două marcaje după 500 m ajung la fostul cătun Cheia. Aici se găsesc câteva căsuțe părăsite și o mică biserică din lemn. De aici marcajul cruce albastră urcă spre nord, spre Brădești și apoi duce la Huda lui Păpară de lângă Sălciua. Marcajul nostru traversează pârâul și urcă spre sud, apoi, urmând pârâul Ivășcanilor, trece prin sătucul Dealu Geoagiului, și pe urmă coboară prin Modolești la Întregalde.

Cabana Cheile Râmeț - Defileul Cheile Râmeț - Cheile Întregalde.

Marcaj: triunghi albastru; lungimea: 15 km; diferență de nivel: 360m; timp de mers: 5,5 ore.

Traseul pornește de la cabana Râmeț, împreună cu traseul nr. 13 (cruce albastră), amonte pe firul văii, pe drumul carosabil printre numeroasele căsuțe de odihnă, cale de 2500m. La capătul drumului continuă un drumeag de căruțe spre chei, care se transformă în potecă. După ce începe porțiunea asigurată cu cabluri, poteca cu marcaj triunghi albastru traversează pe malul stâng și începe urcușul deasupra pereților stâncoși ai cheii. O placă metalică avertizează turiștii asupra dificultăților traseului și recomandă accesul numai pe timp uscat și cu echipament corespunzător, cu curaj și o bună condiție fizică.

Într-adevăr, traseul este dificil, pe alocuri sunt cabluri de asigurare, dar s-ar mai putea face unele îmbunătățiri. Lungimea traseului deasupra defileului este de circa 1200-1400 m, după care se coboară în vale, înainte de cătunul Cheia (durată 70-80 minute). Spectaculozitatea asigurată de traseu merită efortul depus. După ce marcajele se despart, traseul nr.13 urcând spre Brădești, traseul nostru traversează prima dată pârâul Brădeștilor, apoi pârâul principal (valea Geoagiului) pe o punte, și urcă vertiginos urmând o potecă peste un bot de deal, unde, de la niște case, pe drum de care, ajunge în valea Ivășcanilor (Pravului), care la rândul ei și-a format o cheie epigenetică, Cheile Pravului, de o rară sălbăticie, pe o lungime de 200m, pe care drumul o ocolește pe deasupra. În continuare traseul trece prin cătunul Boțani, apoi prin Dealul Geoagiului, traversează creasta și coboară în valea Întregalde.

Cetea -Piatra Cetii –Cheile Întregalde.

Marcaj: triunghi roșu; lungime: 15 km; diferența de nivel: 800 m; timp de mers:5,5-6 ore.

Din satul Benic, de pe ruta carosabilă Galda de Jos - Întregalde spre nord, după 4 km se ajunge în localitatea Cetea. Până la capătul din sus al satului se poate ajunge cu autoturisme, dar mai departe, numai pe jos. Urmând un drum de care, pe Valea Cetii în sus, la 1,5 km de la ultimele case se află mica Cheia Cetii. Aici o cascadă înaltă de 5 m, a format o marmită de circa 3 m în diametru, denumită "Băile Romane". După circa 2 km, marcajul părăsește valea Cetii și urcă spre vest, spre Piatra Cetii. La baza vârfului, în Șaua Doștina intersectează marcajul banda roșie a traseului nr 1, apoi urcă pieptiș până în vârf (1233 m), de unde avem o priveliște largă de jur împrejur. În continuare, marcajul trece prin șaua deasupra satului Tecșești, unde intersectează marcajul cruce galbenă (Cabana Râmeț - Întregalde). Mai departe, traseul urcă spre sud-vest, pe platoul carstic al Munților Cetii. Aici, unde relieful pare haotic, cu o mulțime de doline, este necesară o atenție mai mare în orientare de a găsi continuarea traseului. Din mijlocul platoului, ocolim spre nord culmea vestică, apoi cotim spre sud-vest și pe un bot de deal coborâm la Modolești la capătul superior al Cheii Întregalde.

Bucerdea Vinosă - Piatra Craivei -Întregalde.

Marcaj: triunghi roșu; lungimea: 17 km; diferența de nivel: 800 m; timp de mers: 6-6,5 ore.

Trecem prin așezarea întinsă lung pe vale în sus, mărginită de versanți domoli, acoperiți cu vii. Ieșind din sat, urcăm pe un drum de care spre nord (spre dreapta), până la liziera unei păduri de pin. De acolo ocolim spre stânga și urmăm un drum de tractor printre două păduri. La capătul pădurii de pin,

urcăm spre dreapta până pe creastă. De aici urmăm drumul de creastă spre nord-nord-vest, de pe care avem o priveliște asupra văilor laterale și pe Valea Mureșului până în Alba Iulia. După o oră bună de mers pe creastă, având în față în continuu piramida stâncoasă a Pietrei Craivei, trecem pe lângă o stână, după care ocolim spre stânga muchia stâncoasă, după care, părăsind marcajul, putem urca pe o potecă (cam dură și obositoare), spre vârf. Ajuns pe culme (1078 m), priveliștea largă asupra peisajului minunat (perla căruia fiind spre nord Piatra Cetii), ne răsplătește deplin pentru efortul depus. La nord-nord-vest de vârf, la numai 25 m, se află urmele ruinelor (abia vizibilă) unei cetăți medievale, construită pe urmele unei cetăți dacice, pomenită deja la traseul nr. 1. De la Piatra Craivii urmăm marcajul cu triunghi roșu la nord de traseul de culme (cu banda roșie), paralel cu el, pe un drum de care. Traseul ocolește Vârful Fabian spre nord și după un km, înaintea Vârfului Sfredelașu, ajunge pe creastă, întâlnind din nou marcajul banda roșie, cu care împreună ocolește vârful Sfredelașu spre sud, după care cele două marcaje se despart definitiv. Banda roșie deviază spre stânga, iar traseul nostru continuă în direcția nord-vest spre Vârful Dragului. Cu 400 m înaintea vârfului, ocolim spre dreapta și după circa un km coborâm spre vest, pe valea Pârâul Turcului, până în Cheile Găldiței. În valea Găldiței ajungem pe un drum carosabil, care pe stânga duce la Necrilești și la Sfârcea. Pe drum, luând spre dreapta, după 700 m ajungem la o bifurcație de drum, de unde spre stânga, drumul prin [văniș urcă până în Mogoș, iar spre dreapta, în câteva minute ajungem în centrul comunei Întregalde.

Zlatna -Vârful Dâmbău.

Marcaj: cruce albastră; lungime: 8 km; diferența de nivel: 960 m; timp de mers: 3,5 ore.

Din centrul orașului Zlatna urcăm spre nord, pe drumul spre Vâltori, până la podul peste Valea lui Lai. Urmăm această vale laterală și ieșim din oraș spre locul numit *La Homorod*, spre nord-est. Urmează un urcuș îndelungat, mai mult pe teren deschis. Urcând în serpentine, în trei ore ajungem pe Vârful Pleșa (1285 m), iar de aici, trecând printr-o pădure, într-o jumătate de oră ajungem pe Vârful Dâmbău (1369 m), pe cel mai înalt punct din Munții Trascăului. Suntem pe cel mai important punct de belvedere din masiv; în zilele senine, dar mai ales pe timp de iarnă, spre partea sudică poate fi văzuți: Retezatul, Parângul și chiar Făgărașul, iar spre partea opusă, Muntele Mare și Biharia.

Râmetea - Platoul Bedeleu - Cheile Râmețului.

Marcaj: bandă roșie; lungime: 27,6 km; diferența de nivel: 950m; timp de mers: 8-9 ore.

Traseul nr.7 marcaj bandă roșie sosește pe teritoriul județului Alba din direcția Cheile Turzii - Moldovenești, coborând de pe Piatra Secuiului pe pârâul Cetății și intră în comuna Rimetea pe latura nordică, ajungând pe șoseaua DJ107M, ce vine dinspre Buru. Pe strada principală, marcajul ajunge în centrul civic, unde un panou îndrumă spre ieșirea de la izvoarele cu bazine, spre Vârful Păcii. Ieșind din Rimetea, urcăm spre pădurea care înconjoară creasta calcaroasă al cărei vârf (Ardașcheia, 1259m) direcționează drumul nostru; urcăm la izvorul Rimetea și, pe curba de nivel, ajungem într-o jumătate de oră într-o șa de unde drumul marcat coboară în valea Pârâul Muntelui, spre sud (vechiul drum urcă spre piciorul stâncos al Ardașcheii, cu anumite dificultăți, atât la urcare, cât și la coborîre), unde pe drumul din vale întâlnim marcajul cruce albastră (traseul nr.8), ce vine din Colțești și merge spre Vidolm; cele două trasee merg împreună, pe vale în sus, circa 660m, până într-o poiană mare la confluența cu 3 vâlcele cu apă. Traseul cu crucea albastră cotește spre dreapta, nord-vest, urcând spre șaua dintre Ardașcheia și Vârful Ugerului. Banda roșie cotește spre sud-vest pe drumul cel mai umblat și intră în pădure ocolind dealul Merilor Mici (1206m).

După 40-45 minute de mers destul de obositor, ajungem într-o șa de unde se deschide sub noi Valea Siloșului, la al cărui izvor ajungem cotind la dreapta din șa, pe curba de nivel. Aici se întâlnesc cele două trasee marcate: banda roșie și banda albastră (traseul nr.9). drumeagul urcă circa 300m până în șaua dintre Vârful Cornului și Dealul Cireșului (1155m), de unde coborâm spre apus printr-o vâlcea lată de circa 1 km, la un izvor cu adăpători. Suntem pe platoul carstidâl Bedeleului, între numeroase dealuri, doline și o pădure spre vest care închide orizontul. Mai coborâm puțin până la un saivan mare, de unde drumul marcat face o cotitură spre stânga (sud), și urcă pe o altă vale largă, pe marginea unor doline. După 10 minute de mers, din dreapta (în dreptul unei case mici de piatră) ni se atașează traseul nr. 10, cu semn cruce roșie, ce urcă din Sălciua la peștera Poarta Zmeilor, și care ne va însoți puțin, până la un izvor, unde marcajele se despart. Până la instalarea unui indicator durabil, punctul de ramificare este un izvor captat cu adăpătoare, de unde traseul crucea roșie traversează cumpăna apelor spre sud și coboară în Valea Pietrii, spre satul Izvoarele. Poteca cu semnele bandă roșie și albastră urcă pe o fâșie de pășune între păduri, până la cumpăna Văii Bedeleului. Drumul urcă și coboară între doline, până ajunge în depresiunea transversală dintre Vârful Bedeleu și Vârful Prislop, numit La Rogoaze, unde găsim o altă casă din piatră a ciurdașilor din Izvoarele. La 200m spre este, de sub o

cruce de piatră izvorăște pârâul Bedeleu, afluent al Inzelului.

Aici, vechiul drum se bifurcă. Deoarece zona, în ultimii 15 ani, a fost năpădită de păduri, conducerea marcajului bandă roșie spre Vârful Stemina și Piatra Butanului a devenit inaccesibilă; s-a hotărât evitarea acestor porțiuni și refacerea marcajului bandă roșie astfel: de la căsuța de piatră, ambele trasee, bandă roșie și albastră, continuă în amonte, pe valea Rogoazelor, circa 600m spre vest, apoi, între 4-5 doline grupate, urcă spre sud-vest, pe Dealu Mare, coasta vestică a Prislopului, unde, prin poieni și fâșii de pădure, coboară spre Valea Poienii. După circa 2 km de mers, la ieșirea dintr-o pădure, cele două marcaje se despart: traseul nr.9 continuă să coboare spre ponorul Vânătare, unde va întâlni traseul nr. 13 (cruce albastră) la o troiță, iar traseul nr.7 (bandă roșie) cotește la stânga spre est și urcă în șaua dintre Vârful Prisiop și Vârful Secuiului. Ieșit în șa (1155m), începe coborârea spre Valea Drăgoiului, dar în scurt timp drumul se bifurcă. Marcajul continuă pe un drum de care mai umblat, pe curbă de nivel, intrând în pădure, și înconjoară dinspre sud și est Vârful Secuiului. După 3,3 km, drumul coboară spre șaua dintre Secu și Vârful Geamănul, la altitudinea de 990m, deasupra cătunului între Munți, ocolește cătunul și, pe drumul de sub pădure, ocolește și Vârful Geamănul, până la cătunul Florești, unde ajungem într-o jumătate de oră. Din Horești se zărește panglica șoselei ce vine de la Aiud spre Abrud (DJ107J), unde ajungem în 20 de minute după ce am depășit vâlcelele Trascăului și Marcului.

Din șa (care este cumpăna dintre Valea Inzelului și Valea Uzei), marcajul coboară spre dreapta pe o potecă, care mai jos, între gospodării răzlețe, se transformă în drum de care; coboară prin Valea Uzei, la Cabana Râmeț (2,7 km - 1 oră). Cei care doresc să continue traseul nr.7, traversează valea Râmețului în dreptul cabanei și coboară pe drumul pietruit circa 1 km, până la grupul de case de după scurta Cheie a Mănăstirii. Marcajul începe urcușul între 3-4 case spre dreapta, ghidat de un stâlp indicator și o săgeată. Prin poieni și fâșii de pădure, după un urcuș susținut, ajungem la primele gospodării ale cătunului Fața Pietrii. Marcajul continuă pe un drum pe curbă de nivel, dar după o fântână, traversează pe alt drum situat mai sus cu 60-80m la alt rând de case. Acest drum descrie un semicerc larg prin pârâiașul Florii și iese pe creasta Dealului Florilor deasupra, la ultima casă. De aici, pe coama dealului, cotește la dreapta și urcă pe linia stâlpilor de curent, până ce depășește cumpăna Văii Cetății, apoi, după 1 km, ocolind spre stânga Prisaca Geoagiului, ajunge în cătunul Răicani, de pe Valea Cetii. Pe vale în sus se găsesc Cheile Tecșeștilor, iar în jos, la 5 km, se află Cheile Cetii, cu cascadele zise „Băile Romane”.

Rîmetea - Piatra Secuiului - Colțești - Pârâul Muntelui - Vidolm

Marcaj: cruce albastră; *lungime:* 5,6 km; *diferență de nivel:* 940m; *timp de mers:* 6-6,5ore.

Nu se recomandă parcurgerea întregului traseu deodată, ci în două etape: Rimetea -Piatra Secuiului - Colțești; respectiv Colțești - Pârâul Muntelui - Vidolm, sau mai rar invers, dinspre Vidolm, traversând muntele spre bazinul Trascăului.

Marcajul traseului începe din centrul comunei, de la jalonul instalat lângă zidul bisericii, în direcția sud-est. Trece peste pârâu, apoi urcă treptat printre terasele agricole, ajungând la poalele Pietrei Secuiului, la Râpa Mare. Văzut de jos, drumul ce urcă pare să fie foarte greu. Poteca urcă pe o pantă accentuată și, în unele locuri, trece peste grohotișuri. Într-o oră putem ajunge sus relativ ușor. Peisajul stâncos al urcușului este mult mai frumos și mai impozant decât ne-am fi așteptat. La jumătatea drumului se află un izvor sub peretele stâncos al canionului. Înaintea șeii, cu 200m, se desprinde o potecă care urcă spre nord, către vârful Colții Trascăului. Poteca marcată urcă în șa la 1050m altitudine, unde se găsește un jalon indicator și o cruce de piatră. De aici, deapărat merită un efort suplimentar de a urca până la bornele de beton ale cotei 1129m, de unde avem o perspectivă largă asupra împrejurimilor, de o rară frumusețe. Reîntorși în șa, traseul marcat continuă pe curbă de nivel circa 1 km, pe coasta ierboasă estică, după care coboară prin Valea Gușteagului (Valea Caldă), până ajungem la Coadă Pietrii, după care deja încep terenurile cultivate. În continuare, drumul ne conduce în satul Colțești. Marcajul continuă spre stânga printre casele satului, până în centrul localității. Urcăm pe strada care pornește spre nord până la capătul satului. Pe această porțiune traseul nostru este comun cu traseul nr.9, banda albastră. Acolo găsim un stâlp indicator marcând bifurcația traseului nr.9 spre stânga. Traseul nostru cu cruce albastră continuă spre nord-vest, pe drum, urmând în amonte valea Pârâului Muntelui. Depășind la stânga impozantele ruine ale cetății fostei familii Thoroczkaei, la circa 2 km de la stâlpul indicator, coboară din dreapta un drum cu marcajul bandă roșie (traseul nr.7). Cele două marcaje continuă împreună în amonte, până la o confluență triplă, într-o poiană largă, de unde iar se despart: banda roșie urcă spre stânga, iar traseul nostru continuă spre nord-vest și urcă până la șaua dintre Ardașcheia și Vârful Ugerului (Colțul Roșu). Din șa pornesc două marcaje: spre stânga, o potecă marcată cu punct roșu urcă pe Vârful Ugerului (1285m), de unde avem o priveliște extraordinară asupra Văii Arieșului și asupra versantului sudic al Munților Gilăului, cu amfiteatrul stâncos al Scăriței-

Belioara. O altă potecă din șaua spre nord-est, cu marcajul punct albastru, spre Rimetea, ocolind spre nord creasta Ardașcheii. Marcajul cruce albastră continuă spre nord, coborând pe o vale largă spre Vidolm, unde putem ajunge într-o oră și jumătate. Marcajul se termină la podul peste Arieș, ajungând pe șoseaua DN75.

Colțești -Valea Siloșului - Platoul Bedeleu - Ponorul Vânătare (Peștera Dâlbina).

Marcaj: bandă albastră; *lungime:* 10,5 km; *diferență de nivel:* 630m; *timp de mers:* 4,5 ore.

Traseul pornește din centrul satului Colțești, alături de traseele marcate cu triunghi albastru și cruce albastră, în direcția nord-vest. La capătul satului, la un stâlp indicator, marcajele se despart: crucea albastră (traseul nr.8) continuă pe Valea Muntelui În sus, iar banda albastră și triunghiul albastru fac o cotire la stânga spre sud, trecând peste piciorul crestei pe care se găsesc ruinele cetății. Urcăm pe un drum de care circa 400m, până la un nou jalon metalic, de unde triunghiul albastru urcă în dreapta spre cetate, iar banda albastră traversează Pârâul Cetății, și apoi, după 800m, ajunge pe un drum ce urmează Valea Siloșului. După scurt timp, drumul intră în pădure, iar după circa 1,5 km traversează pârâul Siloș, se îndepărtează de vale circa 1200m și iese din pădure, apropiindu-se din nou de pârâu. Pe firul văii, în zona ocolită, se găsesc două cascade foarte greu accesibile.

După ce ieșim din pădure (960m), urcăm într-o vale largă spre vest, până la un izvor. Cu puțin înainte de a ajunge în șaua, ne întâlnim cu marcajul bandă roșie (traseul nr.7), ce vine din dreapta, din valea Pârâului Muntelui. În continuare, cele 2 trasee merg împreună și în curând ajung pe Platoul Bedeleului, în șaua între Dealul Cireșului și Vârful Cornului (1155m). Cu puțin după șaua, marcajul bandă albastră, foarte greu de urmărit, trece în stânga, depășește un bot de deal pleșuv și coboară spre sud-vest, ajungând pe o coamă între două doline, unde se întâlnește din nou cu traseul nr.7 (bandă roșie), și unde are ramificație și traseul nr. 10 (crucea roșie), spre peștera Poarta Zmeilor. Cu puțin mai în amonte, în dreptul unui izvor, marcajul cruce roșie se desparte, mergând spre sud-est, cele două marcaje (bandă albastră și bandă roșie) continuă spre sud și, trecând pe lângă un șir de doline și peste o șaua dintre păduri, ajungem la locul numit La Rogoaze. Aici găsim o mică casă de piatră a ciurdașilor, de unde doar la 3-400m spre est se găsește izvorul Pârâului Bedeleu. De la casa de piatră, cele două trasee urcă spre vest, pe o vale lată, deschisă circa 600m, după care, ocolind spre sud printre doline, ajunge pe o șaua. În continuare, cele două marcaje se despart: traseul nr.7 (bandă roșie), ocolind înălțimea Prislopului, urcă spre sud-est, în șaua dintre Prislop și Secu. Traseul nostru cu bandă albastră coboară în continuare spre sud-vest, către ponorul Vânătare, trecem printr-o șaua stâncoasă și coborâm lângă niște sălașe de vară și, după un timp, ajungem la un drum pe care conduce traseul nr. 13 cu cruce albastră. Aici, unde găsim și o cruce, se termină traseul nostru. Traseul întâlnit cu cruce albastră vine din Sălciua, trece la peștera Huda lui Păpară și, prin Valea Poienii și prin Brădești, conduce la Cheile Râmețului. De la acest punct al traseului, la 300m spre vest sub noi, pe fundul văii, se găsește ponorul Vânătare sau Peștera Dâlbina. Aici trec în subteran atât apele Văii Ponorului, cât și apele Văii Poienii. De aici putem vizita atât ponorul, cât și izbulcul minunat al acestor ape la peștera Huda lui Păpară, urmând marcajul cruce albastră spre nord-vest.

Sălciua - Huda lui Păpară - Brădești - Cheile Râmețului

Marcaj: cruce albastră; *lungime:* 22 km; *diferență de nivel:* 570m; *timp de mers:* 7-8 ore.

Traseul pornește de la puntea suspendată, la est de Sălciua, de unde pornește și traseul nr. 10. Traversând Arieșul, poteca ne conduce la drumul comunal prin care trecem printre casele cătunului Valea Morilor, urmând marcajul turistic cruce albastră. Traseul nr. 10 (crucea roșie) se desprinde de noi spre stânga (est) chiar la intrarea în cătun. Drumul nostru, în curs de modernizare, urcă pe Valea Morilor spre cătunul Sub Piatră (3,5 km), unde, de la construirea noii mănăstiri de maici, lângă vechea biserică datând din 1797, s-au construit numeroase case de odihnă.

Ajunși la capătul drumului auto, în fața noastră se înalță portalul înalt de 35m al Hudei lui Păpară, de unde pârâul Poienii iese zgomotos. Întrucât vizitarea peșterii de 2200m lungime necesită echipament speologic și ghid experimentat, nu dăm descrierea detaliată a peșterii, ci, după ce am revenit de sub poarta de ieșire, traversăm valea pe o punte dintr-un trunchi de copac și regăsim marcajul, care urmează drumul de care, iar după 20 de minute ne scoate în creasta despărțitoare de Ponorul Vânătare, la o troiță. Spre est, pe o potecă de coastă, se desprinde traseul nr.9 (bandă albastră), care va urca pe sub Vârful Prislop (versantul apusean), până la Rogoaze, platoul Bedeleului, și va coborî în Colțești, prin valea Siloșului, pe sub cetate.

Dacă dorim să vizităm ponorul, unde sunt înghițite pâraiele Valea Seacă, Valea Caselor și Valea Poienii, ce vor ieși din peștera Huda lui Păpară, trecem printre grajduri pe o potecă ce coboară circa 60m și, în jumătate de oră, ajungem la peștera Dâlbina, unde pâraiele dispar. După un urcuș

obositor, revenim în drumul de creastă și urmăm marcajul cruce albastră pe drumul de care ce ocolește în semicerc ponorul Vânătare; acesta traversează o fâșie de pădure și urcă lin prin Valea Poienii, printre gospodării și agrotetere, cale de 5 km, până ieșim în șoseaua de creastă (DJ107J), în cătunul Brădești, în fața bisericii, la altitudinea de 985m. Marcajul traversează șoseaua și începe coborârea spre Cheia, pe valea Brădeștilor, pe un drumeag, apoi pe o potecă care traversează o pădure de fag. După un sfert de oră, ajungem la pârâul Geogel, confluent al Văii Brădești, pe care îl traversăm de câteva ori până ajungem la cătunul Cheia, compus din 5-6 case, mai mult părăsite. La confluența văii cu Pârâul Râmeț, valea cotește în direcția est-sud-est spre Cheile Râmețului. Aici se desprinde traseul marcat nr. 14 (triunghi albastru) și urcă spre sud la Întregalde.

Traseul nr.13 (cruce albastră) continuă pe firul văii circa 1 km, înconjurat de pereți stâncoși, apoi poteca se sfârșește și marcajul se poate urmări numai trecând prin apă circa 350-400 de m, când până la genunchi, când până la brâu. Această porțiune este cea mai dură, cea mai sălbatică parte a traseului (implicit printre traseele marcate mai cunoscute din țară). După ce am scăpat din acest sector, la 100-150m se găsește renumita „Poartă a Râmețului”, înaltă de circa 5m, lată de 3m și lungă de 8m, prin care curge pârâul Râmeț. Poarta se poate ocoli pe dreapta pe un con de grohotiș, dar poteca încă nu are loc peste tot, circa 100m ne ținem de niște cabluri fixate în pereți, ca să nu fim nevoiți a intra în apă. Din stânga apare și marcajul triunghi albastru, care a ocolit defileul, undeva pe sus, pe stânci. În scurt timp, ajungem la un drum de căruțe, apoi la o parcare de unde începe drumul carosabil, de-a lungul căruia în ultimii ani s-au construit peste o sută de case de odihnă, între puținele case ale cătunului Șureni. La circa 3 km de la „Poarta de Stâncă” ajungem la cabana Râmeț. Până la mănăstirea Râmeț mai sunt circa 1200m, unde începe drumul asfaltat spre Teiuș (22 km).

Sălciua - La Șipote - Poarta Zmeilor - Cheile Vălișoarei

Marcaj: cruce roșie; lungime: 14 km; diferență de nivel: 760m; timp de mers: 6-7 ore.

Marcajul începe de la puntea suspendată peste Arieș, la est de comuna Sălciua împreună cu marcajul cruce albastră ce duce la peștera Huda lui Păpară, dar după numai 25 de metri marcajele se despart, la prima bifurcație a drumului. Crucea albastră urcă pe vale în sus, spre Huda lui Păpară, iar crucea roșie coboară spre Valea Morilor, spre est, între case. După ce am trecut pârâul pe o punte, urcăm pe o coastă și ieșim deasupra caselor. În fața noastră apar în toată splendoarea lor creasta și pereții calcaroși ai Bedeleului. Drumul marcat ne conduce prin fânețe și fâșii de pădure, paralel cu Valea Arieșului; după circa 20 de minute, ieșind din pădurea de fag, pe o coastă înierbată unde poteca cotește spre stânga, urcă și pe urmă intră din nou în pădure. După numai 150 m ajungem într-o poiană aflată pe o terasă relativ îngustă (30x100 m), cu două izbucuri carstice. Suntem pe balconul „Șipotelor”, un loc de campare agreat, unde se intersectează cu traseul nostru traseul nr. 11 (triunghi roșu). Pârâiele pornite din cele două izbucuri apropiate, după un curs de numai 30-40m, cad în cascade de 7-8m. Traseul urcă ușor în pădure, paralel cu baza pereților stâncoși, aproape 1 km, după care începe un urcuș abrupt, în serpentine. Diferența de nivel de învins este de aproape 400m, pentru care avem nevoie de 60-70 de minute și ajungem pe un promontoriu pe priveliște minunată asupra Văii Arieșului și asupra versantului opus, cu imaginea Scăriței-Belioarei. De aici, marcajul coboară abrupt în pădure, circa 200m, de unde o derivație cu semnul peșterii ne conduce la portalul aspectuos (gotic) al peșterii Poarta Zmeilor. Intrarea peșterii propriu-zise se află la 20m de acest portal. Galeria de intrare este foarte joasă, dar după circa 15 m galeria devine înaltă și lată. Peștera este deja săracă în formațiuni, în urma amintirilor luate de vizitatori necivilizați, având doar câteva formațiuni de scurgere stalagmitice pe o parte a pereților. După vizitarea peșterii, sau măcar a portalului, urmând marcajul, de la punctul de deviere, după 400m în direcția generală nord, mergând aproape pe curbă de nivel, ajungem într-o poiană, de unde cotim spre dreapta (spre est). Marcajul ne conduce printre doline și poienițe, pe platoul Bedeleului, aici împădurit, la început urcând ușor, apoi coborând, până la o căsuță de piatră, pe lizieră. Am ajuns la acea vale largă pe care urcă traseul nr.7. Pe firul văii, traseul nostru urcă împreună cu traseele 7 și 9 (bandă roșie și bandă albastră) circa 500m, până la un izvor. De aici, urcă pe sud-est până pe o creastă, după care începe să coboare spre valea Pietrii. Traseul, pe această porțiune până la intrarea în pădure, deocamdată nu este marcat. Pe dreapta drumului, marcajul coboară în pădure, unde firul văii este adânc săpat; acolo se găsesc două cascade mici (4-5m), dar aspectuoase. După 1,5 km, drumul iese din pădure; aici versantul stâng este brăzdat de muchii stâncoase. Continuând drumul pe malul pârâului, pe un teren deschis, după ceva mai mult de 1 km, ajungem în satul Izvoarele. Părăsind satul, la 1,5 km atingem drumul asfaltat Buru-Aiud, pe care, mergând spre sud (spre dreapta), la 1 km, urmează satul Vălișoara, iar după 3 km ajungem la popasul turistic „Cheile Vălișoarei”, care este capătul traseului. Frumoasa cheie mai este cunoscută și sub numele de Cheile Poienii sau Cheile Aiudului.

Cabana Sloboda - Râmeț - Mănăstirea Rîmeț

Marcaj: punct roșu; lungime: 14 km; diferență de nivel: 550m; timp de mers: 4,5-5 ore.

Acest traseu, în forma actuală, este destul de rar utilizat, dar, cu terminarea construcției drumului ce urcă de la Mănăstirea Râmeț până în centrul comunal Râmeț, aflat pe DJ107J la km 20, și marcarea unei bucle de drum ce urcă pe Vârful Pleșii, la cota 1250m, va antrena mai mulți amatori de drumeție pe acest traseu. Din Aiud până la cabana Sloboda există drum asfaltat (10,5 km). Traseul marcat nr. 12 începe chiar de lângă cabană și urcă, când pe drumul județean, când tăind serpentinele acestuia sau mergând paralel prin pădure. Marcajul este anemic, dar existența drumului destul de intens circulat nu pune probleme de orientare. După ce am parcurs 6 km prin pădure, ieșim în gol și, la scurt timp, ajungem pe o movilă mai pronunțată, de unde putem privi minunatul peisaj înconjurător, care începe cu Pleașa Râmețului și stâncăria Cheilor Râmețului, a mănăstirii, Fața Pietrii etc, coastele cu casele moțești, țuguiate etc. Continuăm drumul în direcția releului TV, de unde o potecă, urmărind șirul de stâlpi de curent, ne ghidează la escaladarea Vârfului Pleașa Râmețului, punct dominant al zonei ce conferă un peisaj de excepție. Marcajul rămâne pe șosea, trece pe lângă un izvor carstic cu debit bogat, și, în scurt timp, ajunge la clădirile Consiliului Comunal Râmeț, la magazinul alimentar, școala cu internat pentru copiii din zonă și altele. Marcajul coboară în spatele Consiliului spre Valea Mănăstirii, și trece printre gospodăriile răzlețe ale cătunului Râmeț; după biserică, drumeagul face serpentine pentru ușurarea coborârii și urcării abruptului, dar se conturează deja noul drum modernizat, ce va asigura circulația auto între Mănăstirea Râmeț și drumul județean. Coborârea durează o jumătate de oră și se sfârșește în vale, la gardul mănăstirii. O mică punte ne ajută să traversăm valea și suntem pe drumul (asfaltat până la mănăstire) care ne duce în sus, printre casele cătunului Șureni, la Cheile Râmețului (4 km), iar în jos, prin Stremț, la Teiuș. La cabana Cheile Râmețului se poate ajunge urcând 800m pe lângă vale, pe malul drept, pe drum auto, iar pe malul stâng pe drum de picior. Valea și drumul trec prin scurta Cheie a Mănăstirii, ce s-a format prin tăierea de către pârâul Râmeț a crestei de calcar care culminează în Vârful Pleașa Râmețului și Vârful Prisaca Geoagiului. Ajunși la cabană, ne putem caza, fie în camere, fie în căsuțe de lemn sau în camping cu corturi proprii.

Lunca Arieșului - Terasa Șipotelor - Peștera Huda lui Păpară.

Marcaj: triunghi roșu; lungime: 9,5 km; diferență de nivel: 460m; timp de mers: 4-4,5 ore.

Traseul începe la intrarea în satul Lunca Arieșului, traversează satul în direcția sud-est, urcă pe o coastă abruptă deasupra Văii Arieșului, până într-o poiană mare sub abruptul Bedeleului. Din poiană, se bifurcă drumul, cel mai umblat urcă în pădure și urcă pe platoul Bedeleului, sub Vârful Cireșului. Poteca marcată traversează poiana în direcția sud și intră în pădurea care acoperă coasta abruptului de la Arieș, până sub peretele stâncos al Bedeleului, la 800-850m altitudine. După ce ai trecut de câteva poienițe, izvoare și adăpătoare în zona de pășunat, deasupra curburii Arieșului, ajungi la terasa Șipotelor, loc de campare agreat. Aici se intersectează cu traseul nr. 10 (cruce roșie) care vine din Sălciua și urcă la peștera Poarta Zmeilor. Traseul triunghi roșu urcă ușor prin pădure, aproape de abrupt, până la creasta secundară, Ticul Blagului, de unde coboară între grajduri și gospodării moțești, pe un drumeag înierbat, până se apropie de construcțiile noii mănăstiri de maici, unde un gard deviază coborârea spre stânga. După ce am depășit mănăstirea și vechea bisericuță, în câteva minute ajungem la impunătoarea gură de ieșire a peșterii Huda lui Păpară, înaltă de 35m și lată de 4-5m (peștera are o lungime măsurată de 2200m). Sifonul de la capăt a împiedicat traversarea până la Vânătare, ponorul unde 3 pâraie sunt înghițite de peștera Dâlbina. Vizitarea ei nu se recomandă decât cu ghid și echipament corespunzător.

Poiana cu narcise de la Negrileasa

---

1. Categoria și importanța rezervației: botanică, conservă o specie ocrotită de mare efect peisagistic, narcisa (*Narcissus stellaris*), numită de localnici rușculiță.

2. Situația administrativă: comuna Bucium, satul Valea Negrilesei.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: proprietate particulară, folosită ca pășune.

4. Poziția geografică: rezervația se află în Munții Metaliferi, la est de Vârful Vâlcoi (1348 m), pe interfluviul dintre Valea Negrilesei și Valea Grozei. Poienile cu narcise ocupă culmea și versantul nord-vestic al Dealului Buciumanilor, la altitudini cuprinse între 1150 și 1250 m; după o mică întrerupere, ele se continuă pe versantul sud-estic al muntelui Vâlcoi.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-A-d; 1:25000; 46°13'50" lat.N; 23°14'00" long.E.

6. Căi de acces: din DN 74 Alba Iulia Abrud se intră pe DJ 107, modernizat, care duce la Bucium; de aici se urmează drumul comunal spre satul Valea Negrilesei, din care se desprinde un drum forestier până la Cabana Narciselor.

7. Suprafața și limitele: circa 45 ha, în lungul culmii, până la limita pădurii; se întind spre est până la înșeuarea de sub vârful cu cota 1260 m, iar în vest până pe versantul sud-estic al muntelui Vâlcoi. La acestea se adaugă o zonă tampon ce se întinde pe o fâșie lată de circa 200 m în pădurea care înconjoară poienile cu narcise.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia nr. 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Formațiuni sedimentare cretaceice, alcătuit din conglomerate și gresii.

Relieful. Culmi prelungi și versanți domoli în zona cumpenei de ape dintre bazinul Arieșului și bazinul Ampoiului, cuprinse între 1000-1250 m, resturi ale unei vechi suprafețe de eroziune din Munții Apuseni.

Clima cu caracter montan se caracterizează prin temperaturi medii anuale de 4°C, ierni reci, cu media lunii ianuarie de circa -3°C și cu zăpezi abundente, media lunii august de 19°C.

Solurile. În cuprinsul rezervației predomină solurile brune acide moderat profunde, reavene, cu umiditate mijlocie.

Vegetația. Rezervația se află în etajul pădurilor de molid (*Picea abies*), care însă pe suprafețele mai domoale au fost în mare parte înlocuite din vechi timpuri cu pajiști secundare, folosite ca pășuni și pe alocuri ca fânețe. Predomină pajiști de păiuș roșu (*Festuca rubra* ssp. *commutata*) cu țapoșică (*Nardus stricta*), incluse în asociația *Campanulo (abietinae) Nardo Festucetum commutatae*. Printre speciile însoțitoare cele mai frecvente se numără *Agrostis tenuis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Luzula campestris*, *Luzula albida*, *Carex hirta*, *C. pallescens*, *Poa pratensis*, *Potentilla erecta*, *Veronica chamaedrys*, *Genista sagittalis*, *G. tinctoria*, *Lotus corniculatus*, *Rumex acetosa*, *Ranunculus bulbosus*, *R. acer*, *Campanula abietina*, *Alchemilla vulgaris*, *Trifolium repens*, *Hieracium pilosella*, *Juncus effusus*, *Cerastium caespitosum*, *Lychnis flos-cuculi*, *Hypericum perforatum*, *Fragaria viridis*, *Stellaria graminea* etc. Se remarcă prezența tufelor de ienupăr (*Juniperus communis*), *Bruckenthalia spiculifolia*, *Vaccinium myrtillus*.

Populațiile de narcise se dezvoltă și în rariștile de molid, alături de *Festuca rubra*, *Anthoxanthum odoratum*, *Deschampsia caespitosa*, *Luzula albida*, *Taraxacum officinale*, *Veronica chamaedrys* etc.

10. Modul de ocrotire: nu este împrejmuțată și nu beneficiază de un regim adecvat de ocrotire.

11. Starea actuală a rezervației: față de situația din trecut, în prezent numărul de narcise s-a redus datorită pășunatului. Un efect negativ l-a avut însă și sărbătoarea narciselor, organizată cu un număr mare de participanți, care au cules narcisele cu brațele, contribuind totodată la bătătorirea solului, cu efecte nefavorabile asupra dezvoltării ulterioare a plantelor.

12. Pericole care amenință rezervația: narcisele ocupau în trecut suprafețe mult mai întinse în Munții Apuseni; în prezent se constată dispariția lor din multe areale. Există riscul ca acest lucru să se producă și la Negrileasa, unde se mai păstrează încă una dintre cele mai abundente populații de narcise, dacă presiunea antropică se menține ridicată.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: poziția este deosebit de favorabilă pentru realizarea unei ocrotiri corespunzătoare și pentru implicarea în activitatea de turism rural și ecologic, deoarece se află într-o zonă cu activitate antropică de slabă intensitate, cu caracter tradițional, cu un peisaj umanizat tipic pentru Munții Apuseni și cu posibilități de acces cu mijloace auto. Pajiștile cu narcise de la Negrileasa se pot încadra într-un circuit turistic foarte interesant, cu posibilități de vizitare și a altor rezervații naturale din apropiere ca Detunata Goală și Detunata

Flocoasă, de la Bucium, precum și Piatra Corbului și Piatra Despicață de la Roșia Montană.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -crearea unei zone tampon care să cuprindă pădurea învecinată, în care să nu se efectueze tăieri rase.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-schimbarea modului de utilizare, în special efectuarea de plantații forestiere;

-nu se admite decât un pășunat moderat, cu efective mici de animale (scoaterea totală de la pășunat ar duce la reinstalarea în timp a vegetației forestiere inițiale, deci tocmai la dispariția elementelor ocrotite);

-organizarea de serbări de mare amploare, cu participanți numeroși, care să determine în continuare bătătorirea solului și distrugerea bulbilor de narcise;

-construirea de case de vacanță sau alte obiective turistice în afara celor deja existente.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației (recoltare de ciuperci, fructe de pădure) și tăieri de igienă.

C. În zona tampon se interzic: -activitățile industriale, chiar de mică amploare; -aprinderea focului și depozitarea de resturi menajere; -montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Calcarele de la Ampoița (Pietrele Ampoiței)

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; reprezentată de trei blocuri mari izolate de calcar, înalte de 44 m, 27 m și 15 m, cu vegetație saxicolă calcofilă.

2. Situația administrativă: comuna Meteș, satul Ampoița, la 2 km de sat și la 8 km nord-est de reședința comunală. În preajma rezervației, în lungul drumului se află cătunul Gura Ampoiței.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului; domeniu particular; neproductiv, iar în jur fâneată și pâlcuri de arbori.

4. Poziția geografică: la marginea de sud a Munților Trascăului, pe versantul stâng al Pârâului Ampoița, afluent pe stânga al Ampoiului; altitudine maximă 393 m, altitudine minimă 310 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-b-4; 1:10000; 46°07'10" lat.N, 23°28'45" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 Alba Iulia Abrud până la km 13, de unde se desface la dreapta drumul comunal spre satul Ampoița, pe care se mai înaintează circa 1 km, precum și pe calea ferată Alba Iulia Zlatna cu acces prin halta Gura Ampoiței.

7. Suprafața și limitele: 0,2 ha (1 ha după M. Bleahu și colab., 1976). Zona strict protejată se restrânge la cele trei stânci calcaroase, pe care s-a instalat o vegetație saxicolă calcofilă. Zona tampon are 4 ha și cuprinde pajiștile dintre cele trei stânci în care este necesară ocrotirea asociațiilor vegetale specifice din preajma rezervației geologice și în care nu se admite amplasarea de construcții care să afecteze peisajul.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969; Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Sunt constituite din trei klippe calcaroase, o prezență insolită în depozitele flișului din Munții Metaliferi, respectiv în depozitele de conglomerate și gresii haotice ale formațiunii de Meteș, de vârstă aptian superior albian. Ele s-au desprins dintr-o faleză calcaroasă și au alunecat pe taluzul continental, fiind înședimentate în formațiunile detritice cretacice de fliș. Blocurile au fost numite și olistolite, fiind considerate mărturii ale unor momente de sedimentare agitată premergătoare unor evenimente tectonice. Eroziunea selectivă ulterioară le-a detașat în relief.

Relieful. Rezervația se înscrie în relieful de altitudine scăzută al prelungirilor sud-estice ale Munților Trascăului în depresiunea Ampoi-Ampoița. Cele trei stânci abrupte de calcar alb se detașează pregnant pe versantul stâng înverzit, cu pante domoale, dezvoltat pe formațiuni de fliș. Poziția lor în versant, împlântate într-o masă de formațiuni mult mai moi, sugerează caracterul lor alohton. Blocul cel mai mare are 200 m diametru și o înălțime pe verticală de 44 m, cel de-al doilea are 25 m, iar cel mai mic 15 m. Blocurile sunt diaclazate, fâgașele de șiroire înscriindu-se tocmai în aceste diacleze, unele dintre ele adânci până la 0,5 m. Dezagregarea Pietrelor Ampoiței este un proces îndelungat. Acoperirea creștetului blocurilor cu un strat de sol, de tip rendzinic, relativ bine înierbat, protejează aceste calcare.

Clima. Elementul climatic ce intervine cel mai mult la distrugerea în timp, prin dezagregare, este regimul termic. Temperatura medie anuală este de 9°C, iar amplitudinea anuală a valorilor extreme este de 70°C. Durata intervalului cu îngheț este de circa 190 de zile. Precipitațiile anuale se ridică la circa 700 mm.

Hidrografia. Rezervația face parte din bazinul mijlocu al râului Ampoi, din subbazinul

pârâului Ampoița. Scurgerea pe versant este difuză, depozitele înconjurătoare fiind în secțiunea lor superioară permeabile.

Solurile sunt rendzinele pe calcare și soluri brune podzolite și brune acide pe celelalte tipuri de roci.

Vegetația. Rezervația se încadrează în etajul pădurilor de gorun, reflectând un regim topoclimatic termic mai blând și mai uscat. Rezervația cuprinde 50 de specii de plante vasculare, multe dintre ele caracteristice pentru vegetația de stâncărie, între care se remarcă: *Phleum montanum*, *Melica ciliata* var. *flavescens*, *Minuartia verna*, *Allium flavum*. Pe abrupturile stâncoase ale calcarelor apar asociații de *Festuca cinerea* ssp. *pallens*. Condițiile staționare extreme au asigurat dănuirea unui complex cenotic cu caracter relictar, în care, pe fondul dominant eurasiatic (32%), se afirmă un contingent remarcabil de elemente mediteraneene (18%) și continentale (14%).

10. Modul de ocrotire: nu există table indicatoare, nu este împrejmuțată cu borne și nu are pază.

11. Starea actuală a rezervației este bună, nu sunt semne de degradare.

12. Pericolele care amenință rezervația: exploatarea calcarelor ce reprezintă o sursă ieftină de „piatră de var”.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: includerea într-un circuit turistic care va urmări Valea Ampoiului, în lungul căreia mai există și alte rezervații interesante (Cheile Ampoiței, Piatra Corbului de la Meteș, Piatra Bulbuci, Calcarele de la Valea Mică, Cheile Caprei etc), precum și monumente de arhitectură populară.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare cu date esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Meteș, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -recoltarea de eșantioane, roci sau alte materiale;

-exploatarea materialului din grohotișurile situate la baza versanților sau la baza stâncilor izolate;

-executarea de construcții, deschideri de cariere sau lucrări de îmbunătățiri funciare;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate;

-efectuarea de lucrări agricole și silvice de amploare (cosit și pășunat intensiv, tăieri de regenerare etc).

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea coloanelor de bazalt și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-modernizarea excesivă prin panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Calcarele de la Valea Mică

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică; constituită din două blocuri calcaroase, cel din est având înălțimea de 20m, iar cel din vest 12m, ce domină majestuos depozitele de fliș intens erodate.

2. Situația administrativă: orașul Zlatna, satul Valea Mică.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: domeniu particular; neproductiv și fâneată în zona tampon.

4. Poziția geografică: în partea central sudică a Munților Metaliferi, pe pârâul Valea Mică, afluent pe dreapta al Ampoiului, în avale de Zlatna; altitudine 380m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-c; 1:25000; 46°04'40" lat.N, 23°16'30" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 Alba Iulia Abrud, până la km 31,5, situat între satele Galați și Pătrângeni, de unde se bifurcă spre sud DC 67, ce traversează podul peste râul Ampoi spre satul Valea Mică. Rezervația se află la 1,2 km de la bifurcare, la mică distanță de la intrarea în localitate, în imediata vecinătate a bisericii, fiind practic străbătută de drumul comunal, care trece printre cele două

blocuri calcaroase.

7. Suprafața și limitele: 1 ha. Aria de interes științific o reprezintă cele două blocuri de calcare ce străjuiesc pârâul Valea Mică și drumul alăturat. Zona tampon cuprinde terenul din jur pe o rază de 100 m în cuprinsul căreia să nu se amplaseze construcții care să afecteze efectul peisagistic.

8. Anul înființării și documentul de constituire: Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale

Geologia. Klipse calcaroase de vârstă jurasică care constituie o prezență insolită în depozitele haotice ale flișului din Munții Metaliferi. Sunt blocuri desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental și în sedimentate în formațiunile cretacee de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă (Bleahu și colab. 1967).

Relieful. Rezervația este situată în partea central-sudică a Munților Metaliferi la contactul cu Munții Vințului. Ea se înscrie distinct în relief prin doi piloni masivi, secționați de apa pârâului Valea Mică sub forma unei mici chei, prin care se strecoară și drumul comunal. Blocul de pe malul stâng, mai povârnat, are o înălțime de circa 16m, iar blocul din dreapta, mai impozant, are forma unui pilon înalt de circa 30m, cu pereți verticali, dedublate de un gheb mai scund.

Clima. Temperatura medie anuală este de 8,5°C, durata intervalului cu îngheț se ridică la circa 200 de zile, temperatura medie a lunii ianuarie este de -3°C, iar cea a lunii iulie este de 17°C, precipitațiile anuale însumează circa 700 mm. Sunt semnalate frecvent vânturi de tip foehn.

Hidrografia. Arealul ocrotit aparține bazinului mijlociu al râului Ampoi, subbazinul pârâului Valea Mică, care s-a adâncit în bancul de calcare, creând o mică cheie de aproximativ 10 m lungime și 6 m lățime.

Solurile aparțin etajului solurilor brune podzolite și brune acide, formate pe formațiuni de fliș cretacic. Pe calcare se întâlnesc petice de rendzine și de soluri humico-calcice, dar în cea mai mare parte apare roca la zi.

Vegetația este sub forma unor graminee petrofile instalate pe fisurile stâncilor și în locurile cu pantă mai redusă, unde s-au înfiripat asociații ierboase pioniere.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejurimi cu borne, nu există table indicatoare și nici pază; sarcina de a organiza paza revine Consiliului local orășenesc Zlatna.

11. Starea actuală a rezervației este bună întrucât nu apar semne marcante de degradare antropică, blocurile calcaroase fiind spontan ocrotite de localnici.

12. Pericole care amenință rezervația: exploatarea calcarelor, lucru la care din fericire nu s-a gândit încă nimeni.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un traseu turistic ce ar urma să străbată Valea Ampoiului în cuprinsul căreia mai există și alte rezervații naturale interesante (Pietrele Ampoitei, Piatra Corbului de la Meteș, Piatra Bulbuci), precum și o serie de monumente istorice și de arhitectură (ruinele cetății medievale de la Tăuți, bisericile ortodoxe din Meteș, Presaca Ampoiului, Feneș, Valea Mică și Zlatna, bustul revoluționarului Petre Dobra din Zlatna, etc).

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-montarea a două plăcuțe indicatoare, una la bifurcația lui DN74 spre localitatea Valea Mică, precum și în imediata apropiere a rezervației;

-anunțarea autorităților locale, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor avea sarcina să supravegheze periodic stâncile ca să nu fie afectate de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale;

-exploatarea materialului din grohotișurile situate la baza versanților sau la baza stâncilor izolate;

-executarea de construcții, deschideri de cariere sau lucrări de îmbunătățiri funciare;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate;

-efectuarea de lucrări agricole și silvice de amploare (cosit și pășunat intensiv, tăieri de regenerare etc).

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul

90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8)', în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea coloanelor de bazalt și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Caprei

---

1. Categoria și importanța rezervației: denumirea corectă a rezervației este Cheile Feneșului, cunoscută în regiune, după numele râului care o străbate. Ulterior, a apărut pentru aceeași cheie numele impropriu de Cheile Caprei, după numele celor două coloane stâncoase numite Pietrele Caprei. Deși rezervația este consemnată sub această a doua denumire în lista oficială a rezervațiilor din județul Alba, pentru autenticitate și pentru evitarea unor confuzii, propunem revenirea la denumirea corectă, eventual cu consemnarea celeilalte în paranteză. Cheile Feneșului (Caprei) constituie o rezervație complexă. Ea atrage atenția prin peisajul său impunător: o cheie sălbatică, cu pereți abrupti, adâncită cu aproape 600 m în platourile vârlurite ce nivelează munții învecinați, lungă de 1200 m. La intrarea în chei atrag atenția două stânci înalte și subțiri, asemenea unor coloane. Pereții stâncoși, cu microrelief rezidual, acoperit în bună parte de pădure, sunt brăzdați de văi torențiale. În regiune se întâlnesc unele plante rare, preferând stâncile calcaroase.

2. Situația administrativă: orașul Zlatna, satul Feneș.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: proprietate de stat aflată în administrația Romsilva, respectiv a Ocolului Silvic și a Consiliului Local; pădure și stâncărie (teren neproductiv).

4. Poziția geografică: rezervația face parte din sectorul de sud al Munților Trascăului, iar cheile au fost sculptate de pârâul Feneș în calcarele caracteristice ale acestei unități montane.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-a-1; 1:10000; 46°09'25" lat.N; 23°17'20" long.E.

6. Căi de acces: DN 74 Alba Iulia Abrud, între așezările Presaca Ampoiului (comună suburbană a orașului Zlatna) și Galați (comună componentă a orașului) se desprinde spre nord drumul forestier (industrial) ce însoțește pârâul Feneș pe distanța de 8 km. La început betonat, apoi pietruit, drumul străbate Cheile Caprei și urmează Valea Feneșului până spre obârșie.

7. Suprafața și limitele: 110 ha.

În partea de vest, limita rezervației este formată de marginea platoului Dâmbăului, cu altitudine de 1200-1300 m și cu altitudini maxime de 1368 m în Vârful Dâmbău și 1329 m în Vârful Fața Florii. Ea coboară spre sud-sud-est pe panta abruptă și apoi pe vâlceaua dintre Dealul Lazului și Piatra Caprei până în Pârâul Feneșului, puțin mai jos de cantonul silvic. De asemenea, pe marginea platoului, coboară și se rotește către est pe o altă vâlcică, tot până în Pârâul Feneș, lângă o troiță, în capătul nordic al cheilor.

În partea de est, de la troiță, limita urcă pieziș pe panta muntelui Corabia până în partea superioară a pădurii, pe care o urmează sub abruptul stâncos, sfârtecat de torente, apoi pe o pantă mai accentuată și împădurită, lângă cantonul silvic de lângă Pârâul Feneș.

Pentru o mai bună protecție a rezervației, este necesară instituirea unei zone tampon cu lățime de 50-400 m. Aceasta cuprinde partea de est a Dealului Dâmbău, în jurul cotei de 1304 și cea situată sub abruptul Corabiei, în locul numit Sub Piatră.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Caprei își datorează existența calcarelor cenușii recifale de vârstă jurasic superior, care constituie și munții învecinați (Dâmbău și Corabia). Aceste roci compacte vin în contact cu formațiunile mai moi (șisturi argiloase, gresii, conglomerate) de vârstă cretac superior.

Relieful reflectă diferența de duritate a acestor formațiuni geologice și explică înălțimea celor doi munți ce încadrează cheile. De asemenea, pereții abrupti ai cheilor cu un puternic aspect ruinform datorat eroziunii torențiale, fisurării rocii din cauza oscilațiilor termice, dizolvării calcarului și năruirilor. Așa s-au format cele două stânci izolate de la capătul sudic al cheilor, cu înălțimi de 67 și 75 m, care poartă numele de Pietrele Caprei. La baza pantelor sunt conuri și trene de grohotișuri, iar spre înălțimi surplombe și grote. În masivele Dâmbău și Corabia se găsesc 5 peșteri mai însemnate și 3 avene.

În cuprinsul cheilor, Feneșul se strecoară printre pereții calcaroși, deși prezintă mici repezișuri și marmite, are o pantă longitudinală slabă (45%), din dreptul Pietrei Caprei, pârâul coboară brusc, în cascade, având o pantă de 20% pe o lungime de numai 200 m. Această ruptură de pantă se datorează contactului între calcare și formațiunile cretacic superioare, iar drumul nou (betonat) a fost construit pe stânga Feneșului, traversând Valea Bocșei înainte de a pătrunde în chei.

Clima prezintă particularitățile etajului munților cu altitudine mijlocie. Temperatura medie anuală este de 4...5°C; cea a lunii iulie 14...15°C, iar cea a lunii ianuarie -3...-4°C. Precipitațiile anuale totalizează circa 900 mm și se repartizează aproximativ în mod egal în sezonul rece și cald. În afara circulației vestice, local, în lungul cheilor se constată o canalizare a curenților de aer.

Hidrografia. Principalul râu din rezen/ație este Pârâul Feneș, cu scurgere permanentă și cu un debit apreciabil. În rest, predomină vâlcelele seci, care canalizează șuvoaiile de apă cauzate de ploile torențiale. Acestea transportă materialul grosier pe care îl depun în albia Feneșului sub formă de conuri.

Solurile predominante sunt soluri brune acide și litosoluri. Pe terenurile calcaroase se întâlnesc rendzine litice și roci compacte la zi.

Vegetația este reprezentată de păduri de fag (*Fagus sylvatica*) și de păduri colinare de fag și carpen. În vegetația ierbacee se remarcă *Lamium galeobdolon*, *Luzula luzuloides*, *Euphorbia amygdaloides*, *Carex silvatica* etc. Pe calcare se întâlnesc specii calcofile.

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în patrimoniul forestier, dar lipsesc tablele indicatoare. La capătul de sud al cheii a existat o stație de betonare pentru construirea drumului și a barajului de sub Pietrele Caprei (de aici se alimentează cu apă orașul Zlatna și în acest scop sunt construite mai multe baraje, precum și stație de supraveghere și pompare).

11. Starea actuală a rezervației este mulțumitoare, construirea micului amenajament hidrografic a afectat în mică măsură mediul natural și nu se poate vorbi de o presiune turistică propriu-zisă. Străbaterea cheilor pe jos sau cu autoturismul se face obligatoriu pe drumul forestier, căci pereții cheii și obeliscurile stâncoase nu încurajează ascensiunea.

12. Pericole care amenință rezervația:

- eroziunea solului, degradarea versanților prin procese naturale (mai ales în timpul ploilor torențiale), degradarea vegetației datorită pășunatului;
- antrenarea grohotișurilor de sub abruptul nord-vestic al Vârfului Corabia;
- construirea de vile sau case de vacanță în zona tampon la capătul din amunte și din avale al cheilor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: Cheile Caprei constituie un loc obligatoriu de trecere pentru localnici și pentru carele lor, ca și pentru camioanele ce transportă lemnul rezultat din exploatarea forestieră. Cheile, prin aspectul lor peisagistic deosebit constituie un obiectiv turistic potențial, insuficient exploatat în prezent.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-efectuarea de săpături și exploatarea de materiale din cariere; -amenajarea de parcări sau orice altă construcție; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Piatra Bulbuci

1. Categoria și importanța rezervației: geologică și geomorfologică, constituită dintr-un bloc

masiv de calcar cu aspect de turn de cetate, înalt de 78 m, cea mai impozantă stâncă izolată din bazinul Văii Ampoiului.

2. Situația administrativă: orașul Zlatna, localitatea Feneș.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: stâncă propriu-zisă este proprietate de stat, iar pășunea din jur este domeniu particular.

4. Poziția geografică: în partea de sud-est a Depresiunii Zlatna, pe o culme domoală situată pe malul stâng al Ampoiului, în amonte de confluența cu Pârâul Feneșului; altitudine 540 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-a-3; 1:10000; 46°05'50" lat.N; 23°17'01" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 Alba Iulia Abrud până la km 31, situat la NV de satul Galați, de unde se bifurcă o potecă ce urcă circa 800 m până la Piatra Bulbuci.

7. Suprafața și limitele: 0,32 ha, blocul de calcar având dimensiunile de 80m x40m. Limitele: aria de interes științific o reprezintă blocul masiv de calcar lipsit de vegetație,

dar este necesară o zonă tampon în care să nu se amplaseze construcții pe o rază de cel puțin 200 m. Totodată, în jurul ei se mai întâlnesc câteva stânci calcaroase mai mici, care contribuie la aspectul pitoresc al rezervației și care trebuie să fie protejate.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă o klippă de calcare jurasice sub formă de olistolite, ce domină formațiunile sedimentare constituite din conglomerate și gresii cretacice puternic erodate.

Relieful. Piatra Bulbuci împreună cu Piatra Varului, Piatra Boului, Pietrele Ampoitei etc sunt blocuri izolate de mari dimensiuni, desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental din partea de sud a Munților Trascăului și în sedimentate în formațiunile cretacice de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă. Ele se găsesc atât pe culmile și versanții suprafeței de nivelare inferioare, cunoscută în Munții Apuseni sub numele de Feneș-Deva, cuprinsă între 500-650 m, cât și în cuprinsul depresiunilor intramontane.

Clima. Temperatura medie anuală este de 9°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4°C, iar cea a lunii iulie este de 16°C. Precipitațiile anuale însumează circa 700 mm, iar vânturile frecvente vin dinspre vest și nord-vest, având un caracter de foehn.

Hidrografia. Rezervația este situată pe un mic interfluviu ce separă Valea Ampoiului la sud de Valea Feneșului la est și Valea Poieniței la nord.

Solurile predominante sunt constituite din soluri brune acide și soluri brune eumezobazice, formate pe fliș cretacic. Pe calcare se întâlnesc rendzine și soluri humico-calcice de câțiva centimetri.

Vegetația din jurul blocului calcaros este alcătuită din pajiști mezofile cu asociații de *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* și *Ideal Nardus stricta*, formate în urma defrișării pădurilor de gorun cu cer și gârniță. În fisurile blocurilor calcaroase și pe polițele stâncoase s-au înfiripat asociații ierboase pioniere calcicole.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejurire cu borne, table indicatoare și nici pază. Sarcina de a asigura paza revine Consiliului Orășenesc Zlatna.

11. Starea actuală a rezervației este bună, nu apar semne de degradare antropică, blocul calcaros Piatra Bulbuci fiind ocrotit spontan de localnici, urmare a aspectului său majestuos.

12. Pericole care amenință rezervația: datorită poziției izolate și a distanței relativ mari de căile de comunicație, nu se întrevide o posibilă exploatare a calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un traseu turistic ce ar urmări Valea Ampoiului, în lungul căreia se întâlnesc numeroase obiective naturale și antropice. Între care se remarcă: Pietrele Ampoitei, Cheile Ampoitei, Piatra Boului, Piatra Corbului, Piatra Varului, Cheile Caprei, Calcarele de la Valea Mică, Cetatea Tăuți, bisericile ortodoxe declarate monumente istorice din Ampoita, Meteș, Presaca Ampoiului, Feneș și Zlatna, vestigii romane și medievale, ca și colecția de obiecte etnografice păstrate în cadrul Școlii Generale Zlatna.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare pe DN 74, în dreptul potecii care urcă la Piatra Bulbuci, cu date esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din orașul Zlatna și din localitatea Feneș, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale;

-exploatarea materialului din blocurile calcaroase și din grohotișurile de la baza versanților;

- aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;
- practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarelor;
- construcția de case de vacanță și cabane;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Calcarele cu orbitoline de la Piatra Corbului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezintă un bloc calcaros cu orbitoline, cu importanță științifică, oferind totodată un aspect original în peisaj. Este considerată una dintre cele mai interesante formațiuni geologice din Munții Metaliferi.

2. Situația administrativă: comunua Meteș, satul Tăuți, pe malul stâng al râului Ampoi, al circa 4 km de centrul comunei Meteș.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Consiliul Local) și domeniu particular; neproductiv.

4. Poziția geografică: în Munții Trascăului, pe versantul stâng al Văii Ampoiului, la marginea de vest a satului Tăuți, la circa 60 m pe versant față de drumul național din lungul acestei văi; altitudinea 335 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-D-4; 1:10000; 46°05'55" lat.N; 23°27'30" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 A modernizat ce unește Alba Iulia cu Abrudul până în satul Tăuți, la 250 m de ultima casă spre Meteș, într-o curbă a acestuia, stânca este perfect vizibilă. Din drumul național nu există o potecă clară de acces până la blocul calcaros. Tot aici se poate ajunge și cu trenul local pe ecartament normal între Alba Iulia și Zlatna până la halta Tăuții Ampoiului, de unde este necesară parcurgerea pe șosea a distanței de 1,2 km.

7. Suprafața și limitele: 0,10 ha, blocul de calcar având dimensiunile 14x3,5 x 2 m. Limitele zonei strict protejate sunt restrânse la aria imediat înconjurătoare calcarelor.

Zona tampon cuprinde terenul din jur pe o rază de 100 m, în care nu se admite realizarea de construcții, pentru a nu afecta efectul peisagistic.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia nr. 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă un strat de calcar fosilifer prins în mijlocul unei formațiuni tipice de wildfliș, depusă haotic în condiții de instabilitate de sedimentare. Stratul a fost sedimentat în marea cretacului mediu, mișcările tectonice redresându-l la verticală, iar eroziunea dezgolindu-l și detașându-l în relief.

Relieful. Piatra Corbului de la Meteș este un martor de eroziune calcaros, puternic diaclazat în toate direcțiile, cu precădere pe aliniamente orizontale și cvasiverticale. Poalele versantului sub blocul calcaros sunt încărcate de materialul desprins selectiv, dar nefixat.

Clima. Elementul climatic ce intervine cel mai mult în degradarea acestui martor geologic este regimul termic, care este caracterizat de următoarele valori: temperatura medie anuală este de 9°C, iar amplitudinea medie anuală este de 70°C. Precipitațiile medii anuale sunt de 700 mm, iar durata intervalului cu îngheț este de 190 de zile.

Solurile. Predomină solurile brune acide și litosolurile, iar în jurul rezervației apar rendzine și soluri humico-calcice.

Vegetația este reprezentată de pajști și tufărișuri instalate pe soluri scheletice.

10. Modul de ocrotire: nu există nici o formă de împrejmuire, pază sau marcarea rezervației.

11. Starea actuală a rezervației este precară, degradarea avansând rapid. Procesul de distrugere este iremediabil.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea mecanică și dezagregarea sub acțiunea factorilor climatici, condiționată și de caracterul geliv al calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: încadrarea într-un traseu turistic ce ar urma să străbată Valea Ampoiului, în cuprinsul căreia mai există și alte rezervații naturale interesante (Pietrele Ampoitei, Piatra Varului, Piatra Boului, Piatra Bulbuc, Calcarele de la Valea

Mică), precum și o serie de monumente istorice și de arhitectură (ruinele cetății medievale de la Tăuți, bisericile ortodoxe din Meteș, Presaca Ampoiului, Feneș și Zlatna) etc.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Meteș, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică^

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale; -exploatarea materialului din grohotișurile situate la baza versanților sau la baza stâncilor izolate;

-executarea de construcții, deschideri de cariere sau lucrări de îmbunătățiri funciare;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate;

-efectuarea de lucrări agricole și silvice de amploare (cosit și pășunat intensiv, tăieri de regenerare etc).

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8), în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea coloanelor de bazalt și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Iezerul Ighiel

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; constituie cel mai mare lac de baraj natural pe calcare din România, iar pădurea din jur are o biodiversitate ridicată, alcătuind împreună un ansamblu peisagistic foarte pitoresc.

2. Situația administrativă: comuna Ighiu, satul Ighiel.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) și domeniu particular; pădure și pajiști secundare.

4. Poziția geografică: în partea de sud a Munților Trascăului, la obârșia Văii Ighielului, numit aici Valea Iezerului; altitudinea lacului 925 m, altitudinea maximă 1284 m, altitudinea minimă 900 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-C-4; 1:10000; 46°10'50" lat.N.; 23°22'00" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 din Alba Iulia până la Ighiu, de unde pe DC 69 până în localitatea Ighiel, iar de aici pe drumul forestier paralel cu Pârâul Ighielului până la lac.

7. Suprafața și limitele: 5,5 ha. Lacul propriu-zis reprezintă zona de protecție strictă, iar pădurile și poienile din cuprinsul lor, pe o suprafață de 365 ha constituie zona de protecție a lacului, respectiv zona tampon. Aceasta include bazinele de recepție a pâraielor ce se varsă în lac, și urmărește marginea pădurii din vecinătatea culmilor Podul Horai (1233 m) și Dl. Fărcășoia (1288 m) la vest, Muchia Ciurnă (1284 m) și Poiana Albii (1225 m) la nord, Muchia Sergii (1276 m) și Muchia Păltinoasa până la Pârâul Iezer, la circa 500 m în aval de lac, la est și dealurile Ponorel (1108 m) și Grota Pragului (1236 m) la sud de lac.

8. Anul înființării și documentul de constituire: Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Lacul s-a format în calcare jurasice masive dispuse peste un fundament de roci eruptive bazice (diabaze și diabaz-porfirite). La sud de lac se interpune la zi o fâșie de șisturi negre barremiene care au însă o extindere mult mai mare la est de lac. Tot la sud delac apar insular și lipite de fâșia de șisturi negre trei arcade mici de ofiolite care se îngustează sub forma unui pinten (500 m lățime) între calcarele jurasice și șisturile negre barremiene. La circa 2 km est de lac se extind depozitele flișului grezos în cadrul căruia apar o serie de intruziuni de andezite banatitice.

Relieful major este reprezentat de platoul calcaros Ciumerna, care domină lacul în părțile de vest, nord-vest și nord-est. În jurul lacului se înalță câteva culmi domoale, dominate de vârfurile Grohotul Pragului (1238 m), Podul Horai (1224 m) și Vârful Serghii (1276 m). Pe platoul calcaros Ciumerna se întâlnesc numeroase doline, iar marginal se găsesc o serie de peșteri de diferite dimensiuni, una din cele mai importante fiind Peștera Bisericuța, situată în nord-vestul platoului fragmentat de văile Striglăului, Ciumernei, Pleșanului, Ponorului, Iezerului și Braicului, care au creat versanții moderat și slab înclinați, acoperiți în cea mai mare parte cu păduri.

Clima este influențată de circulația maselor de aer atlantice și de altitudinea relativ joasă (800-1200 m). Ca urmare, este relativ blândă, prezentând diferențe mici de temperatură diurnă și anuală. Astfel, temperatura anuală are valori care oscilează între 7...10°C, temperatura medie a lunii iulie între 17...22°C, iar a lunii ianuarie între -2...-4°C. Precipitațiile sunt reduse în comparație cu regiunile mai înalte dinspre nord și nord-vest, variind între 600-1000 m.

Hidrografia. Iezerul Ighiel are o adâncime maximă de peste 9 m, adâncimea medie este de 4,3 m, lungimea maximă atinge 440 m, iar lățimea maximă este de 140 m. Între linia oglinzii apei și fundul chiuvetei se acumulează un volum de aproximativ 225.000 m³ de apă. Lacul nu are scurgere de suprafață, ci se drenează subteran, ceea ce a făcut pe unii autori să-l considere lac carstic adăpostit într-o dolină. Urcând însă la lac se observă că în fața lui există o pantă bruscă, cu relief haotic care barează valea pe întreaga lățime și de la baza căreia izvorăște apa ce se scurge în lac. Acesta este barajul natural, rezultat al unei alunecări de teren ce a închis valea, determinând acumularea apei în spatele lui.

Apele curgătoare care se varsă în Iezerul Ighiel sunt parțial temporare, deoarece străbat o regiune calcaroasă și în același timp sunt foarte scurte (1,5-2 km), astfel că au bazinul de recepție foarte redus. Acestea sunt Hoanca Striglăului care primește pe dreapta Pârâul Ciumerna, Hoanca Pleșanului și Hoanca Ponorului. Cel mai important este Pârâul Iezerului, care își are obârșia în Izvorul de sub Lac și care reprezintă drenarea subterană a lacului. Pârâul Iezerului primește pe dreapta o serie de pâraie mici, dintre care cele mai importante sunt pâraiele Valea Braicului și Valea Bulzului, iar pe stânga primește pâraiele Vâlcele, Valea Nemeșului și Valea Oilor, ultimul fiind cel mai lung, atingând 4 km. Acestea au apă permanent deoarece își au izvoarele și cursul în regiuni cu roci necarstificabile.

Solurile sunt reprezentate de rendzine pe calcare și de soluri brune și brune acide pe celelalte tipuri de roci, pe alocuri apărând și roca la zi.

Vegetația inițială a fost constituită din păduri de fag, în care apărea diseminat carpenul și bradul. În ultimii 80 de ani s-au plantat pin și molid în câteva mici areale la nord de lac și pe Valea Iezerului, cu scopul fixării versanților. În pătura erbacee a pădurilor de fag se întâlnește o bogată floră, mai frecvente fiind *Asperula odorata*, *Asarum europeum*, *Luzula albida* și *Cardamine bulbifera*. Locul pădurilor defrișate a fost luat de pășuni și fânețe în care predomină *Festuca rubra*, *Festuca ovina*, *Agrostis tenuis*, *Lotus corniculatis*, *Trifolium repens*, *Nardus stricta*.

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, fiind marcată parțial cu semne silvice. Pe malul de est al lacului se mai păstrează un țarc înconjurat cu gard de sârmă în care trăiește o colonie de mufloni. Paza este organizată de Ocolul Silvic Alba Iulia și funcționează din 1965, existând pe malul lacului un canton silvic și o cabană.

11. Starea actuală a rezervației este bună, cu mențiunea că pâraiele ce vin dinspre vest și sud, respectiv Hoanca Pleșanului și Hoanca Ponorului au adus mari cantități de aluviuni, colmatând o parte din gurile lor de vărsare.

12. Pericole care amenință rezervația. Pe cale naturală există pericolul de colmatare progresivă cu aluviuni la vărsarea în lac a pâraielor Hoanca Ponorului, Hoanca Pleșanului și Hoanca Striglăului. Pe cale antropică se constată o poluare incipientă a apei lacului în urma spălării mașinilor de către unii automobiliști care vin să petreacă sfârșitul de săptămână pe malul lacului. Aceștia lasă în urmă numeroase resturi alimentare și ambalaje (sticle, pungă de plastic, hârtii etc), din care o parte ajung în lac. La acestea se adaugă exploatarea forestieră necontrolată, construirea unor case de vacanță, precum și braconaj la peștele din lac.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: lacul se poate încadra într-un traseu turistic montan care ar cuprinde vizitarea Platoului Carstic Ciumerna, Cheilor Gâldiței, Cheilor Turcului și Cheile întregalde, cu posibilități de înnoptare la cabana întregalde sau la localnici.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-montarea a două table indicatoare în care să se arate importanța științifică și să fie specificat faptul că sunt interzise pescuitul și construirea de case de vacanță pe malul lacului;

-anunțarea autorităților locale din comuna Ighiu, precum și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-pescuitul și vânatul păsărilor sălbatice;

- efectuarea de săpături sau exploatare de calcare;
- amenajarea de parcări sau orice altă construcție fără autorizație;
- aprinderea focului și distrugerea tablelor indicatoare.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;
- se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8), în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Descrierea limitelor conform hărții anexate

Zona strict protejată o reprezintă lacul propriu-zis, cuprins între drumul forestier de pe malul sudic și sud-vestic și poteca care îl înconjoară pe malul estic și nordic.

Zona tampon, respectiv zona de protecție corespunde în cea mai mare parte cu bazinul hidrografic aferent lacului. Ea este constituită de pădurile și poienile din cuprinsul acestora, și include bazinele de recepție ale pâraielor Hoanca Ponorului, Hoanca Pleșânului și Hoanca Striglăului, care se varsă în lac. Limita de sud urmărește marginea de sud a pădurii ce coboară spre vest din vârful Ponorel (1197 m), situat la 700 m sud de lac, trece prin înșeuarea dintre văile Hoanca Ponorului și Hoanca Braicului, de unde urcă prin pădure spre est, exact pe culme, până în vârful Grohotul Pragului (1236 m), situat la 1400 m vest-sud-vest de lac.

Limita de vest coboară din vârful Grohotul Pragului spre nord, la început prin pădure, iar apoi prin pajiști până la valea Hoanca Ponorului, de unde urcă pe malul opus, prin pajiști, circa 400 m paralel cu o potecă, ca apoi să treacă printr-o fâșie de pădure până în cota 1233 m, unul din cele trei mameloane situate pe culmea Podul Horai situat la 1200 m vest de lac. De aici, coboară lin înspre obârșia văii Hoanca Pleșânului și urmărește marginea de vest a pădurii ce trece pe la obârșia acestei văi și urcă până în Dealul Fărcășoia Mică (1281 m).

Limita de nord înconjoară obârșia văii Hoanca Striglăului, trecând prin pădurea ce acoperă Muchia Ciumerna (1284 m) și prin vârful Poiana Albii (1255 m), situat la 2000 m nord de lac.

Limita de est urmărește spre sud marginea pădurii prin Poiana Albii, trece peste obârșia văii Hoanca Striglăului, de unde urcă în vârful Serghei (1277 m), situat la 1200 m nord-est de lac. De aici coboară exact spre sud, pe culmea Muntelui Vârtopului, până în valea Pârâului Iezerului unde se află serpentinele drumului forestier și o magazie, amplasată la 500 m est-sud-est de lac, ca apoi să urce pe culmea Dealului Ponorel până în Vârful Ponorel (1108m).

Cheile Ampoitei

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, reprezintă un peisaj geografic puțin modificat de om, conservând în bună parte elementele mediului natural. Relieful accidentat datorat calcarelor compacte este în bună parte împădurit și se remarcă printr-o atractivitate turistică aparte. Cele câteva peșteri constituie un obiect de cercetare pentru speologi, iar vegetația conține unele elemente termofile și mici pajiști stepizate datorate curenților de aer descendenți.

2. Situația administrativă: comuna Meteș, satul Lunca Ampoitei.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, aflată în administrația Romsilva (Ocolul Silvic), și parțial domeniu particular; pădure, neproductiv (stâncărie), poieni cu tufărișuri complexe.

4. Poziția geografică: rezervația Cheile Ampoitei se situează pe cursul mijlociu al Pârâului Ampoita (afluent al Ampoiului pe partea stângă), între localitățile Lunca Ampoitei și Ampoita, în cuprinsul Munților Trascăului. Ocupând versanții Văii Ampoitei, se desfășoară între altitudinile de 530 m pe talveg și 881 m în Vârful Hânjul (la sud de pârâu).

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-b-1; 1:10000; 46°08'20" lat.N; 23°23'50" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 Alba Iulia-Abrud-Brad, până la Gura Ampoitei, de unde se merge pe un drum comunal ce urmează valea cu același nume. Pe primii 2 km, drumul este asfaltat, iar în

continuare pietruit. De la Gura Ampoitei până la intrarea în rezervație sunt circa 9 km.

7. Suprafața și limitele: 41 ha. Limita de sud corespunde cu ruptura de pantă de sub Vârful Hânjului (881 m) și cu marginea pădurii, având o lungime de 300 m. Limita de est este marcată de talvegul vâlcele de la est de acest vârf (dominată pe dreapta de Colțul Caprei) până la Valea Ampoitei; de aici urmează în continuare spre nord talvegul unei alte vâlcele până sub Muchia Cetatea, la altitudinea de 770 m.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Ampoitei își datorează existența adâncirii pârâului într-un bloc (olistolitic) de calcare compacte de vârstă jurasică (jurasic superior). Acesta a fost înglobat în masa flișului cretacic inferior, predominant în regiune, alcătuit dintr-o succesiune ritmică de marne, șisturi marno-calcaroase, gresii și conglomerate.

Relieful s-a adaptat formațiunilor amintite și prezintă particularități diferite în funcție de acestea și, respectiv, de rezistența diferită la eroziune. Acest fapt se reflectă chiar în panta longitudinală a Pârâului Ampoita, mai lină chiar în amunte de chei, unde curge pe formațiunile de fliș, și mult mai accentuată, prezentând mici repezișuri în chei, unde s-a adâncit în calcare.

Cheile Ampoitei au lungime de aproximativ 500 m (deși îngustimea văii se continuă în avale, dar cu peisaj mai puțin spectaculos) și adâncime de 250-300 m. Deasupra altitudinii absolute de 850 m, care marchează marginea de sus a versanților cheii, relieful are un aspect undulat: culmi și vârfuri rotunjite, aplatizate și pante mult mai domoale. În contrast cu acestea, pereții cheii sunt foarte înclinați și prezintă un relief accidentat, sculptat în văi torențiale, muchii și țancuri stâncoase ca, de exemplu, Colțul Caprei, în versantul drept, și Piatra Buhii, în cel stâng. În versantul drept se întâlnesc peșteri dintre care cea mai însemnată este Peștera Liliecilor, cu lungime de 311 m, sub Vârful Hânjului. Celelalte trei nu depășesc 60 m lungime.

Clima se caracterizează prin temperatura medie anuală a aerului de circa 6°C și prin temperaturi medii lunare de circa -4°C în ianuarie și circa 15°C în iulie. Precipitațiile anuale înregistrează cantitatea medie de circa 1000 mm, incluzând și pe cele din sezonul rece. Cheile canalizează curenții de aer pe direcție vest-est și est-vest. Prin caracterile sale, clima din rezervație se încadrează în climatul general de munți cu altitudine mică și mijlocie.

Hidrografia este reprezentată de Pârâul Ampoita, cu scurgere permanentă, la care se adaugă micii afluenți din partea de est a cheii. Pereții cheii sunt brăzdați și de vâlcele seci, prin care, în timpul ploilor torențiale, se scurg șuvoaiele de apă ce transportă material grosier și produc eroziune.

Solurile. În rezervație predomină rendzinele, iar pe pantele mai puțin abrupte, alcătuite din roci necarbonatice, solurile brune acide și solurile brune eu-mezobazice. În pereții cheii apar stâncării lipsite de sol, iar pe micile polițe se dezvoltă soluri humico-calcice. De o parte și de alta a Pârâului Ampoita apar soluri aluviale, inclusiv protosoluri aluviale.

Vegetația este constituită din păduri de gorun (*Quercus petraea*) și fag (*Fagus sylvatica*). În vegetația ierboasă din poieni și pe pantele mai line de deasupra cheilor se remarcă asociații de *Poa nemoralis*, *Potentilla micrantha*, *Festuca drymeia* etc, iar pe terenurile stâncoase specii calcofile ca *Festuca cinerea* ssp. *pallens*, *Sesleria rigida* și o specie de ovăscior endemică în Carpații Românești, *Helictotrichon decorum*.

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în mare parte în perimetrele forestiere supravegheate de brigadierii silvici; aceștia nu au însă în vedere și celelalte elemente de mediu (pajiști, relief, peșteri). Nu există table indicatoare care să solicite protecția mediului din rezervație.

11. Starea actuală a rezervației este mulțumitoare, datorită distanței mari față de centrele aglomerate, a circulației reduse pe drumul ce străbate cheia și a accesului dificil pe pantele abrupte ale cheii.

12. Pericole care amenință rezervația:

- deschiderea de cariere pentru exploatarea calcarului folosit la întreținerea drumului (urmele unor astfel de cariere sunt vizibile pe versantul stâng al cheii);
- procesele naturale de degradare a reliefului, mai ales pe porțiunile stâncoase, neacoperite de pădure și în vecinătatea Pârâului Ampoita;
- turismul neautorizat cu abateri de la poteca marcată;
- construcții în apropierea rezervației (la capătul din amunte al cheii, la numai câțiva metri de firul apei se găsește fundația unei clădiri).

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația se integrează într-un peisaj de munți de mică altitudine, cu păduri, poieni și suprafețe defrișate de multă vreme pentru culturi și loc de pășune. Ea se detașează printr-o oarecare atracție turistică, fapt care justifică drumul turistic Gura Ampoitei - Cheile Ampoitei - Lacul Ighiel.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Piatra Varului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezentată printr-un bloc calcaros de formă piramidală, înalt de 48 m, ce răsare din pădurea de foioase de pe malul drept al Ampoiului.

2. Situația administrativă: comuna Meteș, satul Văleni.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: stâncă propriu-zisă este proprietate de stat, pădurea este administrată de Romsilva (Ocolul Silvic), iar pășunea este domeniu particular.

4. Poziția geografică: în partea sudică a Depresiunii Ampoi-Ampoița, la circa 300 m de râul Ampoi; altitudinea 350 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-b-3; 1:10000; 46°06'10" lat.N; 23°26'20" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 Alba Iulia - Abrud până la km 21, în centrul comunei Meteș (Consiliul Local), de unde se traversează spre sud râul Ampoi în satul Văleni. Din apropierea haltei CFR se urmărește poteca paralelă cu linia ferată ce merge spre Alba Iulia, circa 1,2 km prin pădure până într-o poiană, de unde se urcă încă 250 m până la Piatra Varului sau se merge pe drumul ce urcă prin pădure până la poiana unde se află stâncă.

7. Suprafața și limitele: 0,20 ha, blocul de calcar având dimensiunile de 50m x 40m. Limitele. Rezervația propriu-zisă cuprinde numai blocul de calcar, dar zona tampon se

extinde pe 200-300 m înjur, incluzând atât pădurea, cât și pășunea din partea de nord și nord-vest, în care nu se vor amplasa construcții și nu se vor exploata calcare.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă o klippă de calcar jurasice sub formă de olistolite ce domină formațiunile sedimentare alcătuite din conglomerate, gresii, argilite (wildflisch) cretace inferioare, puternic erodate.

Relieful. Piatra Varului împreună cu Piatra Bulbuci, Piatra Boului, Pietrele Ampoiței etc sunt blocuri izolate de mari dimensiuni desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental din partea de sud a Munților Trascăului și în sedimentate în formațiunile cretace de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă. Ele se găsesc atât pe culmile și versanții suprafeței de nivelare inferioare, cunoscută în Munții Apuseni sub numele de Feneș-Deva, cuprinsă între 500-650 m, cât și în cuprinsul depresiunilor intramontane.

Clima. Temperatura medie anuală este de 9°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4°C, iar cea a lunii iulie este de 16°C. Precipitațiile anuale însumează circa 700 mm, iar vânturile frecvente vin dinspre vest și nord-vest, având caracter de foehn.

Hidrografia. Rezervația este situată pe malul drept al râului Ampoi, la 300 m de firul apei, nefiind influențat de acesta și nici de afluenții lui, care au apă temporară.

Solurile predominante sunt constituite de soluri brune acide și soluri brune eumezobazice,

formate pe fliș crețacic. Pe calcare se întâlnesc rendzine și soluri humico-calcice de câțiva centimetri.

Vegetația din jurul blocului calcaros este alcătuită din păduri de gorun (*Quercus petraea*) cu cer (*Quercus cerris*) și gărniță (*Quercus frainetto*) și pajiști mezofile cu asociații de *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* și local *Nardus stricta*, formate în urma defrișării pădurilor. În fisurile blocurilor calcaroase și pe polițele cu pantă mai redusă s-au înfiripat asociații ierboase pioniere calcicole.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejurire cu borne, table indicatoare și nici pază. Sarcina de a asigura paza revine Consiliului Local al comunei Meteș.

11. Starea actuală a rezervației este relativ bună, deoarece în momentul de față nu se mai exploatează calcarele pentru var.

12. Pericole care amenință rezervația: datorită poziției în apropierea localităților Meteș, Văleni și Tăuți există pericolul reactivării exploatarei calcarelor pentru var și construcții.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un traseu turistic ce ar urmări Valea Ampoiului, în lungul căreia se întâlnesc numeroase obiective naturale și antropice între care se remarcă: Pietrele Ampoitei, Cheile Ampoitei, Piatra Boului, Piatra Corbului, Piatra Varului, Cheile Caprei, Calcarele de pe Valea Mică, Cetatea Tăuți, bisericile ortodoxe declarate monumente istorice din Ampoita, Meteș, Presaca Ampoiului, Feneș și Zlatna, vestigiile romane și medievale, ca și colecția de obiecte etnografice păstrate în cadrul Școlii Generale din Zlatna.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare cu date esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Meteș, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale;

-exploatarea materialului din blocurile calcaroase și din grohotișurile situate la baza versanților;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale și recoltatul fânului;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarelor;

-construcția de case de vacanță și cabane;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Piatra Boului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezentată printr-un bloc calcaros în formă de creastă ascuțită, cu înălțimea de 45 m, ce domină versantul nordic și vestic al Dealului Fecioarei (542 m).

2. Situația administrativă: comuna Meteș, satul Tăuți.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: stânca propriu-zisă este proprietate de stat, pădurea este administrată de Romsilva (Ocolul Silvic), iar pășunea este domeniu particular.

4. Poziția geografică: în partea de nord-est a Depresiunii Ampoi-Ampoita, pe o culme domoală cuprinsă între Valea Ampoitei la nord și Valea Ampoiului la sud; altitudine 510 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-D-3; 1:10000, 46°06'25" lat.N; 23°27'40" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 74 Alba Iulia - Abrud până la km 16, în partea nordică a satului Tăuți, unde se bifurcă un drum comunal spre centrul satului și spre halta de cale ferată (spre sud) și o potecă (spre nord) ce urcă pe Dealul Fecioarei circa 1,5 km până la Piatra Boului.

7. Suprafața și limitele: 0,60 ha, blocul de calcar având dimensiunile de 100m x 60m. Limitele. Rezervația propriu-zisă cuprinde numai blocul de calcar, dar zona tampon se extinde pe 200-300 m înjur, incluzând atât pădurea, cât și pășunea din partea de nord și nord-vest, în care nu se vor amplasa construcții și nu se vor exploata calcarele.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă o klippă de calcare jurasice sub formă de olistolite ce domină formațiunile sedimentare alcătuite din conglomerate, gresii, argilite (wildflisch) cretacice inferioare, puternic erodate.

Relieful. Piatra Boului, împreună cu Piatra Bulbuci, Piatra Varului, Pietrele Ampoitei etc sunt blocuri izolate de mari dimensiuni desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental din partea de sud a Munților Trascăului și în sedimentate în formațiunile cretacice de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă. Ele se găsesc atât pe culmile și versanții suprafeței de nivelare inferioare, cunoscută în Munții Apuseni sub numele de Feneș-Deva, cuprinsă între 500-650m, cât și în cuprinsul depresiunilor intramontane.

Clima. Temperatura medie anuală este de 9°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4°C, iar cea a lunii iulie este de 16°C. precipitațiile anuale însumează circa 700 mm, iar vânturile frecvente vin dinspre vest și nord-vest, având caracter de foehn.

Hidrografia. Rezervația este situată pe interfluviul dintre Ampoi și Ampoița, la circa 1 km de ambele râuri, nefiind influențată de acestea.

Solurile predominante sunt constituite din soluri brune acide și soluri brune eumezobazice, formate pe fliș cretacic. Pe calcare se întâlnesc rendzine și soluri humico-calcice de câțiva centimetri.

Vegetația din jurul blocului calcaros este alcătuită din pajiști mezofile cu asociații de *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* și local de *Nardus stricta*, formate în urma defrișării pădurilor de gorun cu cer și gârniță. În fisurile blocurilor calcaroase și pe polițele cu pantă mai redusă s-au înfiripat asociații ierboase pioniere calcicole.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejurare cu borne, table indicatoare și nici pază; sarcina de a asigura paza revine Consiliului Local Meteș.

11. Starea actuală a rezervației este foarte bună, nu apar semne de degradare antropică, blocul calcaros Piatra Boului fiind ocrotit spontan de localnici, ca urmare a aspectului său majestuos.

12. Pericole care amenință rezervația: datorită poziției izolate și a distanței relativ mari față de căile de comunicație, nu se întrevide o posibilă exploatare a calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un traseu turistic ce ar urmări Valea Ampoiului, în lungul căreia se întâlnesc numeroase obiective naturale și antropice, între care se remarcă Pietrele Ampoitei, Cheile Ampoitei, Piatra Bulbuci, Piatra Corbului, Piatra Varului, Cheile Caprei, Calcarele de la Valea Mică etc, Cetatea Tăuți, bisericile ortodoxe declarate monumente istorice din Ampoița, Meteș, Presaca Ampoiului, Feneș și Zlatna, vestigii romane și medievale, ca și colecția de obiecte etnografice păstrate în cadrul Școlii Generale din Zlatna.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare pe DN74 la km16, unde se bifurcă drumul spre Piatra Boului, cu data esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Meteș, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale;

-exploatarea materialului din blocurile calcaroase și din grohotișurile situate la baza versanților;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarelor;

-construcția de case de vacanță și cabane;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Piatra Poienii

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezentată printr-un bloc calcaros, în formă de creastă ascuțită, cu înălțimea de 15 m, ce domină satul Ighiel.

2. Situația administrativă: comuna Ighiu, satul Ighiel.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: stânca propriu-zisă este proprietate

de stat, pădurea este administrată de Romsilva (Ocolul Silvic), iar pășunea este domeniu particular.

4. Poziția geografică: în partea de sud-est a Munților Trascăului, pe o culme secundară ce coboară din Dealul Ighiului (512 m), situat pe malul stâng al Pârâului Ighiului; altitudine 468 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-b-2; 1:10000; 46°09'00" lat.N; 23°27'50" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 H și DC 69 din Alba Iulia până în centrul satului Ighiel, de unde o potecă urcă încă circa 300 m până în rezervație.

7. Suprafața și limitele: 0,20 ha, blocul de calcar având dimensiunile de 20m x 10m. Limitele. Rezervația propriu-zisă cuprinde numai blocul de calcar, dar zona tampon se extinde pe 200-300 m, în jur, incluzând atât pădurea, cât și pășunea din partea de nord și nord-vest, în care nu se vor amplasa construcții și nu se vor exploata calcare.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă o klippă de calcare jurasice sub formă de olistolite ce domină formațiunile sedimentare alcătuite din conglomerate, gresii, argilite (wildflisch) cretacice inferioare, puternic erodate.

Relieful. Piatra Poienii împreună cu Piatra Bulbuci, Piatra Varului, Pietrele Ampoitei etc sunt blocuri izolate de mari dimensiuni desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental din partea de sud a Munților Trascăului și în sedimentate în formațiunile cretacice de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă. Ele se găsesc atât pe culmile și versanții suprafeței de nivelare inferioare, cunoscută în Munții Apuseni sub numele de Feneș-Deva, cuprinsă între 500-650 m, cât și în cuprinsul depresiunilor intramontane.

Clima. Temperatura medie anuală este de 9°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4°C, iar cea a lunii iulie este de 16°C. Precipitațiile anuale însumează circa 700 mm, iar vânturile frecvente vin dinspre vest și nord-vest, având caracter de foehn.

Hidrografia. Rezervația este situată pe malul stâng al Pârâului Ighiului, la circa 300 m de firul apei, nefiind influențată de aceasta.

Solurile predominante sunt constituite din soluri brune acide și soluri brune eumezobazice, formate pe fliș cretacic. Pe calcare se întâlnesc rendzine și soluri humico-calcice, ultimele având grosimi de doar câțiva centimetri.

Vegetația din jurul blocului calcaros este alcătuită din pajiști mezofile cu asociații de *Festuca rubra*, cu *Agrostistenuis* și local de *Nardus stricta*, formate în urma defrișării pădurilor de gorun cu cer și gârniță. În fisurile blocurilor calcaroase și pe polițele cu pantă mai redusă s-au înfiripat asociații ierboase pioniere calcicole.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejmuire cu borne, table indicatoare și nici pază. Sarcina de a asigura paza revine Consiliului Local Ighiu.

11. Starea actuală a rezervației este foarte bună, nu apar semne de degradare antropică, blocul calcaros Piatra Poienii fiind ocrotit spontan de localnici ca urmare a aspectului său majestuos.

12. Pericole care amenință rezervația: datorită poziției izolate și a distanței relativ mari față de căile de comunicație, nu se întrevide o posibilă exploatare a calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un traseu turistic pe Valea Ighiului, unde se poate vizita Iezerul Ighiel, Piatra Grohotișului și Platoul Carstic Ciurnena, precum și bisericile din Ighiu și Ighiel.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare în satul Ighiel, cu date esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Ighiu, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale;

-exploatarea materialului din blocurile calcaroase și din grohotișurile situate la baza versanților;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarelor;
- construcția de case de vacanță și cabane;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Piatra Grohotișului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezentată printr-un bloc calcaros, de formă piramidală, înalt de 32 m, constituind cel mai înalt vârf din bazinul inferior al Pârâului Ighielului.

2. Situația administrativă: comuna Ighiu, satul Ighiel.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: stânca propriu-zisă este proprietate de stat, pădurea este administrată de Romsilva (Ocolul Silvic), iar pășunea este domeniu particular.

4. Poziția geografică: în partea de sud-est a Munților Trascăului, pe o culme secundară ce se ramifică spre nord din interfluviul ce separă bazinele pâraielor Ighielului și Ampoitei, pe care îl domină cu peste 100 m; altitudine 1130 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-D-D-2; 1:10000; 46°09'30" lat.N; 23°24'40" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 H și DC 69 din Alba Iulia până în satul Ighiel, de unde se urcă circa 5 km pe un drum de culme până la baza vârfului Piatra Grohotișului.

7. Suprafața și limitele: 0,20 ha, blocul de calcar având dimensiunile de 20m x 10m. Limitele: rezervația propriu-zisă cuprinde numai blocul de calcar, dar zona tampon se extinde pe 200-300 m în jur, incluzând atât pădurea, cât și pășunea din partea de nord și nord-vest, în care nu se vor amplasa construcții și nu se vor exploata calcare.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă o klippă de calcare jurasice sub formă de olistolite ce domină formațiunile sedimentare alcătuite din conglomerate, gresii, argilite (wildflisch) cretace inferioare, puternic erodate.

Relieful. Piatra Grohotișului, împreună cu Piatra Bulzului (25m) și Piatra Măgurii (32m) din vecinătate sunt blocuri izolate de mari dimensiuni, desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental din partea de sud a Munților Trascăului și în sedimentate în formațiunile cretace de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă. Ele se găsesc pe culmile și versanții suprafeței de nivelare mijlocii, cunoscută în Munții Apuseni sub numele de Măguri-Mărișel I (treapta superioară), cuprinsă între 900-1100 m.

Clima. Temperatura medie anuală este de 9°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4°C, iar cea a lunii iulie este de 16°C. Precipitațiile anuale însumează circa 700 mm, iar vânturile frecvente vin dinspre vest și nord-vest, având caracter de foehn.

Hidrografia. Rezervația este situată pe malul drept al pârâului Ighielului, la circa 2 km de firul apei, nefiind influențată de aceasta.

Solurile predominante sunt constituite din soluri brune acide și soluri brune eumezobazice, formate pe fliș cretacic. Pe calcare se întâlnesc rendzine și soluri humico-calcice, ultimele având grosimi doar de câțiva centimetri.

Vegetația din jurul blocului calcaros este alcătuită din pajiști mezofile cu asociații de *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* și local de *Nardus stricta*, formate în urma defrișării pădurilor de gorun cu cer și gârniță. În fisurile blocurilor calcaroase și pe polițele cu pantă mai redusă s-au înfiripat asociații ierboase pioniere calcicole.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejurire cu borne, table indicatoare și nici pază. Sarcina de a asigura paza revine Consiliului Local Ighiu.

11. Starea actuală a rezervației este foarte bună, nu apar semne de degradare antropică, blocul calcaros Piatra Grohotișului fiind ocrotit spontan de localnici, ca urmare a aspectului său majestuos.

12. Pericole care amenință rezervația: datorită poziției izolate și a distanței relativ mari față de căile de comunicație, nu se întrevide o posibilă exploatare a calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un traseu turistic pe Valea Ighielului, unde se poate vizita Iezerul Ighiel, Piatra Poienii și Platoul Carstic Ciumerna, precum și bisericile din Ighiu și Ighiel.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare în satul Ighiel cu date esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Ighiu, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale; -exploatarea materialului din blocurile calcaroase și din grohotișurile situate la baza versanților;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarelor;

-construcția de case de vacanță și cabane;

Piatra Craivei

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; conservă un relief pitoresc, o vegetație de stâncărie caracteristică și urme ale unui sanctuar dacic.

2. Situația administrativă: comuna Cricău, satul Craiva.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: parțial de stat, în administrarea Romsilva (versanții acoperiți cu pădure), și parțial proprietatea Consiliului Local și a unor particulari (poieni folosite ca pășune și teren neproductiv, cu roca la zi).

4. Poziția geografică: rezervația se află în partea de sud-est a Munților Trascăului, pe cumpăna de ape dintre bazinele Gâlzii și Ampoiului; altitudine maximă 1078m, altitudine minimă 900m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-d; 1:25000; 46°12'30^M lat.N, 23°29'55" long.E.

6. Căi de acces: din DN1, Alba Iulia - Teiuș, se urmează DJ107H spre satul Cricău. De aici se merge pe un drum de țară, care urmează pe stânga firul văii Cricăului, apoi pe o potecă care traversează valea și urcă pe versantul opus.

7. Suprafața și limitele: rezervația propriu-zisă are 10 ha și se limitează strict la creasta stâncoasă și versanții adiacenți, lipsiți de vegetație forestieră. Zona tampon are 25ha și cuprinde pădurea și pajiștile care înconjoară această creastă, coborând pe o distanță de 200-300m de la baza stâncilor.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale

Geologia. Calcare mezozoice care apar izolat în acest punct domina nd relieful mai domol dezvoltat pe flișul cretacic din jur (face parte din unitatea individualizată în Munții Trascăului de Popescu Argeșel, 1977, sub numele de unitatea masivelor calcaroase izolate).

Relieful. Creastă calcaroasă proeminentă, cu orientare generală nord-sud, cu versanți abrupti brăzdați de hornuri înguste, care domină versanții cu înclinare medie, dezvoltati în fliș cretacic, acoperiți în partea superioară cu trene de grohotișuri desprinse din creasta stâncoasă. De pe creastă se deschide o panoramă amplă asupra Depresiunii Transilvaniei (Culoarul Mureșului).

Clima cu caracter de adăpost, determinat de poziția pe latura estică a Munților Apuseni se caracterizează prin temperaturi relativ ridicate (media anuală circa 9°C, media lunii iulie 19°C) și ierni blânde. Media anuală a precipitațiilor este de circa 700 mm.

Solurile. În rezervație predomină stâncăriile lipsite de un strat continuu de sol. Pe alocuri apar soluri humico-calcice, scheletice, bogate în carbonați de calciu, evoluând spre rendzine, acolo unde grohotișul calcaros a suferit un proces mai avansat de solificare.

Vegetația. Rezervația se află în etajul pădurilor de fag (*Fagus sylvatica*) care pe suprafețele mai domoale au fost în mare parte înlocuite din vechi timpuri cu pajiști secundare, folosite ca pășuni și pe alocuri sunt puternic ruderalizate. Pe porțiunile în care s-a mai păstrat, pădurea este în general foarte monotonă, lipsită aproape complet de pătură ierbacee. Pe stâncăriile crestei calcaroase cresc plante saxicole tipice ca *Festuca cinerea* ssp. *pallens*, *Saxifraga aizoon*, *Sempervivum* sp. *Dianthus spiculifolius*, *Asplenium trichomanes*, *A. ruta muraria*, *Thymus* sp.; este foarte abundent *Allium flavum*. Prin crăpăturile stâncilor își găsesc adăpost și unele specii arbustive ca *Sorbus graeca*, *Cotoneaster* sp și chiar alunul (*Corylus avellana*) și puieti de carpen (*Carpinus betulus*). Pajiștile secundare din imediata apropiere a porțiunii stâncoase, dezvoltate pe grohotișuri slab solidificate, prezintă unele elemente calcicole ca *Helianthemum nummularium*, *Teucrium chamaedrys*, *Allium flavum*, dar predomină elementele de pajiști relativ xerofile în care dominantă este *Festuca valesiaca*, iar dintre însoțitoare se remarcă *Carlina acaulis* și *Echinops* sp. În porțiunile cu sol bine format, în pajiști domină *Dactylis glomerata*. Prin pajiște apar și exemplare izolate de păducel și măceș, indicând

tendința de refacere a vegetației lemnoase, odată cu scăderea presiunii pastorale care s-a înregistrat recent.

10. Modul de ocrotire: nu este împrejmuțată și nu beneficiază de un regim adecvat de ocrotire; doar pădurea este supravegheată de organele silvice.

11. Starea actuală a rezervației este foarte bună, datorită izolării și accesului dificil. Terenul din jur a fost intens pășunat în trecut, ceea ce a dus la modificări ale covorului vegetal; în prezent se constată însă o oarecare diminuare a presiunii pastorale.

12. Pericole care amenință rezervația: în prezent nu se semnalează pericole iminente, datorită distanței mari față de localități și a poziției izolate.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: deoarece constituie un punct de mare atractivitate, din care se deschide o priveliște foarte frumoasă asupra Depresiunii Transilvaniei, ca și prin semnificația istorică legată de urmele unui sanctuar dacic, Piatra Craivei se încadrează în circuitele de turism montan din Munții Trascăului (traseul Platoul Ciumărna - Poiana Ascunsă - Vârful Sfredelașu - Piatra Craivei și traseul Piatra Craivei - Valea Cricăului - Piatra Bulzului - Valea Gălzii - Valea Cetii - Cabana Râmeț). Pentru sporirea atractivității peisagistice este de dorit ca presiunea antropică să rămână minimă și în zona tampon.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea unei table indicatoare în punctul de acces din care poteca se desprinde din drumul de țară pentru orientarea turiștilor;

-crearea unei zone tampon care să cuprindă pădurea învecinată, în care să nu se execute tăieri rase.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-nu se admit activități antropice.

B. În zona tampon se pot desfășura activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației, inclusiv pășunat moderat și tăieri de igienă.

C. În zona tampon se interzic:

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură;

-aprinderea focului și depozitarea de resturi menajere.

Poienile cu narcise de la Tecsești

---

1. Categoria și importanța rezervației: botanică, conservă o specie ocrotită de mare efect peisagistic, narcisa (*Narcissus stellaris*), numită de localnici rușculiță.

2. Situația administrativă: comuna întregalde, satul Tecsești.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: proprietate particulară (a localnicului Ion Petric), folosită ca livadă.

4. Poziția geografică: rezervația se află în partea centrală a Munților Trascăului, în apropiere de Muntele Piatra Cetii, la altitudinea de 950 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-b; 1:25000; 46°15'55" lat. N; 23°28'45" long. E.

6. Căi de acces: din DN 1 Alba Iulia - Aiud se desprinde între Alba Iulia și Teiuș, la Galda de Jos, DJ 104 K, care însoțește Valea Gălzii. Se urmează acest drum până la Poiana Gălzii. De aici se merge pe un drum de exploatare paralel cu Valea Cetii (care a preluat traseul unui vechi drum de care local) până la sud-vest de satul Tecsești, iar apoi până la rezervație se urcă pe potecă de picior, pe versantul drept al Văii Cetii.

7. Suprafața și limitele: porțiunea în care se mai păstrează în prezent din abundență narcisele ocupă o suprafață foarte mică, circa 1 ha. În prezent, rezervația se întinde până la gardul care separă livada de pășunea comunală, deci nu urmărește o limită fizico-geografică precisă.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia nr. 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale: Geologia: calcar de vârstă jurasică.

Relieful. Este o suprafață slab înclinată, la obârșia unei vâlcele care coboară spre Valea Cetii. Arealul în care se află rezervația corespunde cu o porțiune mai coborâtă a cumpenei de apă dintre Valea Cetii și Valea Gălzii, cuprinsă între vârfuri mai înalte Piatra Cetii (1233 m) spre est și Fulgeriște (1148 m) spre vest. În acest sector, cu toate că și versantul către Valea Cetii este destul de puternic înclinat, versantul opus, către Valea Gălzii, are o înclinare mult mai mare, fiind pe mari porțiuni mărginit chiar de abrupturi stâncoase, ceea ce creează o asimetrie pronunțată a culmii.

Clima prezintă caracter montan, cu media anuală a temperaturii aerului de circa 8°C, se caracterizează prin temperaturi relativ ridicate vara (circa 19°C în luna iulie), datorită poziției în marginea estică a Munților Apuseni, unde se resimt efecte de foehn. În schimb, iernile sunt destul de

reci (temperatura lunii ianuarie fiind de circa -2°C) și cu zăpezi abundente. Media anuală a precipitațiilor este de circa 700 mm.

Solurile. În rezervația sunt soluri rendzinice reavene, cu umiditatea mijlocie, foarte favorabile pentru dezvoltarea narciselor.

Vegetația. Rezervația se află în etajul pădurilor de fag (*Fagus sylvatica*), care însă pe suprafețele mai domoale au fost în mare parte înlocuite din vechi timpuri cu pajiști secundare, folosite ca pășuni. Aceste pajiști sunt alcătuite predominant din graminee mezofile, speciile dominante fiind *Festuca rubra* și *Agrostis tenuis*. În trecut, narcisele erau abundente în toate aceste pajiști, arealul Tecșești-Fulgeriște-Bigla Mare fiind citat în literatura botanică printre cele mai reprezentative areale cu narcise din Munții Apuseni, însă datorită pășunatului excesiv, numărul lor a scăzut foarte mult, în multe sectoare fiind aproape total dispărute.

În prezent, o populație abundentă de narcise se mai întâlnește doar în livada care constituie perimetrul actualei rezervații, unde terenul a fost îngrădit. Aici, în asociație cu *Agrostis tenuis*, alături de narcise apare din abundență și o altă specie ocrotită, bulbucii de munte (*Trollius europaeus*), dar și o serie de specii caracteristice pentru pajiștile montane ca *Dactylis glomerata*, *Anthoxanthum odoratum*, *Poa pratensis*, *Bromus arvensis*, *Trifolium montanum*, *T. pratense*, *T. repens*, *Lotus corniculatus*, *Taraxacum officinale*, *Betonica officinalis*, *Laserpitium latifolium*, *Primula officinalis*, *Veronica chamaedrys*, *Hieracium sp.*, *Colchium autumnale*, *Centaurea austriaca* ș.a. În ultimii ani, se constată însă o scădere a presiunii pastorale și o ușoară tendință de regenerare a narciselor; dacă s-ar extinde regimul de ocrotire, s-ar putea realiza o refacere a acestei asociații de mare efect peisagistic.

10. Modul de ocrotire: este împrejmuțată, făcând parte din gospodăria unui sătean din Tecșești, numit Ion Petric, care se ocupă voluntar de supravegherea ei și de menținerea populației de narcise. Dorința lui ar fi să primească o adeverință în acest sens de la Comisia Monumentelor Naturii a Academiei Române sau chiar de la autoritățile din Alba Iulia.

11. Starea actuală a rezervației este relativ bună, deoarece este ocrotită de proprietarul livezii, totuși, prin faptul că se află în imediata apropiere a casei și terenul este utilizat ca livadă, nu păstrează un aspect specific de vegetație naturală. De aceea, ar fi deosebit de indicată refacerea prin măsuri adecvate de protecție a pajiștilor cu narcise din arealul învecinat, utilizat în prezent ca pășune.

12. Pericole care amenință rezervația: supravegherea populației de narcise este dependentă de menținere actualului mod de folosință. Dacă actualii proprietari, care sunt oameni în vârstă, vor părăsi această locuință izolată și nu se vor lua alte măsuri de protecție, terenul ar putea avea soarta pajiștilor din jur, deci s-ar putea înregistra și aici rărirea sau chiar dispariția narciselor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: pajiștile cu narcise constituie un element de mare atractivitate în peisaj. Poziția este deosebit de favorabilă pentru realizarea unei ocrotiri corespunzătoare și pentru implicarea în activitatea de turism rural și ecologic, deoarece se află într-o zonă cu activitate antropică de slabă intensitate, cu caracter tradițional și cu un peisaj umanizat tipic pentru Munții Apuseni. Totodată, ea se află în imediata apropiere a mai multor obiective ocrotite deosebit de interesante, cum sunt Cheile și Piatra Cetii, Cheile Tecșeștilor, Cheile Gălzii, Cheile Întregalde, Cheile Mănăstirii și Cheile Râmețului.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -crearea unei zone tampon în porțiunea de pajiște învecinată, în care să nu se admită decât un pășunat moderat cu efective mici de animale, sau folosirea ca fâneață, deoarece eliminarea totală de la pășunat ar duce la reinstalarea în timp a vegetației forestiere inițiale, deci tocmai la dispariția elementelor ocrotite.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-schimbarea modului de utilizare, în special efectuarea de culturi agricole sau săpatul în jurul pomilor.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale sau cosit.

C. În zona tampon se interzic: -activitățile industriale, chiar de mică amploare;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -aprinderea focului și depozitarea de resturi menajere; -montarea de panouri publicitare; -depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Întregalde

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, prezintă un relief deosebit de pitoresc, cu numeroase abrupturi, creste ascuțite și turnuri, care conservă totodată numeroase specii rare de plante

(floarea de colț etc).

2. Situația administrativă: comuna Galda de Jos, satul Poiana Gălzii și parțial comuna întregalde, satul Molodești, de care se află însă mult mai aproape.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) și domeniu particular; pădure, izolat pajiști și stâncărie.

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba B33

4. Poziția geografică: în partea central-estică a Munților Trascăului, pe cursul superior al râului Galda; altitudinea maximă 1139 m, altitudinea minimă 500 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-D-3, L-34-71-B-b-4, L-34-71-B-d-1 și L34-71-B-d-2; 1:10000, 46°15'00" lat.N., 23°26'00" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 1 Alba Iulia - Aiud până la Galda de Jos, de unde drumul continuă pe DJ 107K prin satul Modolești (comuna întregalde) până la Mogoș.

7. Suprafața și limitele: 130 ha. În partea de vest rezervația este delimitată de versanții abrupti și de glacisul care coboară din vârful Plaiu (1174 m) la nord și cota 1119 m din apropierea Vârfului Pleșa la sud până în Valea Gălzii, paralel cu Pârâul Șindrileşii ce vine dinspre sud suprapunându-se exact pe limita dintre comunele Galda de Jos și întregalde. Limita estică o constituie fundul a două văi cu apă temporară ce coboară din cele două masive calcaroase Plaiu și Pleșa Caprei. Limitele nordică și sudică sunt date practic de vârful Plaiu și Pleșa Caprei.

Zona Tampon este formată în vest de o fâșie lată de 150-200 m ce coboară din cele două vârfuluri și urmărește două culmi prelungi, cea din sud presărată cu stânci calcaroase. Limita nord-estică se înscrie pe marginea abruptului calcaros ce leagă Vârful Plaiu (1174 m) de Fulgeriștea (1148 m) și se continuă spre est la baza versanților împăduriți ce urmăresc o vâlcea cu apă temporară, care coboară până în Valea Gălzii. Limita sud-vestică urmărește culmea și marginea pădurii ce leagă vârful Pleșa Caprei (1139 m) Pleșa Muncelului (1138 m) Muncel (1171 m) Pietrar (1166 m), suprapunându-se parțial cu limita dintre comunele întregalde și Galda de Jos, iar limita de sud-est o formează culmea Pietrari care coboară domol până în Valea Gălzii. Partea de est a zonei tampon este acoperită aproape în întregime cu păduri ce fac parte din Clasa I de protecție, păduri care nu pot fi exploatate.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969; Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este formată exclusiv pe calcare masive de vârstă jurasic superioară. La vest de ea predomină șisturi argiloase, gresii și conglomerate, iar la est se interpune o fâșie de ofiolite între calcare și masa de șisturi argiloase, gresii și conglomerate. În nord-est și nord-vest calcarele și ofiolitele sunt flancate de conglomerate, gresii, marne și marnocalcare.

Relieful este reprezentat prin cele două masive calcaroase, Plaiu (1174 m) la nord și Pleșa Caprei (1139 m) la sud, resturi ale unui vechi platou în care Valea Gălzii a săpat o cheie deosebit de pitorească. Ca urmare a intensei carstificări, se întâlnește întreaga gamă de forme carstice: versanți abrupti și golași, vârfuluri sub formă de turnuri, creste, ulucuri și peșteri, precum și numeroase acumulări deluvio-colviale sub formă de grohotișuri și blocuri.

Hidrografia. În cuprinsul rezervației predomină circulația subterană, cu excepția râului Galda care străbate Cheile întregalde și colectează Pârâul Șindrileşii, Pârâul Caprei, precum și alte pâraie mai mici. În partea de sud-est, apele sunt adunate de Pârâul Găldița, Pârâul Turcului și Hoanca Paltinului.

Solurile predominante sunt rendzinele cu apariția frecventă a rocii sub formă de creste, abrupturi, grohotișuri și blocuri calcaroase. Pereții calcaroși sunt lipsiți de stratul continuu de sol, iar pe unele polițe sau brâne s-au dezvoltat soluri humico-calcice, foarte subțiri, constituite dintr-o pâslă de rădăcini și resturi organice. Pe rocile necarbonatice s-au format soluri brune acide și brune podzolite.

Vegetația. Versanții moderat și slab înclinați sunt acoperiți cu păduri de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu gorun (*Quercus petraea*), iar pe unele creste apar pinul silvestru (*Pinus silvestris*) și molidul (*Picea abies*). Stratul ierbos al acestor păduri este constituit din: *Festuca rubra*, *Poa nemoralis*, *Chrysanthemum corymbosum*. Versanții golași și însoriți, cu substrat de bolovaniș și pietriș, cu expoziție nord-vestică, sudică și sud-estică sunt acoperiți de pajiști de stâncărie alcătuite predominant din coada iepurelui (*Sesleria rigida*), ovăscior (*Avenastrum decorum*), și o specie de colilie (*Stipa pulcherrima* ssp. *mediteranea*). Local pe versant apar pâlcuri de arbuști: diferite specii de scoruș (*Sorbus dacica*, *S. Aria*, *S. Graeca*), mojdrean (*Fraxinus ornus*), cetină de negi (*Juniperus sabina*), o specie de măceș (*Rosa spinosissima*). Coastele sudice ale Vârfului Plaiu abrupte și golașe sunt lipsite de păduri, fiind acoperite cu specii calcofile care constituie fitocenoze specifice pentru stâncă hi calcaroase. Masivul sudic ce culminează în Vf. Pleșa Caprei constituie partea cea mai interesantă din chei, întrucât pe versantul său nordic vegetează floarea de colț (*Leontopodium alpinum* varietatea *intregaldense*), la una din altitudinile cele mai joase din țară (500-800 m).

10. Modul de ocrotire: Rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, fiind marcată parțial cu

semne pe pietre și copaci, însă lipsesc tablele indicatoare. Paza este asigurată de brigadierul silvic din întregalde, care supraveghează în special pădurea, neacordând o atenție deosebită întregii rezervații.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună, cu tendința de fixare a grohotișurilor mobile. Cu toate acestea, pe alocuri, grohotișurile mărunte sunt folosite sporadic pentru repararea drumului, ele producând reactivarea proceselor de alunecare și prăbușire pe versanți.

12. Pericole care amenință rezervația: exploatarea grohotișurilor pentru întreținerea drumurilor, pășunatul intensiv, tăierea de arbori și lăstari, precum și culegerea abuzivă a florii de colț și construirea de case de vacanță.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația se poate încadra într-un traseu turistic care urmărește Valea Gălzii până la Cabana întregalde, de unde mergând spre sud se intră în Cheile Găldiței și Valea Turcului, iar în localitatea Necrileşti se poate urca pe platoul carstic Ciumerna.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din localitate (comuna întregalde, sat Modolești), care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amenajarea de parcări sau orice altă construcție;

-colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și a copacilor; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8), în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Descrierea limitelor.

Zona strict protejată o constituie cheile propriu-zise cu o lungime de 800 m, la care se adaugă crestele și abrupturile calcaroase, ce se extind în nord până în Vârful Plaiu (1174 m), iar în sud până în vârful cu altitudinea de 1190 m, situat la 600 m nord de Dealul Caprei (1212 m). Ea are o formă ovală, extinzându-se pe direcția NNE-SSV pe o lungime de 2200 m și având o lățime medie de 600 m (800 m în partea de sud și 400 m în partea de nord), ceea ce însumează o suprafață de aproximativ 130 ha.

Limita de est o formează cele două văi seci, prima venind dinspre nord, de sub Vârful Plaiu, iar a doua dinspre sud, de sub Vârful Pleșa Caprei. Ele confluează cu Valea Gălzii în apropierea unei curbe a șoselei spre nord, unde începe de fapt intrarea în chei, marcată prin abrupturi și grohotișuri calcaroase.

Limita de vest urmărește la început, în nord, abruptul calcaros de sub Vârful Plaiu și apoi culmea din apropierea stâncărilor calcaroase, pe care trece dealțul și limita dintre comunele Galda de Jos și întregalde. Ea coboară în Valea Gălzii în dreptul unei curbe ușoare a șoselei și a confluenței cu Valea Șindrileşti ce coboară dinspre sud, punct situat la 400 m est de bifurcația șoselei ce duce la întregalde spre sud-vest și la Dealul Geoagiului spre nord. În continuare, limita urcă spre sud pe firul Văii Șindrileşti până în apropiere de obârșia acesteia, suprapunându-se în continuare cu limita dintre comunele Galda de Jos și întregalde.

Limita de nord o constituie marginea abruptului calcaros de sub Vârful Plaiu (1174 m), în formă de semicerc, cu o deschidere de 300 m, iar limita de sud vârful cu altitudinea de 1119 m și obârșiiile Văii Șindrileşti și a văii situată imediat în avale de aceasta, care formează limita de est a rezervației.

Zona tampon, respectiv zona de protecție a rezervației propriu-zise, este foarte extinsă în partea de est datorită prezenței pădurilor proprietate de stat și a unor abrupturi calcaroase, și mult mai restrânsă în partea de vest, ca urmare a predominării pajiștilor și fânețelor proprietate particulară.

Limita de est începe în punctul unde se termină lunca, iar valea se strâmtează puternic și apar primele stâncării calcaroase pe versanți. Tot aici, la nord de vale, se află limita dintre pajiștile din jurul unui gospodării izolate și pădurile de pe versantul nordic, acestea urmărind firul unei văi cu apă temporară, ce se continuă cu un abrupt calcaros ce urcă până în Vârful Fulgeriștea (1148 m). La sud de Valea Gălzii, limita de est urmărește Culmea Pietrari, complet împădurită, ce urcă până în vârful cu altitudinea de 1168 m, situat la limita pădurii cu pajiștile de pe culmea principală.

Limita de vest începe în locul unde Valea Gălzii se lărgesc iar stâncăriile calcaroase se termină, respectiv la 100 m vest de bifurcația șoselei ce duce la întregalde spre sud-vest și la Dealul Geoagiului spre nord. Tot aici încep primele case ale satului Modolești, iar la sud de vale se află o moară veche de apă. Spre nord limita urmărește o culme largă pe care urcă un drum local, culme ce după circa 1000 m ajunge la marginea abruptului calcaros situat sub Vârful Plaiu. La sud de Valea Gălzii, limita urcă pe Valea Rece, în mare parte despădurită până la obârșie, de unde intră în pădure, trecând pe culmea din stânga. După circa 1000 m ajunge în poiana din jurul Vârfului Pleșa Caprei (1139 m), unde urmărește limita dintre pădurea de foioase, ce coboară spre nord-est în Valea Gălzii și pajiștile și fânețele de pe culme, până în Vârful Muncel (1171 m).

Limita nordică o formează abruptul calcaros cuprins între Vârful Plaiu (1174 m) și Fulgeriștea (1148 m), ce separă pajiștile de pe platoul calcaros situat la 1050-1100 m de pădurile ce acoperă versanții sudici sau de stâncăriile calcaroase lipsite de vegetație.

Limita sudică urmărește marginea pădurii cuprinsă între Vârful Muncel (1171 m) și Pietrari (1168 m), limita care separă comuna Galda de Jos de comuna Întregalde.

Cheile Văii Cetii

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, reprezintă un peisaj spectaculos modelat în calcare ce conservă unele dintre cele mai tipice marmite torențiale numite „Băile Romane”. Ea conservă și o serie de plante rare.

2. Situația administrativă: comuna Galda de Jos, satul Cetea.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic și Consiliul Local) și domeniu particular - pădure, stâncării și pășune slab productivă.

4. Poziția geografică: Cheile Cetii sunt situate în partea estică a Munților Trascăului, pe cursul mijlociu al Văii Cetea, afluent stânga al Pârâului Galda; altitudine maximă 680 m, altitudine minimă 490 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-72-A-C-1; 1:10000; 46°15'00" lat.N; 23°30'45" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 K până în satul Cetea, iar apoi pe drum de căruță până în chei.

7. Suprafața și limitele: 20 ha, din care 10 ha rezervația propriu-zisă și 10 ha zona tampon. Limita nordică a rezervației este trasată în lungul drumului de care (fost drum județean) ce leagă Cetea de Tecsești, iar cea nordică pe interfluviul ce coboară din Piatra Corbului în Valea Cetii. În est, limita este trasată de contactul stâncăriilor din versantul stâng al văii. Limita sudică, cu un traseu mai sinuos, străbate pădurea ce acoperă pantele sudice ale zonei calcaroase.

Zona tampon o constituie o fâșie lată de circa 75-200 m, ce înconjoară zona strict protejată și cuprinde în cea mai mare parte pădurea ce acoperă versantul drept al Văii Cetii și zona cu pășuni slab productive și arboret din jurul calcarelor (din versantul stâng al văii).

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Cetii sunt săpate în calcare tithonice și au o origine epigenetică, în sensul că, după ce a secționat flișul, apa râului a intersectat un olistolit pe care nu l-a ocolit, ci l-a fereștruit, dând naștere acestor chei adâncite și înguste.

Relieful este reprezentat de olistolitul imens ce ocupă o poziție centrală (având cota maximă 605 m), apoi de versantul sudic, abrupt (modelat tot în calcare) al culmii desprinse din Dealul Culacul spre S-SE și de interfluviul cu aspect parțial de creastă desprins spre nord-est din Piatra Corbului (680m). Relieful calcaros include creste, ace, turnuri, colți, hornuri, mase de grohotiș mobile. Pe abrupturi predomină guri de peșteri fosile. În cheile cu pereți înalți de 80-100 m, lățimile ajung doar la 1-2 m. Meandrate, adânc încrustate, cu numeroase rupturi de pantă, cheile adăpostesc printre cele mai tipice forme de eroziune (marmite torențiale tipice), prezente de altfel și pe pereții laterali. Cascadele din chei sunt printre cele mai spectaculoase, prezentând înălțimi de 4-8 m.

Clima este în general continental moderată, cu influențe datorate altitudinilor relativ joase la

care se află rezervația. Temperatura medie anuală oscilează între 6-7°C, temperatura medie a lunii iulie între 16-18°C, iar cea a lunii ianuarie -4°C. Amplitudinea medie anuală atinge 18-20°C. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 700-800 mm.

Hidrografia. Axa hidrografică principală este râul Cetea, cel care colectează apele din spatele zonei calcaroase printr-o serie de afluenți temporari sau permanenți, cât și circulația subterană.

Solurile predominante sunt rendzinele, cu apariția frecventă la zi a rocilor, grohotișurilor și stâncăriilor. Pe rocile din jur sunt semnalate solurile brune acide, litosolurile și solurile brune podzolite.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*), în amestec cu gorun (*Quercus petraea*), larice, mesteacăn, pin (cultivat). Stratul ierbos este constituit din *Poa nemoralis* și *Festuca rubra*. Subarboretul este reprezentat de *Sorbus dacica*, *Fraxinus ornus*, *Juniperus sabina*, *Rosa spinosissima*. Dintre plantele ocrotite menționăm: floarea de colț (*Leontopodium alpinum*).

10. Modul de ocrotire: suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună. Cheile și stâncăriile din jur sunt greu accesibile. Circulația turistică este moderată, dar localnicii folosesc cheia pentru a trece de la Cetea spre Tecsești. Actualmente folosesc blocurile de calcar din trenele de grohotiș pentru construcții și piatră de var.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin pășunat, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, exploatarea calcarelor, neîntreținerea drumului Cetea-Tecsești (fost județean).

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: Cheile Cetii constituie un obiectiv pitoresc în peisajul (dominat de calcare) al Munților Trascăului. Prin chei se trece în bazinul superior al Cetii, înspre Răicani, Tecsești și Piatra Cetii (renumite pentru narcisele ocrotite), acolo unde au loc și sărbători folclorice.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-efectuarea de săpături și de exploatare de calcar în cariere;

-colectarea platelor ocrotite și tăierea arborilor;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic: -exploatarea calcarului și altor materiale de construcție; -construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Găldiței și Turcului

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, cu un relief interesant și pitoresc de creste, țâncuri și abrupturi sculptate în calcar, formată din două subunități: Cheile Găldiței și Cheile Turcului.

2. Situația administrativă: comuna întregalde, satul întregalde; rezervația situându-se la marginea de sud a localității.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, aflat în administrația Romsilva (Ocolul Silvic), în cea mai mare parte, ca pădure și stâncărie; domeniu particular - pașiști (pășune și fâneață) și o parte de pădure.

4. Poziția geografică: în partea central-sudică a Munților Trascăului (Culmea Bedeleului), în bazinul Râului Galda pe afluentul său Găldița; altitudinea maximă 1000 m; altitudinea minimă 640 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-d-1; 1:10000; 46°14'15" lat.N; 23°25'30" long.E.

6. Căi de acces: din DN 1 (E15 A) Alba Iulia-Aiud se merge pe DJ 107, în cea mai mare parte modernizat, prin Galda de Jos - Galda de Sus - Modolești până la întregalde. În continuare, un drum comunal trece pe Găldița prin Cheile Găldiței și pe la marginea de vest a Cheilor Turcului.

7. Suprafața și limitele: rezervația Cheile Găldiței are o suprafață de 14 ha, la care se adaugă

zona tampon de 32 ha, în total 46 ha; rezervația Cheile Turcului are o suprafață de 15 ha, la care se adaugă zona tampon de 123 ha, în total 138 ha. Suprafața totală a ambelor rezervații este de 184 ha.

Limitele:

Cheile Găldiței sunt delimitate la nord-vest de liziera unei mici pădurici de foioase, ce coboară într-o vâlcea calcaroasă cu obârșia într-un mic platou carstic, cu înălțimea de 800 m. Spre vest limita urmărește peretele abrupt de la marginea de est a platoului și coboară până în albia Găldiței, pe care o va urma avale pe aproximativ 200 m, până la gura Pârâului Drogului. Aici trece pe dreapta, urcă pe marginea abruptului până în vârful Colțul Găldiței (762 m), de unde se îndreaptă spre nord-vest spre a ajunge în albia Pârâului Găldiței, pe care o va urmări din dreptul Pârâului Turcului, pe stânga văii, pe circa 250 m.

Zona tampon se extinde foarte mult spre sud-est, urmărind limita bazinelor a două pâraie între care unul este Valea Drogului, ajungând în extremitatea sudică până în Vârful Drogului (1177 m). Limita de nord-vest trece pe la marginea unei pădurici de foioase ce coboară într-o vâlcea.

Cheile Turcului. Limita de nord se menține pe dreapta Găldiței, circa 600 m, în lungul crestei calcaroase până aproape de obârșia unui ogaș afluent al Pârâului Turcului. În continuare se îndreaptă spre sud, pe acest ogaș, până în albia pârâului colector, trece pe stânga spre a ajunge la cota 762 m, unde întâlnește limita Cheilor Găldiței. De aici până în albia Găldiței cele două rezervații au limita comună.

Zona tampon. Limita de vest este comună cu cea a Cheilor Găldiței până aproape de Vârful Drogului (1177 m). De aici ocolește la sud obârșia pâraielor Boca și Turcului, în cea mai mare parte împădurite, până la cota 1092 m, de unde urmărește spre nord limita dintre comunele întregalde și Cricău, trece apoi pe un drum situat sub culmea Piciorul Plăiețului (1119 m), spre a ajunge pe o creastă calcaroasă (1135 m). În continuare, tot spre nord, limita urmărește cu aproximație marginea pădurii, trece pe lângă vârful Piatra Muncelului (1136 m) și La Pripor (1151 m), lăsând spre est și sud-est terenurile cu fânețe și pășuni și, ținând cumpăna de ape, ajunge în vârful Dealul Caprei (1211 m). Din acest vârf, ce domină atât Cheile Turcului, cât și Cheile întregalde, se separă bazinul Pârâului Turcului la sud, de cel al Pârâului Caprei la nord, limita coborând pe culme până în albia Găldiței.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. În cea mai mare parte, rezervația este formată pe calcare de vârstă jurasică, dispuse într-o bandă cu lățime de la 1 -1,5 km, orientată nord-nord-est, sud-sud-vest. La vest, în lungul unei linii de încălecare, se dezvoltă formațiuni sedimentare baremian-apțiene (cretacic inferior), iar la est o fâșie de calcare jurasice. Zona tampon a rezervației Cheile Turcului se desfășoară mai mult pe ofiolite.

Relieful. Ambele chei sunt sculptate în calcare și ofiolite, astfel că formele de relief sunt caracteristice acestor roci: chei în lungul apelor cu versanți abrupti, verticali și în trepte, țancuri, vârfuri sub formă de stog, piramide sau turnuri, creste și stânci izolate proeminente. Prin carstificare, în masa de calcare s-au format goluri de dimensiuni și forme foarte variate. La marginea de vest, de sud (În jurul Vârfului Drogului, 1177 m), de sud-vest (Piciorul Plăiețului, 1119 m) și nord-vest (Dealul Caprei, 1212 m) se păstrează resturi dintr-un vechi platou calcaros, sub formă de culmi largi, pe alocuri aproape netede, în care au fost sculptate cheile.

Hidrografia. Prin golurile carstice există o circulație subterană, dar scurgerea superficială este bine organizată, în foarte mare măsură sub influența ofiolitelor. În bazinul Pârâului Turcului, rețeaua de suprafață este formată din 3-4 văi cu scurgere temporară, cea mai importantă fiind Hoanca Paltinului, care se adună în colectorul cu curs permanent. În Cheile Găldiței nu sunt pierderi de apă, cele două pâraie având totuși scurgere temporară din cauza dimensiunii reduse a bazinelor de recepție.

Solurile. Pe calcare s-au format rendzine, dar sunt suprafețe pe abrupturi, creste, stâncării relativ întinse, lipsite de acumulări de sol. Pe suprafețele cu înclinare mică apar soluri humico-calcice, groase de doar câțiva centimetri.

Vegetația. Ambele rezervații se află în domeniul pădurilor de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu gorun (*Quercus petraea*), dar acestea sunt foarte mult peticite (cu aproximație în proporție de 25%), fie ca urmare a prezenței formelor de relief calcaroase, lipsite de sol și vegetație, fie ca urmare a acțiunii antropice de defrișare, formare și întreținere a pajiștilor secundare ca pășune sau fâneță, constituite din *Festuca rubra* etc. Pe unii versanți golași se găsesc pajiști de stâncărie, iar local apar pâlcuri de arbuști (scoruș, măceș, mojdrean).

10. Modul de ocrotire: rezervațiile sunt incluse în rețeaua forestieră, dar fără a fi marcate și supravegheate ca atare. Paza revine organelor silvice, chiar dacă o mare parte din suprafață este lipsită de vegetație forestieră. Accesibilitatea redusă din Cheile Turcului asigură acestora o protecție mai bună, dar existența drumului prin Cheile Găldiței impune sporirea măsurilor de protecție din partea autorităților locale, respectiv a Consiliului Local.

11. Starea actuală a rezervației este bună și, cu toate că circulația este destul de intensă, nu au apărut procese cu evoluție spre degradarea mediului natural. Sunt de semnalat procese incipiente datorate exploatării terenurilor aflate în condiții de ușoară instabilitate.

12. Pericolele care amenință rezervația pot avea trei cauze principale:

- exploatarea pietrei pentru construcții și întreținerea drumurilor;
- defrișarea suprafețelor cu declivitate accentuată, cu pătură subțire de sol și cu grohotișuri insuficient stabilizate;
- exploatarea excesivă a pajiștilor și intensificarea circulației.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervațiile pot fi incluse în traseele turistice din partea sud-vestică a Munților Trascăului, în imediata lor vecinătate întâlnindu-se importante obiective, între care se remarcă Piatra Cetii, Cheile Tecșeștilor, Cheile întregalde, Platoul Carstic Ciurnena, Iezerul Ighielului etc, precum și Cabana întregalde.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna întregalde, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

- efectuarea de săpături și de exploatări de materiale în cariere;
- colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și a copacilor;
- pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice;
- aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;
- practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;
- se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8)', în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Piatra Cetii

---

1. Categoria și importanța rezervației: peisagistică (complexă), constituită dintr-un relief pitoresc, în cea mai mare parte reprezentat de creste, abrupturi, țancuri și stâncării (partea sudică), parțial de versanți rezezi acoperiți cu vegetație forestieră. Se remarcă printr-o mare diversitate floristică, adăpostind o serie de endemisme și plante aflate pe lista roșie a plantelor superioare din România ca specii care necesită ocrotire.

2. Situația administrativă: comuna Galda de Jos, satul Răicani, la hotarul de nord al comunelor întregalde și Stremț.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, aflată în administrația Romsilva (Ocolul Silvic), în cea mai mare parte, ca teren forestier, de pajiști și stâncărie, și parțial domeniu privat pentru fânețe și pășuni.

4. Poziția geografică: în partea de vest a Munților Trascăului, între văile pâraielor Cetii (la nord) și Galdei (la sud); altitudinea maximă 1233 m în Piatra Cetii; altitudinea minimă 550 m în Pârâul Cailor din latura de sud.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-b; 1:25000; L-34-71-B-b-4; 1:10000; 46°16'00" lat.N; 23°29'00" long.E.

6. Căi de acces: din DN 1 Alba Iulia Aiud, pe drumul județean Galda de Jos Benic (10 km), în lungul Pârâului Gălzii. De la Benic, pe drumul de exploatare de pe Valea Cetii până amunte de Cheile

Tecșeștilor. O altă cale de acces (mai dificilă): în continuare de la Benic pe drumul de pe valea Pârâului Gălzii, până amunte de Poiana Gălzii.

7. Suprafața și limitele: 80 ha. În cea mai mare parte limitele corespund cu baza abruptului calcaros care delimitează creasta principală. Către Pârâul Cetii, limita de nord se menține în lungul curbei de 1000 m care ocolește vârful Piatra Cetii ca un arc de cerc de 180°. În latura de vest, de la obârșia unei vâlcele orientată sud-nord, limita corespunde cu marginea pădurii până la obârșiile Pârâului Porcarilor. Ajunge în bazinul Pârâului Porcarilor și ocolește pe la sud abruptul calcaros. De la obârșia Pârâului Cailor se îndreaptă spre nord-est, urmărind cu aproximație marginea pădurii până în extremitatea estică a abruptului, de unde se continuă spre nord, prin pădure pe la înălțimea de 1000 m.

În jumătatea nordică, zona tampon este reprezentată de o fâșie de 150-200 m, delimitată de drumul dintre Tecșești și Răicani și marginea pădurii dinspre pajiștile Tecșeștilor și Răicanilor. De la obârșia Pârâului Porcarilor se lărgește până la 250-300 m până în valea Pârâului Cailor pe care o urmărește aproximativ 500 m. Trece spre est până în Valea Doștinei pe care se menține până la obârșie în Dealul Răicanilor. Zona tampon este acoperită în cea mai mare parte de pădure de fag cu carpen. Pajiștile (fânețe și pășune) sunt mai extinse pe latura sudică.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea nr. 20 a Consiliului Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este formată pe calcare masive de vârstă jurasică (jurasic j superior), asociate în latura de est cu sisturi argiloase neocomiene (cretacic inferior). Acestea sunt înconjurată de formațiuni cu litologie foarte variată (conglomerate, gresii, marne), mult mai friabilă, din cretacicul superior.

Relieful. O înălțime calcaroasă, proeminentă și izolată, înălțată până la 1233 m, cu aproximativ 200 m deasupra culmilor netezite din jur. Este alungită pe direcția nord-est sudvest și are aspectul unei creste formată din trei segmente: Piatra Cetii, La Călugări și Piatra înaltă, cu versanți abrupti, prăpăstioși, cu țancuri și hornuri. Jumătatea nordică are versanții mai puțin abrupti și sunt acoperiți de pădure până în partea superioară.

Hidrografia. Ca înălțime proeminentă încadrată de pâraiele Cetii (la nord) și Galdei (la sud) nu are o rețea hidrografică proprie. Numai pe laturile de est și de vest se află obârșiile Doștinei și, respectiv, pâraielor Porcarilor și Cailor cu scurgere temporară.

Solurile. Creasta și abrupturile calcaroase sunt, în general, lipsite de pătură de sol. Numai în petice reduse apar rendzine formate pe calcare, iar pe polițe și trepte cu suprafață foarte limitată și la baza abrupturilor sunt condiții pentru formarea solurilor humico-calceice. În jurul masivului calcaros, pe formațiunile cretacice necarbonatice s-au format soluri acide și brune podzolite.

Vegetația. Versanții din jurul Pietrii Cetii sunt acoperiți cu pădure de fag (*Fagus sylvatica*) în care apar și exemplare de carpen (*Carpinus betulus*). În partea nordică a Pietrii Cetii, prin lipsa abrupturilor și a grohotișurilor calcaroase, pădurea de fag reușește să înainteze până aproape de vârf. Pe versanții abrupti și a acumulării de grohotiș se găsesc petice de pajiști de stâncărie alcătuite predominant din coada iepurelui (*Sesleria rigida*, *S. Heufleriana*), păiuș (*Festuca rupicola*, *F. Cinerea* ssp. *pallens*) și ovăscior (*Helictotrichon decorum*), specie endemică pentru Carpații Românești, sporadic *Koeleria macrantha* var. *rigidula*. Caracterul relativ termofil al covorului vegetal este marcat și de prezența unor specii de colilie (*Stipa lessingiana*, *S. Pulcherrima*). Pe alocuri se întâlnesc exemplare de mojdrean (*Fraxinus ornus*), dârmox (*Viburnum lantana*), cetină de negi (*Juniperus sabina*), diferite specii de scoruș (*Scorush dacica*, *Sorbus graeca*) și de măceș (*Rosa canina*, *Rosa spinosissima*). Se întâlnesc și o serie de plante din familia *Orchidaceae*, prin care se remarcă papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), specie ocrotită ca monument al naturii, *Orchis sambucina*, *O. Maculata* ssp. *elodes* var. *schurii* și ssp. *maculata* var. *transsilvanica*, *Herminium monorchis*. Alte specii de mare interes sub aspect fitogeografic sunt *Delphinium simonkaianum*, *Euphorbia lingula* var. *dacică*, *Iris aphylla*, *I. Graminea* var. *pseudocyperus*, *Centaurea reichenbachiioides*, *Seseli rigidum*, *Aconitum moldavicum*, *A. anthora*, *Dictamnus albus*, *Alyssum saxatile*, *Scrophularia lasiocaulis*. Sporadic se întâlnește și floarea de colț (*Leontopodium alpinum*). **Vegetația** ierboasă, mai ales în zona tampon, este folosită ca pășune și suportă consecințele unei astfel de utilizări.

10. Modul de ocrotire: Prin poziție și grad de accesibilitate redus, rezervația este în mare măsură ferită de acțiunile antropice necontrolate. Este inclusă în suprafața forestieră aflată sub îngrijirea Ocolului Silvic. Nu este marcată, lipsește orice indicator de ocrotire și nu i se acordă atenția cuvenită pentru o arie ocrotită.

11. Starea actuală a rezervației este bună și nu sunt indicii de manifestare a unor procese de degradare.

12. Pericole care amenință rezervația: dacă pădurea inclusă în aria de ocrotire va fi întreținută ca atare, nu există pericole de degradare. Numai exploatarea acesteia, chiar numai din zona tampon,

poate aduce prejudicii.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația poate fi inclusă în traseele turistice de pe văile Pârâului Cetii (împreună cu Cheile Tecșeștilor) și Pârâului Gălzii.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea rezervația;

-efectuarea unui marcaj turistic pornind din cele două văi de la nord și de la sud care încadrează rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

- efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere;
- pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice;
- aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;
- practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Bulzul Gălzii

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezentată printr-un bloc calcaros, în formă de creastă ascuțită, cu înălțimea de 71 m, ce domină satul Poiana Gălzii, situat pe cursul mijlociu al râului Galda.

2. Situația administrativă: comuna Galda de Jos, satul Poiana Gălzii.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: stânca propriu-zisă este proprietate de stat, pădurea este administrată de Romsilva (Ocolul Silvic), iar pășunea este domeniu particular.

4. Poziția geografică: în partea de sud-est a Munților Trascăului, pe interfluviul dintre Râul Galda la nord și Pârâul Tibru la sud; altitudinea 941 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-72-A-C-1; 1:10000; 46°14'10" lat.N;23°30'10" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 K din Alba Iulia 22 km până în satul Poiana Gălzii, de unde o potecă urcă încă circa 2 km pe Valea Bulzului până la Vârful Piatra Bulzului.

7. Suprafața și limitele: 0,12 ha, culmea de calcar având lungimea de 200 m și lățimea de 60 m.

Limitele: rezervația propriu-zisă cuprinde numai blocul de calcar, dar zona tampon se extinde pe 200-300 m înjur, incluzând atât pădurea, cât și pășunea din partea de nord și nord-vest, în care nu se vor amplasa și nu se vor exploata calcare.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Reprezintă o klippă de calcare jurasice sub formă de olistolite ce domină formațiunile sedimentare alcătuite din conglomerate, gresii, argilite (wildflisch) cretacice inferioare, puternic erodate.

Relieful. Piatra Bulzului, împreună cu Piatra Grohotișului, Piatra Măgurii etc din apropiere sunt blocuri izolate de mari dimensiuni desprinse dintr-o faleză calcaroasă, alunecate pe taluzul continental din partea de sud a Munților Trascăului și însedimentate în formațiunile cretacice de fliș, detașându-se în relief prin eroziune selectivă. Acestea se găsesc pe culmile și versanții suprafeței de nivelare mijlocii, cunoscută în Apuseni sub numele de Măguri-Mărișel I (treapta superioară), cuprinsă între 900-1100 m.

Clima. Temperatura medie anuală este de 9°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4°C, iar cea a lunii iulie este de 16°C. Precipitațiile anuale însumează circa 700 mm, iar vânturile

frecvente vin dinspre vest și nord-vest, având caracter de foehn.

Hidrografia. Rezervația este situată pe malul drept al Râului Galda, la circa 2 km de firul apei, nefiind influențată de acesta.

Solurile predominante sunt constituite de soluri brune acide și soluri brune eumezobazice, formate pe fliș cretacic. Pe calcare se întâlnesc rendzine și soluri humico-calcice de câțiva centimetri.

Vegetația din jurul blocului calcaros este alcătuită din pajiști mezofile cu asociații de *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* și local de *Nardus stricta*, formate în urma defrișării pădurilor de gorun cu cer și gârniță. În fisurile blocurilor calcaroase și pe polițele cu pantă mai redusă s-au înfiripat asociații ierboase pioniere calcicole.

10. Modul de ocrotire: nu există împrejmuire cu borne, table indicatoare și nici pază. Sarcina de a asigura paza revine Consiliului Local Galda de Jos.

11. Starea actuală a rezervației este foarte bună, nu apar semne de degradare antropică, blocul calcaros Bulzul Gâlzii (Piatra Bulzului) fiind ocrotit spontan de localnici, ca urmare a aspectului său majestuos.

12. Pericole care amenință rezervația: datorită poziției izolate și a distanței relativ mari față de căile de comunicație, nu se întrevide o posibilă exploatare a calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: prin pitorescul ei, rezervația se poate încadra într-un circuit turistic care ar urmări Valea Gâlzii, în lungul căreia se întâlnesc numeroase obiective naturale și antropice, între care se remarcă Cheile Gâlzii, Cheile întregalde, Cheile Găldiței și Cheile Turcului, Piatra Cetii și Piatra Craivii, bisericile declarate monumente istorice din Galda de Jos, Galda de Sus și întregalde, ruinele sanctuarului dacic Apoulon de la Piatra Craivii etc.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare în satul Poiana Gâlzii cu date esențiale asupra rezervației și amplasarea câtorva borne în jurul perimetrului strict protejat;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Galda de Jos, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-recoltarea de eșantioane, roci și alte materiale;

-exploatarea materialului din blocurile calcaroase și din grohotișurile situate la baza versanților;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarelor;

-construcția de case de vacanță și cabane;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Gâlzii

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, reprezintă un peisaj spectaculos modelat în calcare care adăpostește un număr important de specii de plante calcofile.

2. Situația administrativă: comuna Galda de Jos, Galda de Sus.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) pădure, stâncării și pășune slab productivă.

4. Poziția geografică: Cheile Gâlzii sunt situate în partea estică a Munților Trascăului, pe cursul inferior al Gâlzii (între localitățile Poiana Gâlzii și Galda de Sus); altitudine maximă 500 m, altitudine minimă 370 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-72-A-C-1; 1:10000; 46°14'10" lat.N; 23°32'20" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 K modernizat Galda de Jos - întregalde ce trece prin chei.

7. Suprafața și limitele: 20 ha (din care 8 ha rezervația propriu-zisă și 12 ha zona tampon). Limita de nord-vest pornește din marginea satului Poiana Gâlzii, urcă în versantul stâng al văii pe marginea stâncării și urmărește limita abruptului (până la circa 500 m altitudine), după care coboară tot pe marginea calcarului golit de vegetație în zona din aval a cheilor. Limita de sud traversează apa Gâlzii și urcă până pe marginea stâncăriilor din versantul drept, menținându-se la circa 450 m. Spre

vest, ea coboară în zona din amonte a cheilor, la nord de Valea Merii. Zona tampon include pădurea din jur, având lățimi de 100-250m.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile sunt săpate în calcare jurasice, de fapt un olostolit din versantul vestic al Vârfului Gălzii (743m).

Relieful modelat în calcare este deosebit de spectaculos. Coroziunea și eroziunea, alterarea și dezagregarea au creat forme interesante de relief, mai ales în versantul stâng al văii. Putem întâlni astfel turnuri, ace, colți, stâlpi, grupate pe porțiuni de veritabile creste, hornuri, mase de grohotișuri, nișe, surplombe, polițe structurale, lapiezuri etc. Pereții verticali ai Cheilor Gălzii se apropie foarte mult înspre avale, ajungând la o lățime de doar 4 m.

Clima este influențată de circulația maselor oceanice și este caracterizată prin temperaturi medii anuale de 8-9°C, temperatura medie a lunii iulie între 19-21°C, iar cea a lunii ianuarie-3. ..-4°C. Precipitațiile anuale sunt cuprinse între 650-700 mm.

Hidrografia. Colectorul principal este Râul Galda, afluent pe dreapta al Mureșului. El străbate rezervația, primind în amunte de chei Pârâul Verii (dreapta).

Solurile predominante sunt rendzinele, alături de care apar soluri humico-calcice pe unele brâne și polițe, precum și roca la zi.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*) cu gorun (*Quercus petraea*), în amestec cu alte specii de foioase. Stratul ierbos este constituit din *Poa nemoralis* și *Sedum maximum*, *Silene viridiflora* etc. Pe stâncăriile calcaroase apare floarea de colț (*Leontopodium alpinum*).

10. Modul de ocrotire: suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună. Prin ea trece un drum județean asfaltat, iar în partea de nord a cheilor, pe versantul stâng, a funcționat o carieră (azi închisă, însă urmele au rămas).

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin suprapășunat, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, construirea de case de vacanță, exploatarea calcarelor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: Cheile Gălzii sunt o poartă de intrare în paradisul formelor calcaroase deosebit de atractive din punct de vedere turistic din bazinul superior al Gălzii, și anume: Cheile întregalde, Cheile Gălziței și Cheile Turcului, la care se adaugă cele din bazinul Cetii: Cheile Cetii, Cheile Tecșeștilor, Piatra Cetii etc.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatari de calcar în cariere; -colectarea plantelor ocrotite și tăierea arborilor;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tabelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate;

-amenajarea de parcări sau amplasarea oricărui tip de construcții.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic: -exploatarea calcarului și altor materiale de construcție; -construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Tecșeștilor (Runcului)

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, peisagistică cu relief specific format pe calcare, dar în mare măsură acoperit de vegetație.

2. Situația administrativă: comuna Stremț, satul Fața Pietrii și parțial comuna Galda de Jos, satul Răicani (numai porțiunea de la sud de valea Pârâului Cetii).

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, aflată în administrația Romsilva (Ocolul Silvic), în cea mai mare parte ca teren forestier, de pășiți și stâncărie.

4. Poziția geografică: în partea de est a Munților Trascăului, de o parte și de alta a Pârâului Cetii; altitudinea maximă 1153 m în Dealul Runcului; altitudinea minimă 775 m în albia Pârâului Cetii din Chei.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-D și L-34-72-A-a; 1:25000; L-34-71-B-b-4 și L-34-72-A-a-3; 1:10000; 46°16'30"lat.N;23°29'30"long.E.

6. Căi de acces: din DN 1 Alba Iulia - Aiud, pe DJ Galda de Jos - Benic (10 km), în lungul Pârâului Gâlzii și în continuare pe drumul de exploatare de pe valea Pârâului Cetii.

7. Suprafața și limitele: 32 ha, cuprinzând cheile străbătute de Pârâul Cetii și înălțimea calcaroasă Dealul Runcului dezvoltată pe stânga văii. Limita vestică, la nord de Valea Cetii, se suprapune cu limita dintre comunele Stremț și Întregalde situată la baza abruptului. După aproximativ 200 m se desprinde de limita de comună și urmărește spre nord-est baza abruptului și marginea pădurii până în Vârful Runcu (1153 m). De aici se îndreaptă spre sud-est, apoi spre sud și sud-vest menținându-se tot la baza abruptului calcaros. Limita de sud se află în lungul drumului dintre Răicani și Tecșești, pe care se află limita de nord a rezervației Pietra Cetii. Din acest drum până în firul văii, limita se menține pe marginea pădurii.

Zona tampon se extinde numai la nord de chei și în laturile de vest și de nord limita acesteia corespunde cu limita dintre comunele Stremț și Întregalde. Din șaua dintre Dealul Runcului și Vârful Prisecii (1150 m) se continuă în lungul unei vâlcele de la obârșia Pârâului Răchite și, urmărind marginea pădurii și drumul către satul Răchite, se îndreaptă spre sud spre a ajunge în albia Pârâului Cetii.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile sunt tăiate în calcare masive de vârstă jurasică (jurasic superior), constituite într-o bandă orientată pe direcția nord-est sud-vest, aflată în raporturi tectonice anormale (reprezentând o digitație) cu formațiunile mai tinere aparținând cretacului. Acestea sunt formate predominant din marne, gresii și conglomerate, roci mult mai puțin rezistente la eroziune.

Relieful. Cheile s-au format prin tăierea transversală a fâșiei de calcare și au un caracter asimetric, cu versantul nordic un abrupt pronunțat și prăpăstios, iar cel sudic cu înclinare accentuată și acoperit de pădure. Abruptul nordic se continuă pe circa 0,7 km cu un relief de creste, țăncuri și stâncării, lipsit de vegetație arborescentă, care a fost inclus în aria de protecție. De fapt, acest relief pitoresc deține atributele necesare pentru a constitui obiectul unei rezervații, mai mult decât Cheile Tecșeștilor luate separat.

Hidrografia. Pârâul Cetii a tăiat bara de calcar în care a sculptat cheile pe o lungime de 300 m, la altitudinea de 795-780 m, având o pantă medie de 5%. Celelalte organisme hidrografice, toate cu regim temporar, sunt periferice masivului calcaros al Runcului.

Solurile. Relieful calcaros de la nord de chei este golaș, numai cu petice izolate și subțiri de sol, predominant rendzine și soluri humico-calcice. Pe versantul sudic, pătura de sol este continuă și este reprezentată tot de soluri humico-calcice.

Vegetația. Versantul sudic al cheilor și versanții de vest, nord și nord-est ai Dealului Runcului sunt acoperiți cu pădure de fag (*Fagus sylvatica*), în care apar și exemplare de carpen (*Carpinus betulus*). Dacă pe versantul sudic pădurea este compactă, protejând pantele mai accentuate, pe versanții de la nord apar areale runcuite cu pășiți secundare. Pe versanții creștelor calcaroase se găsesc pășiți de stâncărie. Pășiștile din zona tampon sunt folosite ca pășune și fâneață.

10. Modul de ocrotire: gradul de accesibilitate relativ redus a ferit în mare măsură rezervația de acțiuni antropice declanșatoare de procese de degradare. Este inclusă în suprafața forestieră aflată în îngrijirea Ocolului Silvic.

Construirea drumului forestier prin chei nu a afectat condițiile locale ale mediului natural, dar întreținerea lui cu preluarea materialelor necesare din cadrul cheilor poate afecta integritatea rezervației. Rezervația nu este marcată și lipsesc indicatoarele de ocrotire.

11. Starea actuală a rezervației este bună. Nu se sesizează procese care pot duce la fenomene de degradare.

12. Pericole care amenință rezervația: întreținerea drumului cu utilizarea materialului necesar din cuprinsul cheilor poate afecta starea actuală a cheilor. Exploatarea pădurii chiar numai din zona tampon poate genera procese de denudare și modificări defavorabile calității mediului.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația este inclusă în traseul turistic de pe Pârâul Cetii.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatări de calcar în cariere; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Râmețului

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; reprezintă un peisaj pitoresc și foarte puțin modificat de către om, înscris în calcare, care conservă o serie de plante rare, printre care numeroase monumente ale naturii.

2. Situația administrativă: Comuna Râmeț, satul Cheia.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Consiliul local) și parțial domeniu particular; neproductiv (stâncărie).

4. Poziția geografică: Cheile Râmețului sunt situate în partea central-estică a Munților Trascăului, pe cursul mijlociu al Văii Geoagiului, numită în avale Valea Mănăstirii, iar în amunte Valea Mogoșului; altitudine maximă 1189 m, altitudine minimă 530 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-D-2 și L-34-71-B-D-4; 1:10000; 46°17'30" lat.N; 23°28'40" long.E.

6. Căi de acces: pe DC 78 modernizat din Teiuș până la Mănăstirea Râmeț și nemodernizat până la intrarea în chei, sau pe DJ 107 I din Aiud până în localitatea Râmeț (modernizat până după Cabana Sloboda), de unde pe drumul comunal paralel cu Valea Brădeștilor se coboară în satul Cheia. Intrarea în chei este foarte dificilă deoarece pe o distanță de circa 1 km ele pot fi străbătute numai în anotimp secetos prin apa pârâului.

7. Suprafața și limitele: 150 ha. În partea de este și de vest rezervația este delimitată de glacisul care înconjoară versanții abrupti ai masivelor calcaroase Uzmezeu la nord, Fundoi la sud și coboară vertiginos în Valea Geoagiului. Limita nordică este formată de liziera ce desparte marginea abruptului calcaros de pădurea din apropierea cotei de 1135 m și se continuă spre est și spre vest la marginea abruptului, iar cea sudică o constituie, de asemenea, marginea unui mic platou calcaros cuprins între cotele 1158 m și 1166 m, dominate de vârful Piatra din Chei (1189). Zona tampon o constituie o fâșie lată de circa 200-300 m, care înconjoară zona strict protejată și cuprinde în cea mai mare parte pădurea limitrofă, inclusă de silvici în Clasa I de protecție, și câteva areale cu pășuni și fânețe.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969; Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este constituită din calcare masive de vârstă jurasic superioară. În vestul lor predomină conglomerate, gresii, marne și marnocalcare cretacee, iar în est bazalte mezozoice.

Relieful este reprezentat prin cele două masive calcaroase Uzmezeu la nord, ce culminează la 1135 m și se continuă printr-o înșeuare cu Vf. Tarcău (1217 m), și Fundoi la sud care este dominat de Vf. Piatra din Chei (1189 m) și de Vf Vulturii (1166 m). Ele constituie resturi ale unui vechi platou calcaros, în care Valea Geoagiului și-a săpat o cheie deosebit de pitorească. Ca urmare a intensei carstificări, se întâlnește o întreagă gamă de forme carstice: versanți abrupti și golași, vârfuri ascuțite și sub formă de turnuri, creste, doline, peșteri-, portaluri și ulucuri, precum și numeroase acumulări deluvio-coluviale sub formă de grohotișuri și blocuri.

Clima este influențată de circulația maselor de aer atlantice și altitudinea relativ joasă la care se află rezervația. Temperatura medie anuală oscilează între 6...8°C, temperatura medie a lunii iulie între 16...18°C, iar cea a lunii ianuarie între -3...-4°C. Amplitudinea medie anuală atinge 18...20°C. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 700-800 mm, atingând în zonele mai înalte 1000 mm.

Hidrografia. În cuprinsul rezervației predomină circulația subterană, cu excepția pârâului Geoagiului (Mănăstirii) care străbate Cheile Râmețului și care colectează pâraiele Brădeștilor și Pravului la vest și pârâul Vulturului la sud-est, precum și alte pâraie mai mici cu scurgere temporară.

Solurile predominante sunt constituite din rendzine, cu apariția frecventă a rocii la zi, a grohotișurilor și a stâncilor calcaroase. Pereții cheilor sunt lipsiți de stratul de sol, iar pe unele polițe sau brâne s-au dezvoltat soluri humico-calceice, foarte subțiri, constituite dintr-o păslă de rădăcini și resturi organice. Pe rocile necarbonatice s-au format soluri brune acide, brune podzolite și litosoluri.

Vegetația. Vegetația se află în etajul pădurilor de amestec de fag (*Fagus silvatica*) cu gorun (*Quercus petraea*). În cuprinsul cheilor își găsesc condiții optime de dezvoltare o gamă largă de elemente floristice, realizându-se un interesant amestec de specii cu diferite cerințe ecologice. Astfel, alături de unele specii alpine ca *Ranunculus oreophilus*, *Arabis alpina*, *Saxifraga paniculata*, *Aster alpinus*, *Leontopodium alpinum* se întâlnesc un număr mare de elemente relativ termofile, dintre care sunt menționate *Silene bupleroides*, *Linum flavum*, *Sorbus graeca*, *Allium flavum*, și carpato-balcanice, cum ar fi *Taraxacum hoppeanum* etc. Marele interes științific acordat Cheilor Râmețului rezidă în numeroasele specii endemice sau rare ce se întâlnesc aici și a căror semnificație fitogeografică este deosebită. Așa sunt, de exemplu, speciile endemice: *Dianthus kitaibelii* ssp. *spiculifolius*, *Silene dubia*, *Aconitum moldavicum*, *Hepatica transsilvanica*, *Cardamine glanduligera*, *Viola jooi*, *Sorbus dacica*, *Cephalaria radiata*, *Campanula rotundifolia* ssp. *kladniana*, *Centaurea pinnatifida*, *Cirsium furiensis* etc, precum și o serie de specii rare ca: tisa (*Taxus baccata*), priboiul (*Geranium macrorrhizum*), papucul doamnei (*Cypridenium calceolus*), *Aquilegia nigricans* ssp. *subscaposa*, *Viola biflora*, *Daphne cnerorum*, *Geranium macrorrhizum*, *Sparganium neglectum*, *Typha shuttleworthii*, *Herminium monorchis* etc.

10. Modul de ocrotire: Rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, fiind parțial marcată pmi borne silvice pe pietre și pe copaci. Lipsesc însă tablele indicatoare. Paza este asigurată de brigadierul silvic de la Râmeț, care supraveghează numai pădurea, neacordând atenție deosebită întregii rezervații (plante ierboase, relief carstic).

11. Starea actuală a rezervației poate fi apreciată drept mulțumitoare datorită faptului că presiunea turistică este relativ scăzută datorită distanței față de centrele urbane și dificultăților întâmpinate la traversarea sectorului de chei (circa 1 km accesul se face prin albia pârâului în perioadele secetoase), precum și inaccesibilității pereților abrupti ai cheilor.

12. Pericole care amenință rezervația:

- eroziunea puternică a solului și degradarea învelișului vegetal datorită pășunatului;
- culegerea de plante rare și antrenarea unor grohotișuri de unii turiști mai întreprinzători și dornici de ascensiuni;
- construirea de vile sau case de vacanță în imediata apropiere a rezervației, respectiv în zona tampon;
- practicarea turismului neorganizat.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: Cheile Râmețului împreună cu Cheile Mănăstiri constituie obiective turistice relativ frecventate de turiști datorită aspectului lor foarte pitoresc, a existenței în imediata lor vecinătate a complexului Mănăstiri Râmeț (monument istoric din sec. XIV, alături de care se află un muzeu istorico-etnografie și o nouă biserică mult mai mare), precum și a Cabanei Râmeț, cu posibilități de masă și cazare pentru turiști.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comunele Râmeț și Stremț care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amenajarea de parcări sau orice altă construcție (chioșcuri, tarabe etc); -colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și a copacilor; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieturi de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare; -depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Pravului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezintă un peisaj spectaculos modelat în calcare.

2. Situația administrativă: comuna Râmeț, satul Cheia.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat pădure, stâncării neproductive aflat în administrarea Romsilva (Ocolul Silvic) și pășune slab productivă.

4. Poziția geografică: Cheile Pravului sunt situate în partea central-vestică a Munților Trascăului (subunitatea Ciurnerna-Bedelevu), pe cursul mijlociu al Văii Pravului, afluent dreapta al Pârâului Mogoșului (denumire a Văii Geoagiului în cursul său mijlociu); altitudine maximă 795 m, altitudine minimă 600 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-b-1 și L-34-71-B-b-4; 1:10000; 46°17'30"lat.N;23°26'10"long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 1071 din Aiud pe la Cabana Sloboda (modernizat încă 1 km mai sus de cabană), prin localitățile Râmeț și Brădești, Geogel până în satul Oncești (nemodernizat). De aici, accesul se face pe Valea Mogoșului, pe drumul de care spre cătunul Cheia și apoi pe Pârâul Pravului (înspre Boțani).

7. Suprafața și limitele: 33 ha, din care 18 ha rezervația propriu-zisă și 15 ha zona tampon. Limita nordică a rezervației (perpendicular pe Pârâul Pravului) pornește de la cota de 783 m, situată deasupra zonei de stâncărie, coboară prin pădure în albia Pârâului Pravului și urcă apoi pe versantul opus până deasupra zonei de stâncărie. De aici, limita estică urmărește sinuos abruptul (la altitudine de circa 750 în versantul drept al văii). În sud, rezervația se întinde până la pârâul ce delimitează spre sud zona de stâncărie prezentă în flancul stâng al văii. Limita vestică pornește din culme (cota 783 m) și coboară spre sud-vest prin pădure și fâneață în albia Pârâului Pravului.

Zona tampon o constituie o fâșie de pădure, pășune și fâneață lată de 100-150 m, dispusă circular în jurul rezervației propriu-zise.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Pravului au luat naștere prin adâncire epigenetică mai întâi în fliș și apoi în calcare jurasice. Pintelul de calcare tithonice, în care râul și-a săpat un sector de chei de circa 230 m, este desprins din culmea centrală a Bedeleului.

Relieful. Întregul areal al rezervației este dominat de prezența abrupturilor, stâncilor izolate (prezente atât pe versantul stâng, cât și pe cel drept). Masa de grohotișuri, fixate sau mobile, punctează abrupturile sau baza acestora. Relieful calcaros este dominat de prezența a trei peșteri mai importante, aflate pe stânga Pârâului Pravului, în zona satului Boțani. Cea mai importantă este Peștera cu Ape, străbătută de un curs subteran ce cade în cascade și care a generat marmite torențiale tipice.

Clima suportă influența circulației maselor de aer atlantice (vestice) și efectele etajării pe verticală. Temperatura medie anuală oscilează între 6-8°C, temperatura medie a lunii iulie între 16-18°C, iar cea a lunii ianuarie între -3...-4°C. Amplitudinea medie anuală atinge 18-20°C. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 700-800 mm.

Hidrografia. În cuprinsul rezervației predomină circulația de suprafață, dar în masa calcaroasă este prezentă și circulația subterană (carstică). Principalul pârâu este Pravul, afluent pe dreapta al Mogoșului. O serie de afluenți temporari drenează apa din precipitații către colectorul principal ce pare a avea o vale suspendată față de Mogoș (Geoagiu).

Solurile predominante sunt rendzinele, cu apariția frecventă la zi a rocilor, grohotișurilor și stâncăriilor. Pe polițele structurale și pe brâne s-au dezvoltat soluri humico-calcice prinse în pâslă rădăcinilor plantelor. Pe rocile din jur sunt semnalate solurile brune acide, litosolurile și solurile brune podzolite.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu gorun

(*Quercus petraea*). În spațiul rezervației pot fi întâlnite o serie de specii de plante cu caracter endemic, rare sau importante din punct de vedere științific, cum ar fi: *Dianthus kitaibelii* ssp. *spiculifolius*, *Hepatica transsilvanica*, *Cypripedium calceolus*.

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, iar paza este în seama serviciului silvic, dar fără a proceda la o supraveghere generală. Suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună, datorită faptului că stâncile abrupte care o mărginesc o fac greu accesibilă, presiunea umană în interiorul ei fiind relativ redusă. În zona tampon presiunea antropică este ceva mai mare, manifestată prin pășunat și defrișări necontrolate.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin pășunat, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, construcția de case, case de vacanță în stil netradițional, trasarea de noi drumuri de acces la sălașele localnicilor și practicarea unei circulații neorganizate.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația reprezintă o atracție turistică și poate fi inclusă în circuitele turistice împreună cu vizitarea altor chei din apropiere, și anume Cheile Râmețului, Mănăstirii, Geogelului și Piatra Bălții, alături de Mănăstirea Râmeț.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amplasarea oricăror construcții;

-construirea de drumuri carosabile;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic: -exploatarea calcarului și altor materiale de construcție; -construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Piatra Bălții

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezintă un areal puțin modificat de om, cu un peisaj spectaculos, modelat în calcare.

2. Situația administrativă: comuna Râmeț, satul Cheia.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, pădure, stâncării neproductive, aflate în administrarea Romsilva (Ocolul Silvic) și pășune slab productivă.

4. Poziția geografică: Cheile Piatra Bălții sunt situate în partea central-vestică a Munților Trascăului (subunitatea Ciurnă-Bedelevu), pe cursul mijlociu al Văii Geoagiului (numită aici Pârâul Mogoș); altitudine maximă 710 m, altitudine minimă 580 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-b-2; 1:10000; 46°17'20" lat.N; 23°26'15" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 I din Aiud ce trece pe la Cabana Sloboda (modernizat încă 1 km mai sus de cabană) și prin localitățile Râmeț, Brădești și Geogel până în satul Oncești (nemodernizat). De aici accesul se face pe Valea Mogoșului, pe drumul de care spre cătunul Cheia.

7. Suprafața și limitele: 5 ha rezervația propriu-zisă și 7 ha zona tampon, în total 12 ha. Limita nordică este trasată în lungul drumului de care situat pe stânga văii, la o altitudine de circa 700 m, iar cea estică urmărește contactul dintre stâncăria de calcar ce coboară din cele două culmi aflate de o parte și de alta a Văii Mogoșului și care în partea lor inferioară au aspect de creste. Limita nordică se află pe culmea ce separă Valea Pravului de valea ultimului afluent important al Mogoșului înainte de confluența cu Geogelul (circa 710 m). Limita estică urmărește linia stâncilor calcaroase între vegetația forestieră și pășune.

Zona tampon o constituie o fâșie lată de 50-150 m ce înconjoară zona strict protejată și cuprinde în cea mai mare parte pădurea limitrofă, arealele de pășune și fâneată.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este constituită pe o bandă de calcare jurasice orientate nord-sud (formă de semilună), înconjurată de fliș cretacic (gresii, marne, marnocalcare, argile).

Relieful este reprezentat de două culmi situate de o parte și de alta a Pârâului Mogoș, ce prezintă aspecte de creste calcaroase. Între acestea, râul și-a crestat un sector de chei cu o lungime de circa 100 m. Relieful calcaros este dominat de pereți verticali, parțial surplombați, ace, țancuri, grohotișuri etc. În patul albiei sunt prezente marmite torențiale în care, în perioadele secetoase, apa râului bălțește, de unde și denumirea dată de localnici: Piatra Bălții.

Clima este influențată de circulația maselor de aer atlantice (vestice). Temperatura medie anuală oscilează între 6-8°C, temperatura medie a lunii iulie între 16-18°C, iar cea a lunii ianuarie între -3...-4°C. Amplitudinea medie anuală atinge 18-20°C. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 700-800 mm.

Hidrografia. Rezervația este traversată de Pârâul Mogoș, ce culege amunte de chei și apele Pârâului Pravului (numit pe unele hărți Pârâul Ivășcanilor).

Solurile predominante sunt rendzinele, cu apariția frecventă la zi a rocilor, grohotișurilor și stâncăriilor. Pe polițele structurale și pe brâne s-au dezvoltat soluri humico-calcice prinse în păsle rădăcinilor plantelor. Pe rocile din jur sunt semnalate solurile brune acide și litosolurile.

Vegetația. Rezervația se află în domeniu pădurii de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu gorun (*Quercus petraea*).

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, iar paza este în seama serviciului silvic, dar fără a proceda la o supraveghere generală. Suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare.

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba

11. Starea actuală a rezervației este în general bună, datorită faptului că stâncile abrupte care o mărginesc o fac greu accesibilă. Zona tampon este supusă pășunatului.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin pășunat, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, trasarea de noi drumuri de acces la sălașele localnicilor, respectiv practicarea unei circulații neorganizate.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația prezintă o mare atracție turistică și poate fi inclusă în circuitele turistice împreună cu celelalte chei din vecinătate, și anume: Cheile Râmețului, Pravului, Mănăstirii și Geogelului, alături de Mănăstirea Râmeț.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -construirea de drumuri carosabile;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic: -exploatarea calcarului și altor materiale de construcție; -construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Geogelului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezintă un areal puțin modificat de om, cu un peisaj spectaculos modelat în calcare.

2. Situația administrativă: comuna Ponor, sat După Deal.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat pădure, stâncării neproductive aflate în administrația Romsilva (Ocolul Silvic).

4. Poziția geografică: Cheile Geogelului sunt situate în partea central-vestică a Munților Trascăului (subunitatea Ciumema-Bedelev), pe cursul mijlociu al Văii Geoagiului, râu care în lungul cursului său poartă diferite denumiri: în amonte poartă denumirea de Mogoș, în zona cheilor Geogel, iar în aval Valea Mănăstirii; altitudine maximă 1009 m, altitudine minimă 680 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-71-B-b-2; 1:10000; 46°17'00" lat.N; 23°27'15" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 1071 din Aiud pe la Cabana Sloboda (modernizat încă 1 km mai sus de cabană), prin localitățile Râmeț și Brădești, până în apropiere de Geogel (nemodernizat) și apoi pe drumul de pe valea acestui pârâu până în cătunul După Deal (drum de căruță în curs de pietruire).

7. Suprafața și limitele: 22 ha rezervația propriu-zisă și 28 ha zona tampon. Rezervația se prezintă ca o fâșie relativ îngustă (150-200 m), alungită pe o direcție aproximativă nord-sud (1500 m), dispusă perpendicular pe Pârâul Geogel. Limita nordică a rezervației se află imediat la sud de cota 983 m ce domină abruptul calcaros, iar cea sudică ceva mai la sud de Piatra Nicaia (1009 m). Limita vestică se află în marginea stâncăriilor și poalelor de grohotiș ce acoperă fața vestică a Dealului Grozeștilor și Culmii Nicaia (pe unele hărți apărând numele Nicola). Limita estică se află la contactul stâncăriilor cu pădurea ce acoperă pantele estice ale Culmii Grozeștilor și ale Culmii Nicaia. Zona tampon o constituie o fâșie de pădure și de pășune slab productivă, cu lățimi de 100-200 m, ce înconjoară zona strict protejată.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este constituită pe calcare tithonice înconjurată de fliș cretacic alcătuit din gresii, marne, conglomerate.

Relieful este reprezentat de două culmi calcaroase situate de o parte și de alta a Pârâului Geogel: în nord Culmea Grozeștilor, dominată de Dealul Praiei (1062 m) și în sud Culmea Nicaia (1009 m). Practic, se află în fața a două creste calcaroase cu numeroase ramificații, dominate de ace, turnuri, hornuri, mărginite de mase de grohotișuri fixate și mobile. Pereții abrupti, adeseori surplombați, prezintă urmele carstificării. Cheia propriu-zisă a Geogelului, cu o lungime de circa 400 m, de natură epigenetică, prezintă în sectorul cel mai îngust o lățime de numai 2-3 m.

Clima este influențată de circulația maselor de aer atlantice (vestice) și de altitudinea joasă la care se află rezervația. Temperatura medie anuală oscilează între 6-8°C, temperatura medie a lunii iulie între 16-18°C, iar cea a lunii ianuarie între -3...-4°C. Amplitudinea medie anuală atinge 18-20°C". Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 700-800 mm.

Hidrografia. În cuprinsul rezervației predomină circulația subterană, cu excepția Pârâului Geogel, ce străbate cheile și care colectează și apele Pârâului Purciulești.

Solurile predominante sunt rendzinele, cu apariția frecventă la zi a rocilor, grohotișurilor și stâncăriilor. Pe polițele structurale și pe brâne s-au dezvoltat soluri humico-calcice prinse în păsle rădăcinilor plantelor. Pe rocile necarbonatice s-au format soluri brune acide, brune podzolite și litosoluri.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu gorun (*Quercus petraea*). În cuprinsul cheilor poate fi întâlnit un amestec interesant de plante alpine: *Ranunculus oreophilus*, *Arabis alpina*, *Saxifraga paniculata*, *Aster alpinus*, alături de specii termofile: *S/Vene bupleuroides*, *Linum flavum*. Mai pot fi întâlnite specii carpato-balcanice cum ar fi *Taraxacum hoppeanum*. O serie de specii endemice întregesc tabloul vegetal: *Dianthus kitaibeli* ssp. *spiculifolius*, *Aconitum moldavicum*, *Hepatica transsilvanica*, *Sorbus dacica*, *Campanula rotundifolia* ssp. *kladniana*.

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, iar paza este în seama serviciului silvic, dar fără a proceda la o supraveghere generală. Suprafața ocrotită nu este marcată.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună, datorită faptului că stâncile abrupte ce o mărginesc o fac greu accesibilă. Circulația turistică este redusă. Localnicii folosesc zona cheilor pentru a trece de la Ponor, Brădești și După Deal în cătunul Cheia, acolo unde își au sălașele și fânețele. Uneori animalele pasc în zona de contact a rezervației.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin pășunat, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, practicarea unei circulații neorganizate (în chei trecerea se face direct prin apă).

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația reprezintă o atracție turistică și poate fi inclusă în circuitele turistice împreună cu Cheile Râmețului, Pravului, Mănăstirii și Piatra Bălții, alături de Mănăstirea Râmeț.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei

care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere;

-colectarea plantelor ocrotite, pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tabelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Mănăstirii (și Culmea Râmețului)

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; reprezintă un peisaj pitoresc, înscris în calcare, care conservă totodată o serie de plante rare.

2. Situația administrativă: comuna Râmeț, satul Valea Mănăstirii și parțial comuna Stremț, satul Fața Pietrii.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Consiliul Local) și parțial domeniu particular; predomină vegetația de stâncărie, iar pe versanții inferioari pădurea de foioase.

4. Poziția geografică: în partea centra-estică a Munților Trascăului, pe cursul mijlociu al Văii Geoagiului, numită aici Valea Mănăstirii, iar în amunte de Cheile Râmețului, Valea Mogoșului; altitudine maximă 1250 m în Vârful Pleșii, altitudine minimă 420 m în talvegul Văii Mănăstirii.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-72-A-a-1 și L-34-72-A-a-3; 1:10000; 46°18'01" lat.N.; 23°3r00" long.E.

6. Căi de acces: pe DC 78 modernizat din Teiuș, până la Mănăstirea Râmeț, sau pe DJ 107 J din Aiud până în localitatea Râmeț, de unde se coboară pe o potecă în Valea Geoagiului, la Mănăstirea Râmeț.

7. Suprafața și limitele: 150 ha. În partea de vest și de est rezervația este delimitată de grohotișurile care înconjoară culmea calcaroasă în care au fost săpate Cheile Mănăstirii, cuprinsă între Vârful Pleșii (1250 m) la nord și Vârful Prisăcii (1150 m) la sud. Limita nordică și sudică o constituie versanții din imediata vecinătate a vârfurilor Pleșii la nord și Prisăcii la sud. Zona tampon o formează o fâșie lată de 150-200 m (la nord de Vârful Prisăcii atinge 400-500 m), care înconjoară zona strict protejată și cuprinde în cea mai mare parte pajiștile de pe grohotișurile fixate și pădurea limitrofă, inclusă de silvici în clasa I de protecție.

8. Anul înființării și documentul de constituire: Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația cuprinde în principal calcarele masive de vârstă jurasic superioară. În jurul lor predomină conglomerate, gresii și marne vraconian-cenomaniene (straturi de Râmeț), între care se interpune în partea de est o fâșie îngustă și discontinuă de

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba WFL

și sisturi argiloase neocomiene (straturi de Feneș).

Relieful este constituit din cele două culmi calcaroase ce coboară din Vârful Pleșii (1250 m) la nord și Vârful Prisăcii (1150 m) la sud până în Valea Mănăstirii. Ca urmare a eroziunii diferențiate și a intensei carstificări, culmile au un aspect zimțat, cu vârfuri ascuțite, sub formă de colți și ace, mărginite de versanți abrupti, ce se continuă spre bază cu acumulări deluvio-coluviale constituite din trene de grohotișuri.

Clima este relativ blândă, cu mici amplitudini între vară și iarnă. Temperatura medie anuală are valori cuprinse între 6...8°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -3...-4°C, iar cea a lunii iulie de 16...18°C.

Hidrografia. Rezervația este străbătută de pârâul Mănăstirii, care primește o serie de mici afluenți sub formă de pâraie cu apă temporară ce flanchează rezervația, și anume pâraiele Pleșa și Boghiu la est și pârâul Uzei la vest.

Solurile predominante sunt rendzinele și solurile humico-calcice, cu apariția frecventă a rocii sub formă de blocuri, grohotișuri și stânci calcaroase. Pe rocile necarbonatice s-au format soluri brune acide, brune podzolite și litosoluri.

Vegetația. Rezervația se află în etajul pădurilor de amestec de fag (*Fagus silvatica*) cu gorun (*Quercus petraea*), în cuprinsul căruia omul a creat întinse pajiști. Pe culmea calcaroasă s-au păstrat o serie de plante saxicole: *Saxifraga paniculata*, *Asperula capitata*, *Dianthus spiculifolius* și graminee de stâncărie: *Sesleria rigida*, *Festuca cinerea* ssp. *pallens*.

10. Modul de ocrotire: rezervația nu este marcată cu borne, nu are table indicatoare și nici pază, doar pădurea este supravegheată de brigadierul silvic din comuna Râmeț.

11. Starea actuală a rezervației este bună ca urmare a faptului că în rezervație predomină pereții stâncoși și greu accesibili. Local, vegetația este degradată din cauză că pâlcurile de ierburi și arbuști sunt pășunate intensiv de turme de oi și capre, iar sporadic pe unii versanți mai înclinați acționează eroziunea sub formă de ogașe și șiroiri.

12. Pericole care amenință rezervația: -eroziunea puternică a solului datorată pășunatului;

-exploatarea ocazională a grohotișului din interiorul cheilor pentru a fi folosit la întreținerea drumurilor și construirea de baraje pe văile torențiale din apropiere;

-culegerea unor plante rare și antrenarea unor grohotișuri de unii turiști mai întreprinzători și dornici de ascensiuni;

-construirea de vile sau case de vacanță în imediata apropiere a rezervației, respectiv în zona tampon.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: Cheile Mănăstirii împreună cu Cheile Râmețului constituie obiective turistice foarte frecventate datorită aspectului lor foarte pitoresc, a existenței în imediata vecinătate a complexului Mănăstirii Râmeț (monument istoric din secolul XIV, alături de care se află un muzeu istorico-etnografic și o nouă biserică mult mai mare), precum și a Cabanei Râmeț cu posibilități de masă și cazare pentru turiști.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage

atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Râmeț care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amenajarea de parcuri sau orice altă construcție (chioșcuri, tarabe etc); -colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și a copacilor; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare; -depozitarea deșeurilor de orice natură.

Descrierea limitelor

Zona strict protejată o constituie culmea calcaroasă cuprinsă între Vârful Pleșii (1250m) la nord și Vârful Prisăcii (1150 m) la sud, în a cărei parte mediană au fost săpate Cheile Mănăstirii, cu o lungime de circa 200 m. Limita de est și de vest se află la baza crestei calcaroase, ocupând o mare parte și din grohotișurile înierbate sau acoperite cu tufărișuri și păduri de foioase. Distanța dintre baza grohotișurilor și creasta calcaroasă este cuprinsă între 100-150 m la nord de Valea Geoagiului și între 150-200 m la sud de această vale. Limita de nord și de sud o reprezintă cele două vârfuri amintite anterior. Zona strict protejată se extinde de la nord la sud pe o lungime de 5 km și pe o lățime medie de 300 m, având deci o suprafață de aproximativ 150 ha, în cea mai mare parte constituită din stâncărie și

grohotișuri calcaroase.

Zona tampon, respectiv zona de protecție a Cheilor Mănăstirii și a Culmii Râmețului este formată dintr-o fâșie de teren aflată în prelungirea grohotișurilor și a crestei calcaroase, cu o lățime cuprinsă între 100-200 m la nord de Valea Geoagiului și 200-300 m la sud de aceasta, cu extindere mai mare la nord și vest de Vârful Prisăcii.

Raportată la linia de creastă, fâșia zonei tampon se extinde până la 200-300 m pe versanții estici și vestici, la nord de Valea Geoagiului și până la 300-400 m la sud de aceasta, ajungând până la 500 m la nord și vest de Vârful Prisăcii. În cuprinsul ei se întâlnesc atât pajiști instalate pe grohotișuri, cât și tufărișuri și păduri de foioase. Trebuie remarcat faptul că ea trece pe lângă cele mai izolate gospodării ale satelor Fața Pietrii și Valea Uzei, precum și la 100 m vest de Consiliul Local al comunei Râmeț. În Valea Geoagiului, limita zonei tampon trece în partea de est prin punctul de confluență cu Valea Pleșii, respectiv la circa 200 m vest de Mănăstirea Râmeț; iar în partea de vest prin punctul de confluență cu Valea Uzei, respectiv la circa 500 m est de Cabana Râmeț.

Cheile Vălișoarei (Cheile Aiudului sau Cheile Poienii)

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă (geomorfică și botanică), pe versanții cheilor se întâlnesc o serie de plante rare.

2. Situația administrativă: comuna Livezile, satul Vălișoara, la 14 km nord-vest de municipiul Aiud.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: Ocolul Silvic, Consiliul local, domeniu particular; neproductiv, parțial pajiște și pădure.

4. Poziția geografică: rezervația se află în estul Munților Trascăului, în partea sudică a Depresiunii Râmetea; altitudine maximă 779 m, altitudine minimă, 425 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-60-C-c; 1:25000; 46°22'40" lat.N, 23°35'30" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 M modernizat Aiud-Buru până la km 14, de unde pe circa 2 km drumul traversează sectorul de chei.

7. Suprafața și limitele: 100 ha. Zona strict ocrotită include întregul profil transversal al cheii, limita vestică urmărind partea superioară a abruptului calcaros, iar limita estică culmile domoale ce urcă dinspre capătul nordic și sudic al cheilor până în Vârful Răchiș (779m). Zona tampon se extinde în vest până în Vârful Bogza Vălișoarei (827 m), incluzând pajiștile secundare până în Pârâul Velii spre sud și pădurile din clasa I de protecție spre nord. Limita estică se desfășoară ca o fâșie continuă, cu lățimi variabile, cuprinse între 250 m în partea de nord-est și 400-500 m la est și sud-est de Vârful Răchiș (779 m).

8. Anul înființării și documentul de constituire: Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Vălișoarei sunt sculptate de Valea Aiudului în calcare jurasic superioare (portlandiene), care prezintă cea mai accentuată carstificare datorită purității și masivității lor.

Relieful. Din punct de vedere genetic s-au format printr-un fenomen de captare, efectuat de un râu ce a înaintat regresiv dinspre Mureș și a pătruns în Depresiunea Rimetea, dezorganizând vechiul curs unitar de aici ce curgea spre nord. Cheile au o lățime de 25-150 m și o înălțime de 100-150 m. Sunt dominate cu 200-400 m, pe dreapta, de Vârful Bogza (814m), Pleașa Lacului și Piatra Velii, iar pe stânga de Pleașa Cornilor (860 m) și Răchiș (775 m). În pereții cheilor, pe ambii versanți se găsesc peșteri la diferite altitudini (Peștera de la Colțul Diacului, Peștera din Gura Cheii, Peștera Lacului, Peștera de la Piatra Lungă). Apar frecvent forme carstice superficiale: lapiezuri, bolți, arcade.

Clima este cea specifică munților joși: temperatura medie anuală este de 7,5°C, cea a lunii celei mai reci este de -3,5°C, iar a lunii celei mai calde de 17°C, iar precipitațiile sunt de circa 800 mm/an.

Hidrografia. Cheile Vălișoarei sunt străbătute de Pârâul Aiudului, afluent pe dreapta al Mureșului. Debitul său, variat ca volum, determină un curs permanent alimentat din zona carstică a Bedeleului.

Solurile. În cuprinsul rezervației predomină rendzinele, solurile humico-calcice și roca la zi, iar în împrejurimi se întâlnesc soluri brune argiloiluviale și brune luvice (podzlit).

Vegetația. Cheile Vălișoarei se încadrează în etajul pădurilor de gorun (*Quercus petraea*). În ciuda ivirilor bogate cvasicontinue ale stâncilor ce presupun o redusă acoperire vegetală, au fost identificate aici 12 asociații vegetale ce reflectă diversitatea condițiilor de microrelief. Este semnalată aici vegetația caracteristică fisurilor de stânci (*Dianthus spiculifolius*, *Sesleri rigidum*, *Asplenium sutamuraria*, *Saxifraga paniculata*) și pajiștilor de stâncărie: coada iepurelui (*Sesleria rigida*), mărgică (*Melica ciliata*), pe abrupturile însoțite: colilie (*Stipa pucherrinea*) și o graminee xerofilă rară

Cleistogenes serotina. **Vegetația** lemnoasă este reprezentată de tufișuri de păducel, porumbar, pâlcuri de scoruș (*Sorbus graeca*, *S. Dacica*) și păduri de stejar pufos, gorun și carpen. Pe șaua dintre vârfulurile Bogza Poienii și Piatra Bogzei, în expunere nordică apare un făget (*Fagus sylvatica*) bine încheșat. S-au făcut și plantații de pin (*Pinus silvestris* și *Pinus nigra*).

10. Modul de ocrotire: nu este împrejmuită, nu există table indicatoare și nu are pază.

11. Starea actuală a rezervației este parțial mulțumitoare. Extinderea grohotișurilor și terenurilor neproductive ca urmare a acțiunii antropice a determinat o oarecare alternanță a peisajului.

12. Pericole care amenință rezervația: construirea de case de vacanță la baza versanților poate destabiliza treptat de grohotișuri ducând implicit la modificarea peisajului natural, precum și la degradarea mediului. La acestea se adaugă activitățile economice, cum sunt exploatarea calcarului pentru varnițe și pășunatul intensiv.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale prin dezvoltarea turismului și utilizări agropastorale și silvice raționale. În dreapta cheilor, cum se vine dinspre Aiud, se află stânca numită Cetate, unde în secolul al XIII-lea documentele atestă existența cetății Zachedeu. Malul stâng este mai accesibil, fiind dominat de vârful stâncos Bogza Vălișoarei cu peștera Bogzuța, la poalele căreia se află popasul turistic Cheile Vălișoarei. Rezervația constituie un important obiectiv turistic și se poate încadra într-un traseu turistic care va străbate partea de est a Munților Trascăului. Cu această ocazie se mai pot vedea ruinele cetății medievale de la Colțești, biserica mănăstirii din Măgina și muzeul etnografic din Rimetea, precum și rezervațiile Cheile Plaiului de lângă localitatea Izvoarele și Cheile Siloșului de lângă Colțești.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Livezile, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amenajarea de parcări sau orice altă construcție;

-colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și copacilor; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8)', în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție; -construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Pârâul Bobii

1. Categoria și importanța rezervației: paleontologică, constituie un punct fosilifer de importanță științifică deosebită, devenit clasic în literatura de specialitate prin resturile fosile de vârstă miocenă.

2. Situația administrativă: orașul Aiud, satul Gârbova de Sus.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: valea se află într-o arie cu păduri care sunt proprietate de stat, dar sunt și suprafețe întinse cu pajiști și tufărișuri în folosința localității.

4. Poziția geografică: rezervația se situează în latura de vest a Dealurilor Aiudului, aproape de contactul acestora cu Munții Trascăului, pe valea unui afluent pe stânga al Pârâului Gârbovei. Obârșia văii se află la 525 m altitudine absolută, iar confluența la 400 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-72-A-b; 1:25000; 46°17'50" lat.N; 23°37'30" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 1 Alba Iulia - Aiud, spre nord-vest, pe drumul de pe Valea Gârbovei,

prin satele Gârbova de Jos și Gârbovita, circa 8 km, până în Gârbova de Sus.

7. Suprafața și limitele: 1,5 ha. Limitele rezervației corespund cu muchia ambilor versanți ai văii. Extremitatea sa de nord se află la întâlnirea a două ogașe de obârșie care se împreună (pentru a forma Valea Bobii) la altitudinea de 495 m (În firul văii). Spre avale, de o parte și de alta a albiei, limita se continuă către sud aproximativ la aceeași înălțime pentru ca, după 800 m să coboare și să se întâlnească din nou în albie, înainte ca valea să ajungă la primele case din Gârbova de Sus, la înălțimea de 415 m.

Zona tampon o formează o fâșie lată de circa 200 m, situată de-o parte și de alta a văii, ce cuprinde culmile netezite, acoperite cu pășune sau cu terenuri agricole.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia nr. 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Substratul rezervației este reprezentat din depozite sedimentare miocene (badenian) alcătuite din calcare recifale faciesul calcarelor de Leitha cu un conținut foarte bogat de resturi de moluște, corali, alge calcaroase. Între acestea predomină specii ale genurilor *Clypeaster*, *Echinolampas*, *Schizaster*. Bogăția fragmentelor (până la cochilii întregi) și modul de asociere a speciilor au făcut ca acest loc să fie considerat punct fosilifer de importanță deosebită și declarat rezervație paleontologică.

Relieful. Valea este adâncită într-o treaptă deluroasă relativ netedă, la înălțimea de 500-600 m, fragmentată de văi și ogașe în culmi largi netezite. Pârâul Bobii reprezintă unul dintre aceste ogașe (a cărui lungime totală are mai puțin de 2 km). Adâncirea sa progresivă nu depășește 30-35 m și, atât cât se întinde rezervația, are aspectul unui ogaș de dimensiuni mari, cu ambele maluri înalte, abrupte și active, din care se desprind materiale de dimensiuni diferite (de la nisip până la blocuri).

Hidrografia. Pârâul Bobii are caracter temporar, cu o cădere de 80 m (10%). Prezintă numeroase rupturi de pantă și la debite mari transportă cantități mari de materiale.

Solurile. Pârâul Bobii se află într-o regiune în care predomină solurile brune argiloiluviale tipice sau slab erodate, cu textură luto-nisipoasă, dar în care apar și soluri brune luvice pseudogleizate sau soluri brune acide și brune eumezobazice.

Vegetația. Dealurile Aiudului se situează în etajul pădurilor de cvercinee și anume al pădurilor de gorun (*Quercus petraea*), având în partea de vest, spre contactul cu munții, apariții de fag, în petice relativ întinse. Stratul ierbos și arbustiv este bine încheiat, iar pădurile sunt de productivitate mică. Dacă în lungul Pârâului Bobii vegetația forestieră se menține ca o fâșie cu rol de protecție, culmile alăturate au fost în cea mai mare parte despădurite și folosite ca teren agricol.

10. Modul de ocrotire: rezervația, deși se află în imediata vecinătate a satului și în lungul ei este un drum de exploatare pe care se circulă, este totuși ferită în mare măsură prin caracterele morfologice (un ogaș cu versanți abrupti și pantă mare). Este inclusă în rețeaua forestieră, dar nu are o supraveghere corespunzătoare.

11. Starea actuală a rezervației este bună; întrucât valoarea ei este determinată de aparițiile de resturi fosile din deschiderile din versanți, trebuie lăsată să evolueze în mod natural, fără intervenția omului.

12. Pericole care amenință rezervația: distrugerea vegetației protectoare, atâta câtă mai există și intensificarea circulației animalelor. Sunt necesare măsuri de conservare.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: întrucât este rezervație paleontologică, cu importanță științifică și didactică de specialitate, nu se pune problema includerii în circuitul turistic ca atracție de interes general.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcare și instalarea de table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

1. Categoria și importanța rezervației: botanică (forestieră), având o mare importanță peisagistică și rol recreativ. Din punct de vedere științific, este semnificativă deoarece conservă fragmente de ecosisteme forestiere specifice pentru partea de vest a Podișului Transilvaniei.

2. Situația administrativă: orașul Aiud, localitatea suburbană Măgina.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, aflată în administrația Romsilva (Ocolul Silvic Aiud) utilizare silvică.

4. Poziția geografică: rezervația se află în Dealurile Aiudului, situate la poalele estice ale Munților Trascăului; altitudine maximă 785 m, altitudine minimă 400 m.

5'. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-72-A-a; 1:25000; 46°19'20" lat.N; 23°36'00" long.E.

6. Căi de acces: din orașul Aiud (localitate componentă Aiudul de Sus) pe DJ 107 I, după ce trece prin rezervație, face legătura, prin comunele Râmeț, Ponor, Bucium, cu orașul Abrud. Drumul asfaltat urmează firul unei văi până la Cabana Sloboda, de unde urcă în serpentină pe versant până pe culmea dealului, care desparte bazinul Gârbovei de bazinul Aiudului, continuând apoi pe culme spre comuna Râmeț.

7. Suprafața și limitele: rezervația propriu-zisă ocupă o suprafață de circa 300 ha, la care se adaugă zona tampon de circa 200 ha. Conform amenajamentului Ocolului silvic Aiud, o parte dintre parcele au regim de protecție ca pădure de agrement (131a, 131b, 131c, 132, 133, 134a, 40b, 41a, 41d, 42) sau ca rezervații de semințe (131d, 40a, 41c). Porțiunea cu arborete valoroase sub aspect științific și peisagistic, care constituie obiectul ocrotirii, se întinde începând de la Cabana Sloboda în amonte, de la firul văii până la culmea dealului care domină cabana, care constituie cumpăna de ape dintre bazinul Aiudului (subbazinul Brusturelui) și bazinul Gârbovei. În sud-vest, rezervația se întinde până la contactul cu pășunile locuitorilor din comuna Râmeț.

Zona tampon se extinde în nord și nord-vest până în Valea lui Săltrău (menționată pe harta topografică sub numele de Săltan), afluent al Văii Brusturelui, în sud-vest până în zona de obârșie a Văii Gârbovei, în sud-est și est până pe culmea Pădurea Uscului (658 m).

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia nr. 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia: depozite sedimentare cretacice (conglomerate, gresii, marne).

Relieful este deluros, făcând parte din Dealurile Aiudului, unitate de tranziție cu caracter piemontan, situată între Munții Trascăului și Culoarul Mureșului. Aceste dealuri sunt fragmentate de văi puternic adâncite, unele dintre ele fiind orientate SV-NE, iar altele NV-SE. Dealul pe care se află porțiunea din Pădurea Sloboda cu regim de rezervație are o culme prelungă și relativ netedă, cu orientare generală VSV-ENE. Versanții sunt puternic înclinați și relativ asimetrici: versantul sudic, pe care se află rezervația forestieră, este prelung și fragmentat de obârșiile mai multor văi, iar versantul nordic, mai scurt și mai uniform, este foarte puternic înclinat spre Valea lui Săltrău.

Clima este cea specifică dealurilor. Temperatura medie anuală este de 8°C, cea a lunii celei mai reci este de -3°C, iar a lunii celei mai calde de 19°C, iar precipitațiile sunt de circa 700 mm/an.

Hidrografia. Rețeaua hidrografică este deasă, cursurile de apă făcând parte din bazinele râurilor Aiud și Gârbova, afluate pe dreapta ale Mureșului. Debitele sunt mici în cea mai mare parte a anului, crescând doar în urma ploilor torențiale sau topirii bruște a zăpezilor.

Solurile. Predomină solurile brune acide și brune luvice (podzolite).

Vegetația. Pădurea Sloboda se încadrează în fâșia de alternanță a gorunetelor cu făgetele. În ansamblul său, pădurea are un caracter foarte neuniform, datorită atât condițiilor topo-climatice variate, cât și modului de gospodărire. În general, pe versanții umbriți, puternic înclinați, sunt păduri de fag cu carpen, iar pe versanții însoriți predomină gorunul, uneori asociat cu carpenul sau, în porțiunile cu sol foarte bine drenat, cu cer. Se întâlnesc și parcele în care în locul speciilor foioase s-au plantat conifere (pin, molid și chiar larice). În lungul șoselei, până la Cabana Sloboda, se află o alee de molizi bătrâni.

În interiorul rezervației, predominant este gorunul (*Quercus petraea*), formând arborete frumoase, cu arbori bine conformați, viguroși, în vârstă de circa 80-100 de ani. Foarte rar se observă și exemplare parazitare de vase. Diseminat, se întâlnesc exemplare tinere de jugastru (*Acer campestre*) și tei (*Tilia cordata*). În subarboret predomină lemnul câinesc (*Ligustrum vulgare*), măceșul (*Rosa canina*) și păducelul (*Crataegus monogyna*). Pe alocuri este abundent curpenul de pădure (*Clematis vitalba*), dar în general acesta este îndepărtat prin operațiuni silviculturale. Semințișul este reprezentat îndeosebi de carpen, alături de care apar și puiți de fag sau de gorun.

Deoarece consistența arboretelor, îndeosebi spre partea superioară a versantului, este destul de redusă, pătura erbacee este adesea foarte abundentă. Predomină diverse graminee ca *Agrostis tenuis*, *Brachypodium sylvaticum*, *Poa nemoralis*, *Calamagrostis epigeios*; în alte porțiuni este abundent drobul (*Cytisus sp.*). Frecvent se mai întâlnesc *Fragaria collina*, *Lathyrus vernus*, *Galium schultesii*, iar sporadic apare *Aperula odorata*. Spre marginea din luminișuri este abundent *Melampyrum bihariense*.

O notă specifică este dată de prezența, în pătura erbacee, a speciei carpato-balcanice *Lathyrus hallersteinii*.

10. Modul de ocrotire: nu este împrejmuită, nu există plăci indicatoare, însă pădurea este supravegheată de brigadierul silvic din zonă. Este gospodărită conform regimului de pădure din grupa I de protecție, regim mai strict de ocrotire având parcelele care constituie rezervații de semințe.

11. Starea actuală a rezervației este relativ bună, arborii având în prezent o stare fitosanitară satisfăcătoare; compoziția floristică este relativ apropiată de cea naturală. Totuși, tăierile repetate din trecut și măsurile silviculturale au dus la modificarea structurii prin scăderea consistenței și reducerea subarboretului. Datorită consistenței reduse se constată și fenomenul de extindere a gramineelor în parterul pădurii, în detrimentul speciilor caracteristice pentru gorunetele de deal din Transilvania.

12. Pericole care amenință rezervația: în momentul de față nu se semnalează pericole iminente.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: datorită existenței cabanei și accesibilității pe șoseaua asfaltată constituie o atractivă zonă de recreație pentru localitatea Aiud și chiar pentru alte orașe din apropiere. În același timp, poziția sa pe un traseu foarte atractiv, care străbate zona calcaroasă centrală a Munților Trascăului poate contribui la integrarea în circuite turistice mai ample, atât cu mijloace auto, cât și sub forma unui tip de turism care tinde în prezent să ia amploare cicloturismul.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -amplasarea de borne în jurul perimetrului strict protejat și respectarea zonei tampon; -anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-efectuarea de tăieri rase și introducerea unor esențe forestiere care nu sunt caracteristice pentru condițiile din zonă;

-tăiatul lăstarilor și a copacilor;

-vânărea animalelor și păsărilor sălbatice;

-pășunatul în pădure;

-aprinderea focului și depozitarea de resturi menajere;

construcția de case de vacanță sau alte construcții;

-sunt admise tăierile de igienă și activitățile recreative care nu afectează aspectul peisagistic și nu produc modificări ale ecosistemelor.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-activități curente de exploatare silvică, fără a afecta structura arboretelor și fără a se modifica destinația terenurilor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare;

-exploatarea materialului lemnos peste capacitatea naturală de regenerare;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Plaiului

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, reprezintă un peisaj pitoresc, deosebit de spectaculos, modelat în calcare.

2. Situația administrativă: comuna Livezile, satul Izvoarele.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: Consiliul Local și Ocolul Silvic pădure, stâncării neproductive și pășune.

4. Poziția geografică: Cheile Plaiului sunt situate în nord-estul Munților Trascăului, pe cursul superior al Pârâului Izvoarele (afluent dreapta al Aiudului), altitudine maximă 1238 m, altitudine minimă 800 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-60-C-c; 1:25000; 46°24'00" lat.N; 23°38'15" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 M Aiud-Buru (modernizat), și apoi pe drumul comunal nemodernizat până în satul Izvoarele, în vestul căruia se află rezervația. În cadrul rezervației, accesul se face doar pe poteca turistică, marcată cu cruce roșie.

7. Suprafața și limitele: 180 ha, din care 110 ha în rezervația propriu-zisă și 70 în zona tampon. Limita nordică urmărește partea superioară a abruptului de pe versantul stâng al văii Izvoarele, dominat de Vârful Cornului (1238 m), iar cea sudică pe marginea abruptului dominat de Vârful Pleșii (1131 m) și cotele 1103 m și 1161 m. Limita estică este trasată pe versantul stâng al văii Izvoarele, la limita stâncărilor lipsite de vegetație cu pășunea, iar pe cel drept de marginea pădurii. Înspre vest, limita intersectează apa pârâului la circa 1100 m altitudine, fiind trasată prin pășune, perpendicular pe axul văii. Zona tampon include porțiuni de pădure aflată pe dreapta văii și pășune slab productivă. Lățimea acesteia este cuprinsă între 100-250 m.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile sunt săpate în calcare de vârstă jurasică aflate peste roci ofiolitice.

Relieful. Cheile au o lungime de 1,2 km și sunt străjuite la nord de Vârful Cornului (1238 m), iar la sud de Vârful Pleșii (1130 m). Ele sunt înconjurată de creste zimțate (în număr de patru) desprinse din versantul sudic al Vârfului Cornului, pornind din abruptul imens al acesteia și coborând până la talvegul văii, turnuri, ace, stânci tip „babe”, imense culoare pline de grohotișuri, grohotișuri mobile, deșgolate de vegetație. Peisajul este acela al unei mări cu valuri pietrificate. Dacă versantul stâng al Cheilor Plaiului este mai lung și mai bogat în forme reziduale, cel drept este mai puțin accidentat. În talveg apar numeroase rupturi de pantă ce dau naștere unor cascade.

Clima este supusă influențelor vestice. Temperatura medie anuală oscilează între 6-8°C, iar precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 800-900 mm.

Hidrografia. Cursul care a format cheia și care drenează acest sector este Pârâul Izvoarele (afluent dreapta al Aiudului).

Solurile predominante sunt rendzinele, alături de care apar soluri humico-calcice pe unele brâne și polițe, precum și roca la zi. Pe rocile necarbonatice apar soluri argilofluviale și brune de pădure.

Vegetația. Rezervația se află în etajul pădurilor de gorun (*Quercus petraea*) în amestec cu carpen, cer, mesteacăn, și pin și larice (cultivate).

10. Modul de ocrotire: suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare; pădurea este sub supravegherea Ocolului Silvic.

11. Starea actuală a rezervației. Deși peisajul este puternic umanizat prin defrișare și utilizare agricolă a terenurilor, starea sa este totuși bună. Numai în câteva areale se constată manifestarea eroziunii în suprafață, mai puțin în adâncime, și a alunecărilor superficiale. La baza abrupturilor calcaroase sunt acumulări locale de grohotiș fixate, dar foarte ușor de pus în mișcare.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin suprapășunat, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, remanierea grohotișurilor și prăbușirile de blocuri.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: alături de Cheile Vălișoarei, Siloșului, Inzelului, Cheile Plaiului se înscriu în rândul obiectivelor turistice de pe rama estică a Culmii Bedeleului.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amplasarea construcțiilor de orice fel;

-pășunatul și tăierile de regenerare a pădurilor în perimetrul rezervației; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic: -exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-nu se vor face lucrări care să modifice regimul hidric (captări de izvoare, drenări etc);

-trasarea de noi drumuri;

- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Siloșului

---

1. Categoria și importanța rezervației: geologică, constituie un peisaj calcaros în rama estică a Masivului Bedeleu, înconjurat de o vegetație specifică.

2. Situația administrativă: comuna Râmetea, satul Colțești.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) pădure, stâncării neproductive.

4. Poziția geografică: Cheile Siloșului sunt situate în nord-estul Munților Trascăului, sub creasta principală a Culmii Bedeleului. Rezervația se dezvoltă în bazinul superior al Pârâului Siloș (afluent de obârșie al Aiudului); altitudine maximă 1102 m, altitudine minimă 810m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-60-C-a și L-34-60-C-c; 1:25000; 46^o25'00" lat.N; 23^o31'05" long.E.

6. Căi de acces: pe DJ 107 M Aiud-Buru (modernizat), până la sud de Colțești și apoi pe un drum de care paralel cu Pârâul Siloș, foarte dificil pe ultima porțiune, după ce intră în pădure.

7. Suprafața și limitele: 75 ha, din care 32 ha în rezervația propriu-zisă și 43 în zona tampon.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile sunt săpate în calcare de vârstă jurasică. Inițial cheile s-au adâncit în ofiolite și apoi calcare.

Relieful. Cheile au o lungime de 500 m. Formele cele mai zvelte sunt prezente în versantul stâng al văii. Demnă de semnalat este cornișa calcaroasă presărată cu forme reziduale spectaculoase. Patul văii prezintă înclinări accentuate și rupturi de pantă dese. Este plin cu aluviuni grosiere cărate de ploile torențiale din ultimii ani.

Clima, cu influențe oceanice, se caracterizează prin temperaturi medii anuale de 8-9°C, iar precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 800-950 mm.

Hidrografia. Pârâul Siloșului drenează atât apele de suprafață, cât și pe cele subterane din masa calcaroasă. Cantitățile mari de precipitații căzute în bazinul superior sunt canalizate prin valea sa îngustă, ceea ce determină permanenta modificare a pantei talvegului.

Solurile dominante sunt rendzinele și solurile humico-calcice, cu apariția frecventă a rocii la zi.

Vegetația. În arealul rezervației predomină pădurea de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu gorun (*Quercus petraea*), paltin (*Acer pseudoplatanus*), mesteacăn (*Betula pendula*) și arin (*Alnus incana*). Izolat apar pâlcuri de conifere plantate: larice, pin și mai rar molid. Practic nu există zone dezgolite de vegetație cu excepția abrupturilor calcaroase și a țăncurilor stâncoase.

10. Modul de ocrotire: suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare, pădurea este sub supravegherea Ocolului Silvic.

11. Starea actuală a rezervației la nivelul versanților este mulțumitoare. În albie însă se află imense cantități de aluviuni grosiere.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea fluvială (în adâncime și laterală) și degradarea învelișului vegetal prin pășunat în pădure, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: poate constitui un obiectiv turistic, într-un circuit care cuprinde și alte elemente de interes turistic din Culmea Bedeleului. Prin rezervație trece un traseu turistic marcat cu bandă albastră, ce urcă în Culmea Bedeleului și ajunge la rezervația Vânătorii Ponorului (locul în care se pierde apa, pentru a reapare la zi în peștera Huda lui Păpără). În drumul spre chei se pot vizita și ruinele Cetății Colțești.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie după prezenta fișă și vor supraveghea rezervația.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -exploatarea calcarelor sau altor materiale de construcții; -construirea unui drum prin chei;

-pășunatul și tăierile de regenerare a pădurilor în perimetrul rezervației; -amplasarea

construcțiilor de orice fel;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale.

C. În zona tampon se interzic: -tăieri masive de pădure; -schimbarea compoziției arboretelor;

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- lucrări care să modifice regimul hidric (captări de izvoare, drenări etc);
- trasarea de noi drumuri;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Vânătorile Ponorului

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; reprezintă un mare aven cu un peisaj pitoresc determinat de prezența pereților calcaroși pe suprafața cărora apele de precipitații au format o serie de fâșii de culoare vineție care contrastează cu albul-cenușiu al calcarelor.

2. Situația administrativă: comuna Ponor, satul Vale în Jos și comuna Sălciua, satul Dumești.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: domeniu particular și de stat (Ocolul Silvic); fâneață și pădure.

4. Poziția geografică: Marele aven Vânătorile și peștera Dâlbina care se deschide la extremitatea ei nordică sunt situate la marginea sud-vestică a culmii calcaroase Bedeleu din Munții Trascăului, la confluența Văii Ponorului cu Valea Poienii. Altitudine maximă: 680 m; altitudine minimă: 600 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-D-d; 1:25.000; 46°22'15" latitudine nordică; 23°27'30" longitudine estică.

6. Căi de acces: pe DJ 1071 Aiud-Ponor-Mogoș (prin localitățile Râmeț, Valea Poienii, Ponor) și pe DC 105 din Sălciua de Jos, Sub Piatră spre satele Valea în Jos sau Valea Poienii.

7. Suprafața și limitele: 1,5 ha. În partea de nord, est și sud rezervația este delimitată de pereții abrupti ai avenului care se continuă spre vest cu versanții moderat înclinați, unde se află și confluența Văii Ponorului cu Valea Seacă. Zona științifică și zona strict protejată o formează întregul aven, zona tampon o constituie pădurile înconjurătoare, care au statut de păduri de protecție.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este formată din calcare masive de vârstă jurasic superioară. La vest și est se întâlnesc conglomerate, gresii, marne și marnocalcare cretacice (straturi de Brădești), în vest interpunându-se o fâșie de bazalte mezozoice.

Relieful este constituit dintr-un aven extrem de mare în care s-au produs o serie de prăbușiri ce au dus la formarea de pereți calcaroși și de versanți abrupti. Avenul are o adâncime de 80 m și se dezvoltă la contactul calcarelor jurasice cu conglomeratele cretacice și are formă de pâlnie. Spre fundul avenului converg trei pâraie, care după ce se unesc aici intră în peștera Dâlbina, ca apoi să străbată peștera Huda lui Păpară. La intrarea în aven pâraiele și-au format mici sectoare de cheie al căror profil longitudinal prezintă rupturi mari de pantă. În cadrul acestui mare aven se înscrie un aliniament de avenuri format din încă două generații. De jur împrejurul avenului Vânătorile predomină culmile rotunjite și versanții moderat înclinați care culminează în partea de nord în Muntele Bulz (907 m), în partea de sudvest în Vf. Tomnaticului (896 m), în partea de sud în cota 877 m, iar în est în Vf. Secului (1282 m).

Clima este răcoroasă și umedă în cea mai mare parte a anului. Temperatura medie anuală oscilează între +4...+6°C, temperatura medie a lunii ianuarie este cuprinsă între -4...-5°C, iar cea a lunii iulie între +14...+16°C. Precipitațiile atmosferice sunt abundente, cantitatea medie anuală fiind cuprinsă între 800-1000 mm. Durata stratului de zăpadă este de 90-100 zile, iar grosimea medie totalizează 60-70 cm. Ca urmare a situării rezervației într-o dolină uriașă, ea beneficiază de un topoclimat de adăpost la care se adaugă și influența substratului calcaros.

Hidrografia. Apele sunt reprezentate prin cele trei pâraie: Valea Seacă, Valea Ponorului și

Valea Poienii, care converg în marele aven și dispar în peștera Dăldina și reapar în peștera Huda lui Păpară. În anii ploioși, pe fundul avenului Vânătoarea ia naștere un lac al cărui nivel este dependent de debitul râurilor.

Solurile. Pe calcare apar rendzinele, dar predomină roca la zi sub formă de versanți puternic înclinați și de blocuri și grohotișuri. Pereții calcaroși sunt lipsiți de sol, iar pe unele

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba B3

brâne s-au dezvoltat soluri humico-calcice. Pe rocile necarbonatice apar soluri brune acide și brune podzolite, pe alocuri litosoluri.

Vegetația. Rezervația se află în etajul fagului, pe cuprinsul căruia omul a creat întinse suprafețe cu pășuni și fânețe. Pe calcare se întâlnesc o serie de pajiști naturale în compoziția cărora se întâlnesc diferite rarități floristice și chiar specii relictice. **Vegetația** lemnoasă este constituită din păduri de fag, pe alocuri cu carpen, pâlcuri cu tufărișuri (păducel, porumbar, dracila). Pajiștile secundare sunt constituite din *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* sau din *Brachypodium pinnatum*. Pe culmile calcaroase și pe versanții domoli acoperiți cu sol bogat în humus predomină asociația de *Festuca rupicola*, iar pe versanții înclinați cu pante abrupte se dezvoltă *Carex humilis*. Apar și asociații de stâncării, de *Sesleria rigida*, *S. Heufleriana*, precum și o serie de plante rare ca *Aquilegia nigricans* ssp. *Subscaposa*, *Centaurea reichenbachoides*, *Juniperus sabina* și *Juncus conglomeratus*.

10. Modul de ocrotire: Rezervația nu este marcată cu borne sau table indicatoare și nici nu este păzită.

11. Starea actuală a rezervației este bună deoarece ea se află la o distanță destul de mare de căile de circulație și nu este cunoscută de prea multă lume.

12. Pericole care amenință rezervația: folosirea de către pescarii amatori a unor substanțe toxice și a explozibililor ușori, ceea ce poate duce la degradarea peisajului.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: includerea rezervației într-un circuit turistic care să includă complexul carstic din vestul Munților Bedeleului, împreună cu peșterile Huda lui Păpară și Poarta Zmeilor.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comunele Ponor și Sălciua care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amenajarea de parcări sau orice altă construcție (chioșcuri, tarabe etc); -colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și a copacilor; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tabelor indicatoare; -practicarea turismului pe potecile neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Huda lui Păpară

1. Categoria și importanța rezervației: speologică; adăpostește formațiuni carstice deosebite; este cea mai lungă peșteră din Munții Trascăului și se situează pe locul al 31-lea în România.

2. Situația administrativă: comuna Sălciua, satul Sub Piatră.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) și domeniu particular; pășune și pădure.

4. Poziția geografică: în partea de nord-vest a Munților Trascăului, la obârșia Văii Morilor, afluență pe dreapta a Arieșului, în cursul său mijlociu; alt. max. 675m; alt. min. 567m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-D-d; 1:25000; 46°22'45" lat.N; 23°27'40" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 75 de la Câmpeni sau Turda până în comuna Sălciua de Jos, iar de aici pe drumul comunal circa 4 km până în satul Sub Piatră, sau pe DJ 107 Aiud-Râmteț-Brădești, iar de aici pe un drum comunal spre comuna Sălciua.

7. Suprafața și limitele: 4,5ha. În partea de nord rezervația este delimitată de versantul abrupt al masivului calcaros Bedeleu de la obârșia Văii Morilor, în care a fost săpată peștera, iar în partea de sud de versantul calcaros abrupt al uriașei doline Vânătarea. Limita estică și vestică o constituie marginea și galeriile peșterii propriu-zise. Zona strict protejată o formează peștera, iar zona tampon pădurile înconjurătoare.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația este formată din calcare masive de vârstă jurasic superioară. La vest se întâlnesc conglomerate, gresii, marne și marnocalcare cretacice, precum și micașturi și paragneise.

Relieful exterior este reprezentat de culmea calcaroasă a masivului Bedeleu, ce culminează la 1227m, dar care deasupra peșterii are numai 909m în Muntele Bulz. Peștera Huda lui Păpară se desfășoară de la sud la nord pe o lungime de 2022m. Intrarea apei în peșteră se face pe fundul dolinei Vânătarea, la baza unui abrupt calcaros, unde confluează Valea Poienii cu Valea Ponorului și Valea Seacă. Peștera are o succesiune de sectoare largite și înalte, și altele înguste, cu aspect de tuneluri de presiune. Către partea superioară a unui astfel de tunel, trecerea devine practic imposibilă. În sectoarele largite din avale sunt îngrămădiri mari de blocuri desprinse din tavanul peșterii, care îngreunează scurgerea apelor ce se strecoară printre ele. Pe la jumătatea peșterii există o galerie secundară de circa 100m lungime, străbătută de un firicel de apă. Formele de concreționare, deși nu sunt prea abundente, se prezintă într-o gamă foarte variată. Peștera a fost mai lungă, dar o serie de prăbușiri succesive produce la cele două capete i-au mai redus din dimensiuni.

Clima este răcoroasă și umedă în cea mai mare parte a anului. Temperatura medie anuală are valori care oscilează între +4...+6°C, temperatura medie a lunii ianuarie este cuprinsă între -4...-5°C, iar cea a lunii iulie între +14...+16°C. Precipitațiile sunt abundente, cantitatea medie anuală fiind cuprinsă între 800-1000 mm. Durata stratului de zăpadă este de 90-100 de zile, iar grosimea medie însumează 60-70 cm. Ca urmare a situației rezervației la baza unui versant, ea beneficiază de un topoclimat de adăpost, la care se adaugă influența substratului calcaros.

Hidrografia. Peștera Huda lui Păpară este străbătută de un râu subteran lung de 2022m, format din unirea pâraurilor Valea Poienii, Valea Ponorului și Valea Seacă, care la ieșirea din peșteră se numește Valea Morilor. Râul subteran a format o serie de cascade ce apar în special la cele două capete ale peșterii, la baza cărora s-au format marmite de eroziune cu adâncimi de până la 3-4m, în care apa formează lacuri subterane. În zona centrală a peșterii, râul subteran are un curs cu o cădere mai uniformă, fiind prezente doar mici repezișuri.

Solurile sunt formate din rendzine, cu apariția frecventă a rocii la zi sub formă de versanți abrupti, blocuri și grohotiș de calcar. Pereții calcaroși din vecinătate, precum și interiorul peșterii sunt complet lipsiți de sol, iar pe unele brâne sau polițe se dezvoltă soluri humico-calcice, foarte subțiri. Pe rocile necarbonatice s-au format soluri brune podzolite și litosoluri.

Vegetația. Rezervația se află în etajul fagului, în cuprinsul căruia omul a creat întinse suprafețe cu pășuni și fânețe. Pe calcare se întâlnesc o serie de pajiști naturale în compoziția cărora se întâlnesc diferite rarități floristice și chiar specii relictice. **Vegetația** lemnoasă este constituită din păduri de fag, pe alocuri cu carpen, pâlcuri cu tufărișuri (păducel, porumbar, dracila). Pajiștile secundare sunt constituite din *Festuca rubra* cu *Agrostis tenuis* sau din *Brachypodium pinnatum*. Pe culmile calcaroase și pe versanții domoli predomină asociația de *Festuca rupicola*, iar pe versanții înclinați cu pante abrupte se dezvoltă *Carex humilis*. Apar și asociații de stâncării, de *Sesleria rigida*, *S. heufleriana*, precum și o serie de plante rare ca *Aquilegia nigricans* ssp. *supscaposa*, *Centaurea reichenbachoides*, *Juniperus sabina* și *Juncus conglomeratus*.

10. Modul de ocrotire: rezervația nu este marcată nici cu borne, nici cu plăci indicatoare și nu are pază; doar pădurea este supravegheată de brigadierul silvic din Sălciua de Jos.

11. Starea actuală a rezervației este bună datorită gradului mare de dificultate în parcurgerea chiar și a unor sectoare mai mici, pentru care e nevoie de echipament special.

12. Pericole care amenință rezervația: pescuitul la ieșirea din peșteră folosind substanțe toxice (carbid, explozivi ușori), distrugerea unor formațiuni concreționare de către turiștii dornici de „suveniruri”.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: includerea rezervației într-un circuit turistic care să cuprindă complexul carstic din vestul Munților Bedeleului, împreună cu dolina Vânătarile Ponorului și peșterile Dâlbina și Poarta Zmeilor, precum și unele monumente istorice

și de arhitectură populară din localitățile învecinate (biserici de lemn, case vechi etc).

14. Propuneri privind dezvoltarea durabilă:

-marcarea rezervației prin instalarea unei plăci indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Sălciua de Jos, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică;

-extinderea rezervației pe versantul vestic al Bedeleului situat între Vânătorile Ponorului și Vârful Cireșului, incluzând peștera Poarta Zmeilor, precum și asociațiile vegetale ce cuprind numeroase plante rare.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -distrugerea sau recoltarea de formațiuni carstice din peșteră; -exploatarea de calcar, guano și fosfați din peșteră și din zona adiacentă;

-efectuarea de cercetări pseudo-științifice ce pot afecta materialele paleontologice, faunistice sau arheologice;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8)', în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-nu se vor face lucrări care să modifice regimul hidric (captări de izvoare, drenări etc);

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Zona strict protejată o constituie peretele calcaros în care se deschide marele portal al Peșterii Huda lui Papară, precum și galeriile propriu-zise ale peșterii, ce ajung înspre nord până la Peștera Dâlbina din rezervația Vânătorile Ponorului. Toate acestea însumează o suprafață de circa 4,5 ha.

Zona tampon, respectiv zona de protecție a Peșterii Huda lui Papară o reprezintă versantul cu expoziție vestică a părții de sud-vest a Culmii Bedeleului, având o lungime de la nord la sud de 2,2 km și o lățime medie de la est la vest de 500 m.

Limita de est urmărește deci partea superioară a versantului drept al Văii Morilor, situată la 500 m distanță de peșteră spre est, de unde se continuă cu mici platouri calcaroase, dominate de vârfuri rotunjite. Se remarcă faptul că versanții puternic înclinați ai Culmii Bedeleului sunt acoperiți cu păduri de fag, ce au un important rol de protecție, în timp ce versanții slab înclinați și micile platouri de înălțime sunt acoperite cu pajiști și fânețe. În cuprinsul poienilor de pe versanții slab înclinați se găsesc numeroase grajduri. De asemenea, în cadrul versanților puternic înclinați apar o serie de abrupturi calcaroase, cu expoziție vestică, conferind peisajului un pitoresc aparte. La acestea se adaugă și bisericuța de lemn din satul Sub Piatră, declarată monument istoric, situată la 200 m nord-nord-vest de intrarea în peșteră.

Limita de vest pornește din sud, de la crucea aflată pe drumul de țară ce leagă satele Sub Piatră (comuna Sălciua) de Valea Poienii (comuna Ponor) și coboară spre nord prin pădure și apoi prin pajiști paralel cu drumul până la vest de peșteră. Aici trece pe lângă grupul de case din jurul morii de apă și se continuă spre nord pe la est de bisericuța de lemn din satul Sub Piatră, mergând paralel cu drumul dintre fânețe, pe la marginea pădurii de la poalele culmii calcaroase a Bedeleului, pe alocuri marcată de abrupturi.

Limita nordică se află la circa 400 m est de vârful Țicu Blagului (751 m), în dreptul unei văi carstice suspendate, ce introduce o notă de discontinuitate în Culmea Bedeleului, iar limita sudică este situată în continuarea rezervației Vânătorile Ponorului, fiind marcată de vârful cu altitudinea de 907 m.

Laricetul de la Vidolm

1. Categoria și importanța rezervației: botanică (forestieră); reprezintă un arboret natural

compact de larice, care în alte părți apare numai ca indivizi izolați sau în mici pălcuri spontane.

2. Situația administrativă: comuna Ocoliş, satul Vidolm.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) pădure.

4. Poziția geografică: rezervația se află la marginea nord-vestică a Munților Trascăului, pe cursul mijlociu al Arieșului; altitudine maximă 1267 m, altitudine minimă 850 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-60-C-a; 1:25000; 46°27'30" lat.N; 23°30'30" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 75 de la Câmpeni spre Baia de Arieș, până în localitatea Vidolm, de unde se desprinde spre sud un drum ce urcă în lungul unei vâlcele până în Pădurea Jaru, unde se află rezervația, sau pe calea ferată cu ecartament îngust Câmpeni-Turda până în halta Vidolm.

7. Suprafața și limitele: 70 ha. În partea de sud și sud-vest, rezervația este delimitată de marginea platoului calcaros suspendat Piatra cu Urdă și de un perete de stâncă ce coboară din Vârful Ugerului (1285 m), perete care se continuă în avale printr-o culme îngustă. Limita estică o constituie culmea relativ îngustă ce coboară din extremitate nord-estică a platoului calcaros, iar cea nordică o reprezintă versantul moderat înclinat cu expunere nordică, pe o linie ce trece aproximativ pe curba de nivel de 850 m. Zona științifică și strict protejată o formează întregul arboret, iar în zona tampon pădurile înconjurătoare sunt incluse de silvici în clasa I de protecție.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale

Geologia. Fundamentul rezervației este constituit din calcare și dolomite cristaline. La nord și la est predomină șisturile cristaline, reprezentate prin micașisturi și paragneise, iar la vest apar conglomerate, gresii, marne și marnocalcare.

Relieful este reprezentat printr-un versant accidentat, pe alocuri cu înclinări cuprinse între 30-50°, cu expunere nordică și nord-vestică, în cuprinsul căruia sunt numeroase acumulări deluvio-coluviale sub formă de grohotișuri și blocuri. La sud, un abrupt de eroziune îl separă de suprafața fosilă de eroziune Ciurnerna-Bedelevu, situată la 1000-1200 m, iar la nord-vest este mărginit de creste periglaciare și ulucuri în calcare.

Clima este rece și umedă în cea mai mare parte a anului. Temperatura medie anuală are valori cuprinse între 4-6°C, temperatura medie a lunii iulie este de 14-16°C, iar cea a lunii ianuarie de -4...-6°C. Amplitudinea medie anuală atinge 20-22°C. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 800-1000 mm.

Hidrografia. Nu există o rețea hidrografică de suprafață, întreaga circulație fiind subterană și apărând în izvoarele de la poalele rezervației ca: izvorul Valea Bânelor, Obârșia și Valea Fânațelor, care dau naștere la pâraie colectate de Arieș. Din depozitele deluvio-coluviale ce înconjoară Platoul Peștera cu Urdă izvorăsc pâraiele Valea Păstăiei, Valea Podișului, Valea Craiului și Valea Urdeșului, afluențe tot ale Arieșului.

Solurile predominante sunt rendzinele brune, moderat profunde cu iviri frecvente a rocii sub formă de blocuri, grohotiș și stânci calcaroase. În porțiunile mai puternic înclinate s-au format soluri humico-calcice foarte subțiri. Pereții calcaroși sunt practic lipsiți de sol. Pe Platoul Piatra cu Urdă s-au dezvoltat rendzine și soluri brune relativ profunde și bine păstrate sub învelișul ierbaceu. Pe șisturile cristaline din partea de nord și de est a rezervației, precum și pe conglomeratele și gresiile din vest s-au format soluri brune acide și litosoluri.

Vegetația. Arboretul de larice deține un rol preponderent, atât ca număr (12000 exemplare), cât și ca vechime și vigoare vegetativă. Majoritatea indivizilor au o vârstă medie de 100 de ani, o înălțime de 25 m și un diametru de 40 centimetri. Alături de larice, mai cresc diseminat fagul, paltinul de munte, mesteacănul, sorbul, carpenul etc. În subarboret se întâlnesc exemplare rare de păducel, dârmox, alun etc. Pătura ierbacee este săracă, fiind reprezentată prin *Cardamine bulbulifera*, *Oxalis acetosella*, *Dryopteris filixmas*, mușchi și licheni. Pe stâncăriile platoului Piatra cu Urdă se păstrează o serie de specii rare și relictice ca *Saponaria bellidifolia*, *Artemisia lobelii*, *Sesleria beuffleriana*, *Festuca cinerea* ssp. *pallens*.

10. Modul de ocrotire: rezervația este marcată prin borne silvice și prin câteva tăblițe indicatoare; paza este asigurată de brigadierul silvic din Vidolm.

11. Starea actuală a rezervației este bună; având o poziție retrasă și nefiind străbătută de poteci, nu este deteriorată de turiști sau de animale.

12. Pericole care amenință rezervația: nu se întrevăd în momentul de față.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: arboretul furnizează semințe pentru cultivarea laricetului în diferite locuri din țară. Fixează solul și asigură o rezervă permanentă de apă pentru izvoarele de la poalele lui.

14. Propuneri pentru dezvoltarea regională durabilă.

-crearea unei rezervații complexe extinse mult spre sud, sud-est și sud-vest, astfel încât să

cuprindă întregul platou calcaros Piatra cu Urdă ce culminează în Vârful Ugerului (1285 m), împreună cu versanții puternic înclinați acoperiți cu păduri seculare de fag, în timp ce abrupturile păstrează o serie de plante rare dintre care și specii relict constituind un peisaj deosebit de pitoresc;

-încadrarea într-un circuit turistic ce ar include și alte rezervații naturale de pe cursul mijlociu al Arișului, cum sunt: Cheile Runcului și Cheile Poșăgii, Șesu-Craiului - Scărița-Belioara de la Poșaga de Sus, Huda lui Păpară și Vânățiile Ponorului de la Sălciua de Jos;

-instalarea unei table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Ocoliș, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

-efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și copacilor; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8), în baza unei aprobări de la Consiliul Județean Alba.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Zona strict protejată o reprezintă arboretul de larice, situat pe versantul nordic, puternic înclinat, al platoului calcaros suspendat Piatra cu Urdă, ce culminează în Vârful Ugerului (1285 m). Acesta se extinde pe o lungime de 500 m și pe o lățime medie de 350 m, totalizând o suprafață de 17 ha.

Limita de sud o formează marginea nordică a platoului calcaros suspendat Piatra cu Urdă și abruptul calcaros ce coboară din Vârful Ugerului (1285 m).

Limita de vest urmează o culme relativ îngustă pe o lungime de 350 m, ce coboară în continuarea abruptului calcaros, până în punctul unde declivitatea culmii devine mai domoală.

Limita de sud urmărește contactul dintre versantul puternic înclinat din amunte, unde se află arboretul de larice, și versantul mai puțin înclinat din avale, acoperit cu fag, contact situat la altitudinea de aproximativ 900 m.

Limita de est o constituie culmea secundară, relativ îngustă, ce coboară din extremitatea nord-estică a platoului calcaros până la altitudinea de 850 m.

Zona tampon cuprinde un areal mult mai mare, în vederea protejării întregului platou calcaros Piatra cu Urdă, mărginit de câteva abrupturi impresionante, pe care vegetează o serie de plante saxicole calcofile, precum și pădurile de foioase din jurul platoului.

Limita de nord urmărește contactul dintre Pădurea Iaru și pajiștile secundare, ce încep la circa 850 m altitudine.

Limita de est urmărește marginea pădurii amplasată în partea de nord la 900 m, în partea centrală urcând la 950 m, iar în partea de sud coborând la 800 m în valea Pârâului Râmetea.

Limita de sud urcă pe firul unei văi seci, afluențe pe stânga Pârâului Râmetea, trece pe la baza sudică a platoului calcaros Piatra cu Urdă, situată într-o înșeuare la 1100 m, de unde coboară spre vest până la 950 m.

Limita de vest trece prin pădurea de fag de pe versantul vestic, urmărind în genera curba de nivel de 850 m.

Peștera Poarta Zmeilor (cunoscută și sub numele de Peștera de la Groși)

1. Categoria și importanța rezervației: speologică, ocrotește o cavitate carstică cu o lungime de

125 m și portalul (podul de piatră) aflat la circa 15 m de gura peșterii.

2. Situația administrativă: comuna Sălciua, cătunul Sub Piatră.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Ocolul Silvic) pădure, pășune și parțial stâncărie.

4. Poziția geografică: peștera și portalul se află la circa 1150 m altitudine, în partea nordică a Munților Trascăului (compartimentul Bedeleu), în marginea de sud-vest a platoului calcaros; altitudine maximă 1120 m, altitudine minimă 980 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-D-d, 1:25000; 46°23'00" lat.N; 23°28'10" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 75 Turda-Câmpeni, până în centrul comunei Sălciua de Jos, apoi pe DC 130 (nemodernizat) și pe o potecă marcată cu cruce roșie (acces foarte dificil).

7. Suprafața și limitele: 0,50 ha, din care 0,25 ha rezervația propriu-zisă și 0,25 ha zona tampon. Limitele rezervației (cu o formă oarecum circulară) sunt date în vest, nord și sud de porțiuni din abrupturile platoului calcaros al Bedeleului, iar în est limita este trasată pe culmea secundară desprinsă din culmea principală a Munților Trascăului spre marginea abruptului Bedeleului (circa 1120 m).

Zona tampon include zona cu pădure, stâncării și parțial pășune, cu o lățime de 100-125 m dispusă circular în jurul rezervației propriu-zise.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Peștera și portalul sunt modelate în calcare jurasice (jurasic superior).

Relieful. Peștera se află la baza unui abrupt de pe versantul vestic situat la marginea platoului calcaros al Culmii Bedeleului, la 1150 m altitudine, având o lungime de 125 m. În interior sunt importante curgerile parietale, podeaua fiind presărată cu stalactite tubulare și gururi (bazinete umplute cu apă). Este una dintre cele mai vechi din Munții Trascăului. La 15 m aval de intrarea în peșteră se află portalul (arcada ce a rezultat din prăbușirea tavanului peșterii mărturie stau blocurile prăbușite aflate pe direcția pod natural gura peșterii actuale). În tavanul ei se dezvoltă numeroase hornuri.

Clima suportă influența circulației maselor de aer atlantice (vestice). Temperatura medie anuală oscilează între 5-6°C, iar precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 900-1000 mm.

Solurile predominante sunt rendzinele, cu apariția frecventă la zi a rocilor, grohotișurilor și stâncăriilor. Pe polițele structurale și pe brâne s-au dezvoltat soluri humico-calcice prinse în păslă rădăcinilor plantelor.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*). Alături de această vegetație forestieră apar pășuni cu țepoșică (*Nardus stricta*) și păiuș roșu (*Festuca rubra*).

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, iar paza este în seama serviciului silvic, dar fără a proceda la o supraveghere generală. Suprafața ocrotită nu este marcată și nu are placă indicatoare.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună, datorită faptului că stâncăriile abrupte care o mărginesc o fac greu accesibilă.

12. Pericole care amenință rezervația: eroziunea solului și degradarea învelișului vegetal prin pășunat, ruperea formațiunilor concreționare de către unii turiști, tăierea arborilor din zona de contact și zona tampon, trasarea de noi drumuri de acces la sălașele localnicilor, practicarea unei circulații neorganizate.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația constituie o veritabilă atracție turistică. Ea poate fi inclusă în circuitele turistice împreună cu alte rezervații din vecinătate, cum sunt Huda lui Papară, Vânătorii Ponorului, Cheile Plaiului și Cheile Siloșului.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor; -anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amplasarea oricărui construcții; .

-construirea de drumuri carosabile;

-aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;

-practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
  - se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.
- C. În zona tampon se interzic:
- exploatarea calcarului și altor materiale de construcție; -construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri; -montarea de panouri publicitare; -depozitarea deșeurilor de orice natură.

Șesul-Craiului - Scărița-Belioara

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă (botanică și geologică), reprezintă un rest al unui întins platou calcaros intens erodat de ape, care conservă o serie de plante rare la căror studiu contribuie la soluționarea unor probleme geobotanice importante.

2. Situația administrativă: comuna Poșaga, satul Poșaga de Sus.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat (Consiliul Local), pășune, pădure și stâncărie.

4. Poziția geografică: rezervația se află în masivul Muntele Mare pe cursul mijlociu al Pârâului Poșaga, la 2 km nord de satul Poșaga; altitudine maximă 1371 m, altitudine minimă 800 m.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-D-a și L-34-59-D-b; 1:25000; 46°29'45" lat.N;23°22'30" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 75 de la Alba Iulia - Câmpeni până la Poșaga de Jos, de unde se continuă pe DC 42 până la Poșaga de Sus, iar de acolo, pe Valea Belioarei, până la marginea nordică a satului și în continuare pe o potecă nemarcată.

7. Suprafața și limitele: 140 ha. Limita nord-vestică o constituie partea superioară a versanților puternic înclinați, cu expunere sudică, ce coboară din Vârful Muntele Plaiului (1371 m), iar cea nord-estică o formează treimea superioară a versanților ce coboară din Platoul Scărița. Limita sud-estică este dată de Pârâul Belioara, iar cea sud-vestică

de un afluent al ei pe dreapta care curge la poalele pereților calcaroși. Limita de vest urmărește culmea ce coboară din Vârful Colțul Bleanțului (1350 m) până în valea afluență Pârâului Belioara. Zona științifică (strict ocrotită) o constituie întreaga rezervație, aici fiind interzis cu desăvârșire pășunatul, exploatarea forestieră sau ale calcarului.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1935, document reînnoit prin Decretul 278/1962 și Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Rezervația se înscrie pe calcare și dolomite cristaline puternic carstificate. Masivul Șesul Craiului Scărița Belioara, împreună cu alte creste și culmi din jur sunt cuprinse între masa de șisturi cuarțitice sericitoase și sericito-cloritoase de vârstă paleozoică la nord și cea de micașisturi și paragneise cu intruziuni de amfibolite, magmatite, precum și filoane de cuarț de vârstă anteproterozoică la sud și vest. Deosebirea de rocă se manifestă clar în relief, masivul de calcare și dolomite înălțându-se impunător, cu turnuri uriașe, creste ascuțite, piscuri izolate și văi adânci lipsite de apă, pe alocuri cu pereți verticali.

Relieful. Masivul de calcar de la Șesul Craiului Scărița Belioara constituie restul unui întins platou calcaros în care apele din precipitații au săpat continuu, aducându-l la înfățișarea de azi. Partea superioară mai păstrează forma unui platou larg numai de circa 250 m, separat în două compartimente: în vest, Șesul Craiului, cuprins între 1350-1371 m și acoperit cu pajiști, iar în est Scărița-Belioara, situat la 1350-1382 m, acoperit cu pădure de conifere. Versanții nordici coboară în linii domoale și sunt împăduriți, în timp ce versanții sudici se prezintă sub forma unor pereți abrupti, lipsiți de covor vegetal. Pe versantul sudic se află și cele mai înalte vârfuri, unele având formă de turlă, dintre care cele mai impunătoare sunt: Colțul Bleanțului (1353 m) în vest, Piatra Beliei și Vârful Negrila la mijloc și Muntele Plaiului sau Șteanul (1371 m) la est. Versantul sudic adăpostește numeroase peșteri, dintre care cele mai cunoscute sunt: Belioara, peștera cu aven Coșul Boului, Peștera Boului, Peștera fără Fund, Peștera Roșie, Peștera Lungă, Peștera Călugărului, Peștera lui Filip, Peștera Colțul Rotund etc. Culmile muntoase înconjurătoare sunt constituite din șisturi cristaline și au înălțimi mai mici decât masivul de calcar.

Clima este rece și umedă în cea mai mare parte a anului. Temperatura medie anuală are valori cuprinse între 2-4°C, temperatura medie a lunii ianuarie este de -4...-5°C, iar cea a lunii iulie este 12-14°C. Un rol în distribuția temperaturilor zilnice îl are expunerea versanților, astfel încât versanții sudici se încălzesc puternic, creând un topoclimat favorabil instalării plantelor termofile, iar cel nordic, răcoros și umed, este bine împădurit. Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 1000-1200 mm, cu un maxim în iulie. Ele cad în mare parte sub formă de zăpadă, persistând în văile și pe versanții nordici

până în luna mai.

Hidrografia. Apele sunt reprezentate de Pârâul Belioara cu izvoarele la nord-vest de Vârful Muncel și de afluenții săi, cel mai important fiind Răstoaca. Belioara se unește cu Valea Săgăgea, formând Valea Poșăgii ce se varsă în Valea Ocolişului tributară tot Arieşului.

Solurile. Pe platoul calcaros se întâlnesc rendzinele și soluri brune moderat profunde (40-60 cm), în general bine păstrate sub învelișul protector al pajiștilor și al pădurii. Pereții verticali și crestele ascuțite nu au pătură continuă de sol, fiind acoperiți din loc în loc cu soluri humico-calcice, rendzine scheletice, predominând însă roca la zi. Pe culmile domoale apar soluri brune acide și soluri brune podzolice.

Vegetația rezervației Șesul-Craiului - Scărița-Belioara este variată și deosebit de interesantă. Pereții aproape verticali, însoriți, expuși spre sud și sud-vest asigură condiții favorabile pentru dezvoltarea unor specii termofile sudice, dintre care sunt de menționat: *Saponaria Bellidifolia* (rezervația prezintă cel mai nordic punct pentru specie), *Cnidium silaifolium*, *Teucrium montanum*, *Allium flavum*, *Parietaria officinalis*, *Sedum hispanicum*, *Leontodon asper*, *Melica ciliata*, *Sesleri elatum* ssp. *osseum*, *Tunica prolifera* și *Phleum montanum*. Speciile carpato-balcanice sunt: *Asperula capitata*, *Alyssum repens* ssp. *transsilvanicum*, *Saxifraga marginala*, *Scabiosa Columbaria*, *Sempen/ivum schlehani*, *Seseli rigidum*, *S. gracile*, *Centaurea atropurpurea*, *Sesleria rigida*, *Pulsatilla montana* ssp. *australis* etc și ele imprimă prin abundența lor un caracter specific vegetației masivului. În partea superioară și pe versantul umbrit sunt răspândite exemplare de pin (*Pinus silvestris*), larice (*Larix decidua* ssp. *carpatico*), dar și asociații ierboase care cuprind specii rare ca: argințica (*Dryas octopetala*), specie circumpolar arcto-alpină pentru care rezervația reprezintă singura stațiune din Apuseni, *Aster alpinus*, *Gențiana dușii*, *Saxifraga paniculata*, *Nigritella rubra* și *Arctostăphyllos uva-ursi*, o parte dintre ele fiind considerate relictice glaciare. Dintre endemismele carpatice regăsite în flora masivului menționăm: *Sorbus dacica*, *Thymus comosus*, *Centaurea pinatifida*, *Viola jooi*, *Cephalaria radiata*, *Dianthus kitaibeli* ssp. *mankaianus*. Pădurea de pin silvestru de pe Șesul Craiului și păcurile de larice de pe Vârful Steanu și Colțul Negru reprezintă fragmente relictice ale unor păduri străvechi.

10. Modul de ocrotire: există table indicatoare de rezervație, precum și borne în jurul platoului Șesul Craiului și pe Vârful Scărița cu scopul de a proteja plantele ocrotite. Paza funcționează neîntrerupt din 1958, subordonată Primăriei Poșaga.

11. Starea actuală a rezervației este bună, nu există deteriorări ale florei și vegetației sau peisajului.

12. Pericole care amenință rezervația: pășunatul și ruperea de către turiști a unor plante rare. Nu este totuși expusă pericolului deoarece se află la o distanță mare de căile importante de circulație.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: încadrarea într-un circuit turistic ce ar include și alte rezervații naturale de pe cursul mijlociu al Arieşului, cum sunt Cheile Poșăgii, Cheile Pociovaliștei, Cheile Runcului, Laricetul de la Vidolm, Huda lui Păpară și Vânătărele Ponorului de la Sălciua de Jos etc.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea de table indicatoare pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic din comuna Poșaga, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică;

-repararea gardului de la intrarea în rezervație, eventual plantarea unui gard viu.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic: -efectuarea de săpături și de exploatare de materiale în cariere; -amenajarea de parcări sau orice altă construcție; -colectarea rocilor, culegerea florilor și fructelor, tăiatul lăstarilor și copacilor;

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba %Utâ

-pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale;

-se poate amenaja un camping de mici dimensiuni în vederea dezvoltării turismului, care însă să nu aducă prejudicii rezervației, dar numai în corelație cu legislația actuală (Ordinul 90/N/18.11.1996 al MLPAT, art.8), în baza unei aprobări de la C.J. Alba.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor

- materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Descrierea limitelor

Zona strict protejată o reprezintă micul platou calcaros suspendat, cuprins între vârfurile Scărița (1352 m), numit Șesul Craiului, precum și versanții calcaroși puternic înclinați, pe alocuri abrupti, ce coboară până în Pârâul Belioara. Acesta are o formă relativ dreptunghiulară, extinzându-se de la est la vest pe o lungime de 1400 m și pe o lățime medie de 1000 m, totalizând o suprafață de 140 ha.

Limita de nord-vest începe de la colțul pădurii situat la extremitatea de vest a platoului calcaros Șesul Craiului, respectiv la 200 m nord-vest de Vârful Colțul Bleanțului (1352 m), de unde urmărește spre est marginea pădurii până în dreptul unui drum. În continuare, limita intră în pădure și merge paralel cu acest drum, până la nord de Vârful Scărița (1382 m), de unde drumul coboară în Valea Pociovaliștei pe versantul nordic. Înspre nord-est, limita intră în pădure pe la treimea superioară a versantului nordic al platoului din jurul Vârfului Scărița, trecând prin apropierea unui versant calcaros abrupt dominat de un vârf cu altitudinea de 1308 m, iar mai spre est înconjoară o mică creastă calcaroasă.

Limita de est urmărește baza versantului puternic înclinat ce domină obârșia unui afluent al Văii Pociovaliștei, mergând spre sud aproape paralel cu curba de nivel de 1050 m, până la înșeuarea dintre văile Pociovaliștea și Belioara, situată la 1094 m.

Limita de sud coboară pe firul Pârâului Belioara, în mare parte împădurit, până în punctul unde aceasta cotește brusc spre sud.

Limita de vest pornește de la colțul pădurii, trece pe lângă Vârful Colțul Bleanțului (1352 m), de unde coboară direct spre sud pe firul unei văi carstice foarte îngustă și adâncă.

Zona tampon se extinde aproape exclusiv spre vest, cuprinzând partea de vest a platoului calcaros Șesul Craiului și versanții puternic înclinați, pe alocuri abrupti, cu expunere sudică, ce coboară din vârful calcaros numit Muntele Plaiului (1371 m).

Limita de nord-est începe de la obârșia Pârâului Pociovaliștei și ocolește pe la nord platoul Șesul Craiului, ajungând în nord-vest într-un mic vârf rotunjit situat la circa 300 m nord-vest de Muntele Plaiului (1371 m).

Limita de vest coboară din acest vârf rotunjit, urmărind o culme despădurită, trece pe lângă două grajduri, după care intră în pădure, depășește un vârf cu altitudinea de 1213 m și ajunge în firul unei văi seci, afluență pe dreapta a Pârâului Belioara.

Limita de sud urmărește firul acestei văi seci până la confluența cu Pârâul Belioara, pe care îl traversează, trece printr-o fâșie de pădure, ca apoi să urmărească marginea de sud a pădurii situată pe stânga Pârâului Belioara, urcând până în înșeuarea cu Pârâul Pociovaliștei, situată la 1094 m.

Cheile Poșegii

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, având ca suport ansamblul geomorfologic pitoresc cu formele caracteristice reliefului calcaros: abrupturi, creste, turnuri și ogașe prăpăstioase; totodată conține și unele specii de plante rare.

2. Situația administrativă: se află în partea de nord a județului Alba, pe teritoriul comunei Poșaga, între satele Poșaga de Jos, reședința comunei, și Poșaga de Sus.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat pădure, stâncării neproductive aflată în administrația Romsilva (Ocolul Silvic), la care se adaugă o suprafață redusă (de pășune și fânează) aflată în proprietate particulară.

4. Poziția geografică: în partea de est a masivului Muntele Mare (din complexul orografic Vlădeasa-Muntele Mare), pe cursul Pârâului Poșaga, afluent pe stânga al Arieșului, la 6 km de la confluență.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-D-b; 1:25000; 46°27'30" lat.N; 23°22'40" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 75 Turda-Câmpeni până la confluența Pârâului Ocolușului cu Arieșul, apoi pe drumul comunal spre nord, pe Valea Ocolușului, aproximativ 4 km până în satul Runc, până la confluența Pârâului Ocolușului cu Pociovaliștea. De aici spre vest, în lungul Văii Pociovaliștei 1,5 km.

7. Suprafața și limitele: 55 ha, la care se adaugă alte 85 ha propuse pentru a se constitui ca zonă tampon, totalizând împreună 140 ha. Limita de nord urmărește marginea abruptului (pe la cota 983 m), care rupe o suprafață cu aspect de platou, de la sud de Vârful Vultureasa (1134 m). Limita de vest urmărește în același fel marginea abruptului calcaros, traversează un ogaș și ajunge în albia Pârâului Poșegii. Se continuă spre sud-vest, tot la marginea pădurii și a abruptului, pe circa 600 m,

pentru ca la intersecția crestei principale cu creastă secundară să se îndrepte spre sud-est în lungul acesteia din urmă pentru a ajunge din nou în albia Pârâului Poșegii, amunte de mănăstire. Pe stânga văii, urmărește același contact dintre abruptul calcaros și pădure, pe aproximativ 450 m, pentru ca, după ce se prelungește pe un grui de 200-250 m, să se înscrie la baza unei creste abrupte până ajunge aproape de cota 983 m.

Zona tampon înconjoară aria rezervației cu o fâșie de lățime variabilă de la 100 m până la 200-250 m, cu o prelungire spre sud-vest de circa 1 km, pentru a îngloba toată banda de relief ruiform continuată din Cheile Poșegii. O mare parte din zona tampon este acoperită cu vegetație forestieră.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Poșegii, ca tot relieful cu aspect ruiform de la nord-est și sud-vest, s-au format pe banda de calcare și dolomite cristaline (metamorfice) aflată în latura de sud-est a masivului cristalin Muntele Mare (micașturi și paragneise), în lungul unui contact anormal (o falie inversă) cu seria metamorfică de Biharia.

Relieful. În ansamblu are caracterele de relief ruiform, cu aspectul morfologic obișnuit din regiunile calcaroase, în care eroziunea de suprafață s-a combinat cu procesele de carstificare. Pârâul Poșegii s-a adâncit pe o suprafață generală de 980-1050 m. Adâncirea văii a creat o energie de relief maximă de 450 m. Cheile sunt rezultatul străpungerii transversale a barei de calcare, iar dimensiunile acesteia sunt puse în evidență de extensiunea fâșiei de relief cu aspect ruiform, alcătuit dintr-un ansamblu de abrupturi prăpăstioase, creste, ogașe adânci, țancuri și stâncării haotice. În general este un relief lipsit de protecția vegetației, permanent expus proceselor de denudare.

Hidrografia. Cheile Poșegii sunt străbătute de pârâul care le-a format pe o distanță de 400 m, iar în cuprinsul cheilor, chiar la intrarea în acestea, primește din stânga un afluent cu curs temporar, lung de 700 m. Acesta drenează longitudinal partea de nord-vest a rezervației.

Solurile. Pentru întreaga bandă calcaroasă în care s-au format cheile sunt

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba fmi

caracteristice rendzinele litice, atât cât au existat condiții de formare, pentru că în mare parte eroziunea menține roca la zi. Pe laturile de vest și de est ale fâșiei de relief calcaros se dezvoltă soluri brune acide, cu textură luto-nisipoasă, formate sub pădure. Amunte și avale de chei, de-a lungul văii apar soluri brune acide și litosoluri.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*), dar în cuprinsul ei, la nord de chei, se află numai două petice de pădure, cu suprafață redusă. Cu excepția acestora, relieful calcaros, pe alocuri cu substrat de bolovăniș și pietriș, dar în general cu creste și abrupturi stâncoase, este acoperit numai în mică măsură cu pajiști de stâncărie, în care predomină coada iepurelui (*Sesleria rigida*) și o specie de ovăscior (*Helictotrichon decorum*) endemică pentru Carpații Românești, iar cu totul local apar pâlcurile de arbuști.

10. Modul de ocrotire: rezervația este inclusă în rețeaua forestieră, iar paza este în seama serviciului silvic, dar fără a proceda la o supraveghere generală. Suprafața ocrotită nu este marcată.

11. Starea actuală a rezervației este în general bună, dar sunt dovezi de manifestare a unor procese de degradare datorate intervențiilor antropice prin folosirea grohotișului și a rocii pentru întreținerea drumului și a altor construcții. În versantul stâng, chiar în partea centrală a cheilor a funcționat o carieră care a produs o excavație laterală ca o rană vie în abruptul calcaros. În plus, crearea unei platforme pentru întoarcerea și încărcarea mijloacelor de transport a modificat albia pârâului și a deteriorat aspectul peisajului (printr-o intervenție antropică inoportună).

12. Pericole care amenință rezervația: exploatarea grohotișului și a rocii pentru orice construcții provoacă modificări ale reliefului și în general ale stabilității acestuia. Chiar circulația animalelor și pășcutul vegetației sărace pot duce la apariția degradărilor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația prezintă o atracție turistică și poate fi inclusă în circuitul turistic care ar cuprinde și rezervația naturală Șesu Craiului Scărița Belioara, cu posibilități de cazare la cabana Băișoara.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-instalarea unei table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

- efectuarea de săpături și exploatarea de materiale din cariere; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -

practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

- pășunatul cu efective mici de animale;
- tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

- activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;
- construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;
- montarea de panouri publicitare;
- depozitarea deșeurilor de orice natură.

Cheile Runcului

---

1. Categoria și importanța rezervației: complexă; constituită dintr-un relief deosebit de pitoresc, un ansamblu de abrupturi, creste, țăncuri și turnuri.

2. Situația administrativă: se află în extremitatea de nord a județului Alba, la granița către județul Cluj, pe teritoriul comunei Ocoliș, între satele Lunca Largă în nord și Runc în sud.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat, aflată în administrația Romsilva (Ocolul Silvic), în cea mai mare parte, ca teren forestier și teren neproductiv, precum și domeniu particular utilizat agricol (pajiști, pășuni, fânețe și în mică măsură teren cultivat).

4. Poziția geografică: în partea de est a masivului Muntele Mare, pe cursul pârâului Ocolișului, afluent pe stânga al Arieșului; altitudinea maximă 982 m în vârful care domină dinspre vest Cheile Runcului; altitudinea minimă 595 m, la intrarea Pârâului Ocolișului în chei și 500 m la ieșirea din chei.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-B-d; 1:25000; 46°31'00" lat.N; 23°22'55" long.E.

6. Căi de acces: pe DN Turda-Câmpeni până la confluența Pârâului Ocolișului cu Arieșul, apoi pe drumul comunal spre nord, pe Valea Ocolișului, aproximativ 5 km până la intrarea în chei.

7. Suprafața și limitele: 240 ha. În partea de nord, pe o porțiune de 400 m (la est de satul Lunca Largă și la nord de Vârful Pleșa Runcurilor, 930 m) limita rezervației coincide cu un drum și cu limita județului. Se desprinde din aceasta spre a trece prin Vârful Pleșa Runcurilor și se continuă în zig-zag, spre sud-est (ca limită de nord-est, circa 1,2 km) până într-o șa (la 750 m altitudine absolută), de unde coboară în lungul unui ogaș cu drum (1 km) până în albia Pârâului Ocolișului, la marginea de nord a satului Runc.

Limita de sud trece pe dreapta văii în lungul unui ogaș cu maluri abrupte, pe sub versantul nordic al Dealului Runcului, și după 1 km ajunge în creastă (o creastă secundară) unde se întâlnește cu limita de nord a rezervației Cheile Pociovaliștei. Pe circa 600 m urmărește această creastă până la marginea abruptului principal. De aici se îndreaptă spre nord și după ce trece prin cota de 982 m, de-a lungul unei vălcele prin pădure coboară în albia I Pârâului Ocolișului. Mai la nord, pe stânga văii, urmărește marginea pădurii și a abruptului 1 până la limita județului.

Zona tampon este reprezentată de o fâșie cu lățime variabilă între 150-700m, numai în latura de vest, întreruptă în câteva locuri de petice de pajiști. Spre sud are limită comună cu rezervația Cheile Pociovaliștei, iar spre nord zona tampon este reprezentată de o fâșie lată de 200-500 m, până în drumul care coincide cu limita județului. Este o fâșie cu pajiști (fâneță și pășune) și tufărișuri.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1969, Decizia 175/1969 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Alba.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Runcului sunt tăiate în calcare cristaline și dolomite aparținând faciesului amfibolitelor din masivul cristalin Vlădeasa-Muntele Mare (micașturi, paragnaise), peste care, în latura estică, se găsesc formațiuni sedimentare cretacice calcare, conglomerate, gresii, marne (campanian-santoniene) și fliș grezos.

Relieful este caracteristic pentru cel format pe calcare, în care eroziunea obișnuită s-a combinat cu procesele de carstificare. Valea Pârâului Ocolișului s-a adâncit într-o suprafață 1 generală situată la 950-1050 m, probabil o suprafață de nivelare care înclină către latura de est a masivului și trece într-o suprafață periferică mai coborâtă. Ca urmare a răspândirii neuniforme a calcarelor, profilul transversal al cheilor este asimetric, cu o asimetrie inversă față de coborârea generală a suprafeței topografice: versantul stâng abrupt, cu creste secundare, țăncuri, hornuri; versantul drept cu înclinare relativ accentuată, în mare parte acoperit cu pădure. Numai spre bază este abrupt și stâncos.

Hidrografia. Cu excepția Pârâului Ocolişului, care străbate cheile pe o lungime de 1,8 km și are curs permanent, rețeaua de suprafață este reprezentată de ogașe și vâlcele cu scurgere temporară. Există și o circulație subterană carstică.

Solurile predominante sunt cele formate pe calcare, rendzinele, dar pe o mare suprafață apare roca la zi, lipsită de pătura de sol sau acoperită cu blocuri și grohotiș calcaros. Pe alocuri, unde apar resturi de polițe, de brâne sau de umeri s-au acumulat soluri humico-calcice, foarte puțin dezvoltate, menținute ca o păslă de rădăcini și resturi organice. Pe rocile necarbonatice din fâșia vestică (zona tampon) s-au format soluri acide și brune podzolite.

Vegetația. În cea mai mare parte rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*) și al pădurii de fag în amestec cu gorun (*Quercus petraea*). Stratul ierbos este constituit din *Festuca rubra*, *Poa nemoralis*, *Chrysanthemum corymbosum*, iar pe pantele înșorite pe care s-a putut menține o pătură subțire de sol cu substrat de bolovăniș s-au instalat pajiști de stâncărie cu specii puțin pretențioase. Pădurea este peticită de pajiști secundare folosite ca pășune sau fâneață, iar suprafețele înclinate de la est, sud-est de vârful Pleșa Runcurilor apar tufărișuri, dar în cea mai mare parte sunt acoperite cu specii calcofile, specifice fitocenozelor dezvoltate pe terenuri calcaroase.

10. Modul de ocrotire: cea mai mare parte a rezervației este inclusă în rețeaua forestieră, cu un marcaj parțial silvic, fără a beneficia de marcaje proprii și table indicatoare. Paza pentru suprafețele silvice este făcută de organele silvice. O parte a rezervației este reprezentată de terenuri aflate în proprietate și utilizare particulară.

11. Starea actuală a rezervației. Deși o bună parte a rezervației este lipsită de vegetație arborescentă și se află în raza de activitate a două sate, cheile propriu-zise nu sunt amenințate de acțiunea permanentă a localnicilor. Starea peisajului natural este bună și local se observă tendința de fixare a grohotișurilor.

12. Pericole care amenință rezervația: în general, rezervația se autoprotejează, dar există pericolul exploatării grohotișului și calcarului pentru întreținerea drumului sau în alte scopuri. De asemenea, se pot face tăieri de copaci neindicate și se poate ajunge la degradarea pajiștilor prin utilizare excesivă.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: rezervația reprezintă o atracție turistică locală și poate fi vizitată prin deplasare din valea Arieșului, fără a putea fi inclusă într-un traseu major (drumul comunal de acces se termină în munte).

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

- efectuarea de săpături și exploatări de materiale din cariere; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; -practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.

Arii Protejate în Munții Trascău și Munții Gilău din Județul Alba **HM**

Cheile Pociovaliștei

1. Categoria și importanța rezervației: complexă, constituită din forme de relief pitoresc, o asociație de abrupturi prăpăstioase, creste, turnuri, țancuri și hornuri.

2. Situația administrativă: se află în partea de nord a județului Alba, la 2 km de limita acestuia către județul Cluj, pe teritoriul comunei Ocoliş, la vest de satul Runc.

3. Forma de proprietate și modul de folosință a terenului: de stat pădure, pajiști, stâncării neproductive aflate în administrarea Romsilva (Ocolul Silvic).

4. Poziția geografică: în partea de est a masivului Muntele Mare, pe cursul Pârâului Pociovaliștei, afluent pe stânga al Pârâului Ocolişului, afluent al Arieşului, la 1,5 km amunte de confluență.

5. Foaia de hartă și coordonatele: L-34-59-B-d și L-34-59-D-b; 1:25000; 46°30'00" lat.N;23°22'50" long.E.

6. Căi de acces: pe DN 75 Turda-Câmpeni până la confluența Pârâului Ocolişului cu Arieşul, apoi pe drumul comunal spre nord, pe Valea Ocolişului, aproximativ 4 km până în satul Runc, la confluența Pârâului Ocolişului cu Pociovaliștea. De aici spre vest, în lungul Văii Pociovaliștei 1,5 km.

7. Suprafața și limitele: 130 ha. În partea de nord limita pleacă din albia Pociovaliștei și urmărește marginea pădurii în lungul abruptului calcaros, din versantul estic al Pârâului Tâlvei, trece pe la cota 1016 m și se întâlnește cu limita sudică a rezervației Cheile Runcului. Pe aproximativ 600 m limita este comună în lungul unei creste secundare. Se îndreaptă spre sud pe un grui, urmând marginea unui pâlc de pădure și după 350 m ajunge în albia Pociovaliștei. Se continuă spre sud pe o vâlcea, care ocolește un alt abrupt inclus rezervației și, înainte de a ajunge la obârșie, se îndreaptă spre vest, tot pe la baza abruptului, pe care îl urmărește, arciindu-se spre nord până ajunge pe o culme secundară (de circa 400 m) în albia Pociovaliștei. Dat fiind faptul că rezervația se află într-o arie împădurită și cu stâncării calcaroase, mai greu accesibile și utilizabile, s-a propus o zonă tampon numai în partea de vest, pe o fâșie îngustă de 150-200 m (în continuarea zonei tampon a rezervației de la nord), limitată de valea Pârâului Tâlvii și, la sud de Pârâul Pociovaliștei, de marginea vestică a unui alt grup de stâncării.

8. Anul înființării și documentul de constituire: 1995, Hotărârea Consiliului Județean Alba nr.20.

9. Structura și evoluția componentelor naturale:

Geologia. Cheile Pociovaliștei sunt sculptate la contactul dintre formațiunile cristaline metamorfice ale Muntelui Mare în faciesul amfibolitelor cu calcare cristaline și dolomite și formațiunile sedimentare ale cretacului superior alcătuite din conglomerate, gresii, calcare și marne.

Relieful este reprezentat de un ansamblu de forme caracteristice pentru cele formate pe calcare, având asociate și alte roci rezistente la eroziune (roci cristaline, conglomerate, gresii), care se înscriu în peisaj cu abrupturi, creste, văi cu versanți prăpăstioși. Valea Pociovaliștei este adâncită, cu aproximativ 450 m, într-o suprafață generală de 950-1050 m care se lasă spre est, continuându-se cu o altă suprafață periferică, mai coborâtă cu 100-150 m. Profilul transversal al cheilor este neuniform și ușor asimetric: versantul nordic abrupt și de la înălțimea de 1000 m până în fundul văii prezintă un ansamblu de creste secundare, țancuri și ogașe prăpăstioase; versantul sudic, numai în partea superioară pe circa 150-200 m, este abrupt, prăpăstios, cu țancuri și creste, asemănător cu cel nordic. Mai mult decât jumătatea inferioară, are o înclinare accentuată, dar este împădurit.

Hidrografia. Pârâul Pociovaliștei străbate cheile pe o lungime de 1,350 km și coboară 120 m, de la 690 m la intrarea în chei, la 570 m în albie la ieșirea din chei. Numai alte două pâraie situate la limitele de vest Pârâul Tâlvei și de est au cursuri semipermanente. Toate celelalte vâlcele și ogașe au scurgere temporară, în funcție de cantitatea și durata precipitațiilor.

Solurile. Pe calcarele cristaline din banda în care au fost tăiate cheile s-au format rendzine litice și pe suprafețe mari apare roca la zi, parțial acoperită de grohotișuri. Pe formațiunile sedimentare cretacee sunt soluri brune acide și litosoluri, ca și brune acide și brune eu-mezobazice.

Vegetația. Rezervația se află în domeniul pădurii de fag (*Fagus sylvatica*) și al pădurii de fag în amestec cu gorun (*Quercus petraea*). Stratul ierbos este relativ bine constituit. Pe pantele mai puțin abrupte și bine luminate, pe care s-a format și menținut un strat subțire de sol cu substrat de grohotiș, s-au instaurat asociații ierboase de stâncărie cu specii mai puțin pretențioase. Pădurea ocupă aproximativ o pătrime din suprafața rezervației și, cu excepția a două petice în marginile de est și de vest, se află pe versantul sudic, cu expunere nordică și nord-estică.

10. Modul de ocrotire: cea mai mare parte a rezervației, inclusiv zona tampon, este inclusă în rețeaua forestieră, cu un marcaj parțial silvic, fără a beneficia de marcaje proprii și table indicatoare. Paza pentru suprafețele silvice este făcută de organele silvice.

11. Starea actuală a rezervației. În cea mai mare parte suprafața rezervației este lipsită de vegetație și asupra acesteia acționează direct procesele de denudare. Acest fapt reprezintă specificul rezervației (relieful calcaros, prăpăstios și proeminent) și nu conține pericolul unor procese de degradare, chiar dacă se află în apropierea unui sat cu activitate bazată pe creșterea animalelor, care poate influența defavorabil starea vegetației. În general starea peisajului este bună.

12. Pericole care amenință rezervația: prin poziție și prin natura ei, rezervația este ferită în foarte mare măsură de acțiunile antropice de amploare. S-ar putea ivi pericolul degradării numai prin exploatarea grohotișului și a calcarului ca material de construcție și prin exploatarea pe ras a pădurilor.

13. Încadrarea rezervației în interesele economiei locale și generale: Cheile Pociovaliștei reprezintă o atracție turistică locală și poate fi vizitată din satul Runc pe drumul de exploatare din lungul Văii Pociovaliștei. Oferă condiții pentru a fi incluse într-un circuit turistic, care ar include rezervațiile Cheile Runcului și Șesul Craiului-Scărița Belioara, cu posibilități de cazare la cabana Băișoara.

14. Propuneri privind dezvoltarea regională durabilă:

-marcarea și instalarea de table indicatoare atât la intrarea cât și la ieșirea din chei pentru a se atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra importanței rezervației și asupra sancțiunilor pentru cei care contravin dispozițiilor;

-anunțarea autorităților locale și a brigadierului silvic, care vor primi câte o copie a prezentei fișe și care vor supraveghea ca rezervația să nu fie afectată de activitatea antropică.

A. În rezervația propriu-zisă se interzic:

- efectuarea de săpături și exploatarea de materiale din cariere; -pășunatul, pescuitul și vânatul animalelor și păsărilor sălbatice; -aprinderea focului, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare; - practicarea turismului pe poteci neamenajate.

B. În zona tampon se pot desfășura următoarele activități tradiționale, care să nu afecteze perimetrul rezervației:

-pășunatul cu efective mici de animale;

-tăieri de igienă în păduri, fără a afecta structura arboretelor;

-se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;

-se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și pentru animale.

C. În zona tampon se interzic:

-activitățile industriale, chiar de mică amploare, inclusiv exploatarea calcarului și altor materiale de construcție;

-construcția de case de vacanță, cabane, restaurante sau chioșcuri;

-montarea de panouri publicitare;

-depozitarea deșeurilor de orice natură.